

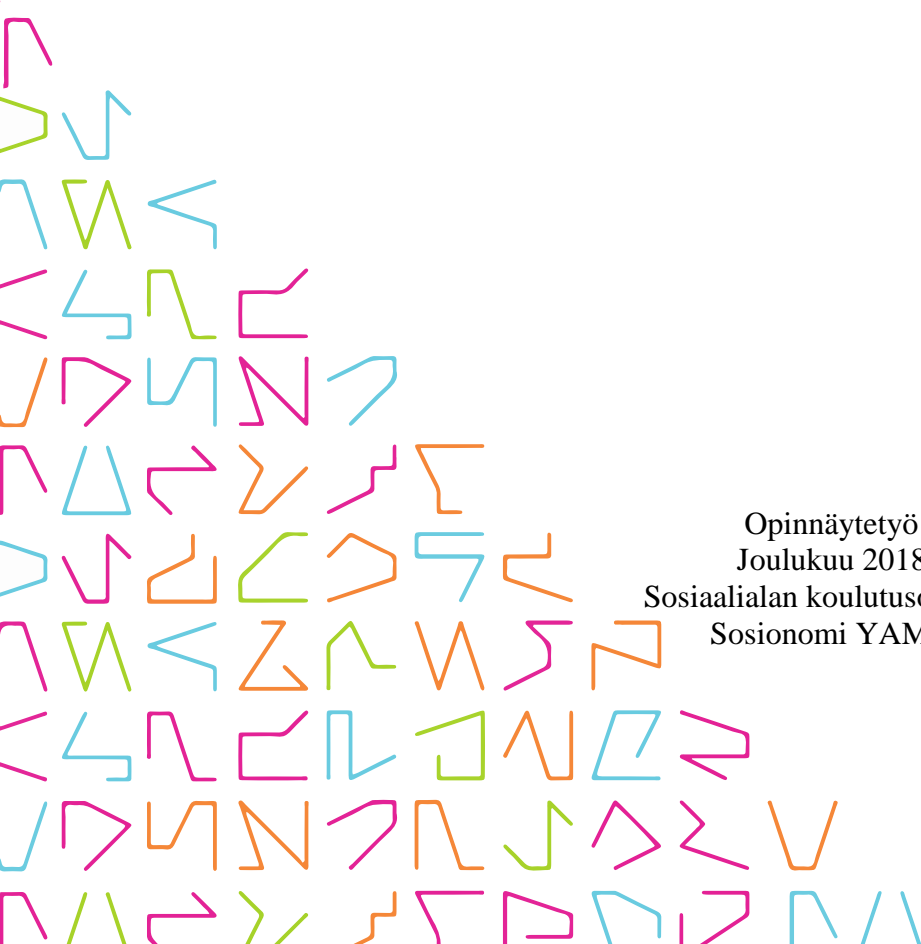
TAMPEREEN
AMMATTIKORKEAKOULU

MIKSI TULIN JA JÄIN?

Isosiskotoiminnassa mukana olevien vapaaehtoisten
kokemuksia toiminnan aloittamisesta
ja toimintaan sitoutumisesta

Anu Ala-Marttila

Kristiina Haapakoski

Opinnäytetyö
Joulukuu 2018
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi YAMK

TIIVISTELMÄ

Tampereen ammattikorkeakoulu
Sosiaalialan koulutusohjelma
Sosionomi YAMK

ALA-MARTTILA, ANU & HAAPAKOSKI, KRISTIINA:
MIKSI TULIN JA JÄIN?

Isosiskotoiminnassa mukana olevien vapaaehtoisten kokemuksia toiminnan aloittamisesta ja toimintaan sitoutumisesta

Opinnäytetyö 99 sivua, joista liitteitä 3 sivua
Joulukuu 2018

Isosiskotoiminta on osa Ahjola Settlementin nuorisotyötä, joka tukee ennaltaehkäisevästi lasten ja nuorten psyykkistä hyvinvointia ja kehitystä sekä tarjoaa kasvuikäiselle turvallisista aikuiskontakteja. Vapaaehtoisia koulutetaan toimimaan aikuiskaverina kouluikäisille tytöille. Isosiskotoiminnassa työskentelevät palkatut ohjaajat, mutta vapaaehtoisena toimivien Isosiskojen rooli on keskeinen osa toimintaa. Ahjola Settlementissä sekä Isosiskotoiminnassa on tärkeää toiminnan jatkuva kehittäminen vastaamaan ajankohtaisia teemoja ja tarpeita.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli tutkia mikä Isosiskoja motivoi lähtemään mukaan ja sitoutumaan toimintaan. Tarkoituksena oli kartoittaa myös Isosiskojen mahdollisia tuen tarpeita ja tätä kautta tuoda tietoa Isosiskotoiminnan toteuttamisen kehittämiseksi.

Tutkimus toteutettiin kvalitatiivisena tapaustutkimuksena. Aineistonkeruumenetelmänä käytettiin teemahaastattelun lisäksi myös valmiita materiaaleja. Tutkimusaineisto koostui vuoden 2018 (N=30) teemahaastattelun keinoin toteutetuista ohjauskeskusteluista sekä vuoden 2017 (N=34) ohjauskeskustelukoonnista. Ohjauskeskustelut olivat yksilöhaastatteluita, jotka toteutettiin Isosiskotoiminnan ohjaajien toimesta. Osa haastatteluista nauhoitettiin (N=7). Haastatteluiden yhteydessä Isosiskot täyttivät monivalintalomakkeen, jota myös käytettiin tutkimusaineistona. Aineiston analyysimenetelmä oli teoriaohjaava, mutta myös aineistolähtöiselle analyysille annettiin tilaa.

Tutkimustuloksissa oli nähtävissä Isosiskotoimintaan mukaan lähtemisen motiivit moninaisina. Syitä mukaan lähtemiseen löytyi vastaajien omasta historiasta kuin nykyhetkeen liittyvistä asioista. Tulosten mukaan toiminnassa mukanaolon myötä motiivitekijöissä tapahtui vahvistumista, mikä oli osaltaan lisäämässä Isosiskojen sitoutumista toimintaan. Merkittävimpänä motivaatiotekijöiden vahvistajana ja sitoutumiseen vaikuttavana tekijänä nousi Isosiskon oma positiivinen kokemus toiminnasta. Saadun positiivisen, subjektiivisen kokemuksen lisäksi toiminnan moninaisuus, ohjaajilta saatu tuki ja koulutus olivat keskeisessä asemassa Isosiskojen sitoutumisessa ja toiminnan tärkeäksi kokemiseksi.

Tutkimus osoittaa keskeisenä tekijänä vapaaehtoisten sitoutumisen vahvistamisessa olevan vapaaehtoisten subjektiivisten ja positiivisten kokemusten lisääminen. Tämä tulee huomioida vapaaehtoistoimintaa kehittäessä. Teoreettisen viitekehyksen ja tutkimustuloksien valossa positiivista kokemusta ja sitoutumista merkittävästi lisää myös vapaaehtoisten osallistaminen vapaaehtoistoiminnan kehittämistyöhön.

Asiasanat: vapaaehtoisuus, motivaatio, sitoutuminen, Isosiskotoiminta

ABSTRACT

Tampereen ammattikorkeakoulu
Tampere University of Applied Sciences
Master's Degree in Social Services

**ALA – MARTTILA, ANU & HAAPAKOSKI, KRISTIINA:
WHY I JOINED AND WHAT MADE ME STAY?
Volunteers' Experiences of Being a Part of the Big Sister Voluntary Work**

Master's thesis 99 pages, appendices 3 pages
December 2018

The Big Sister voluntary work model is a part of local non-governmental organization, Ahjola Settlement work in Tampere. The Big Sister voluntary work offers adult voluntary support for school-aged girls.

The purpose was to study volunteers' motivations for starting voluntary work as a Big Sister and commit to it. The aim was to find ways to develop Big Sister voluntary work even further.

This thesis was a qualitative study where the material was gathered through theme interviews of Big Sister volunteers and by using already existing material. The material was analyzed using qualitative content analysis.

The results showed that there were several different motives that influenced BigSisters to start volunteering. While continuing voluntary work these motivators became stronger. This added commitment. Diversity of the activity, mentors' support and education played important part for the Big Sister volunteers. The main reason to continue and commit being a Big Sister was the positive subjective experience that the Big Sisters received for themselves.

The study showed that the key of keeping volunteers committed is to enhance their positive subjective experiences. This should be taken into consideration when developing volunteer work. A conclusion can be drawn that the most effective way to develop volunteer work is to involve volunteers in the developing.

Key words: volunteering, motivation, commitment, Big Sister voluntary work

SISÄLLYS

1	JOHDANTO.....	5
2	SETLEMENTTILIKE JA ARVOMAAILMA	7
2.1	Ahjolan Setlementti ry	8
2.2	Tyttöjen Tupa.....	9
2.3	Isosiskotoiminta Ahjolan Setlementissä	11
2.4	Isosiskotoimintaa ohjaavat arvot ja käsitteet	12
2.4.1	Sukupuolisensitiivisen tyttötyön keskeisiä käsitteitä.....	15
2.4.2	Kulttuurisensitiivisyys	16
2.4.3	Tyttöerityisyys	16
2.4.4	Sukupuolen moninaisuus	17
2.4.5	Sosiokulttuurinen innostaminen.....	17
3	TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITE.....	20
4	TEOREETTINEN VIITEKEHYS.....	22
4.1	Vapaaehtoistyön ja vapaaehtoistoiminnan määrittely	22
4.2	Motivaation merkitys vapaaehtoistoiminnassa.....	27
4.3	Sitoutuminen vapaaehtoistoimintaan.....	31
4.4	Teoreettinen viitekehys tässä tutkimuksessa	35
5	TUTKIMUKSEN TUTKIMUSMENETELMÄT JA TOTEUTUS.....	36
5.1	Laadullinen tutkimus	36
5.2	Tutkimusympäristön kuvaus.....	38
5.3	Aineiston keruumenetelmät	40
5.4	Aineiston sisällönanalyysi	43
5.5	Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus.....	48
6	MOTIVAATIO JA SITOUTUMINEN ISOSISKOTOIMINNASSA	51
6.1	Isosiskojen toimintaan mukaan lähtemisen motivaatiotekijät	51
6.2	Isosiskotoimintaan sitoutumiseen vaikuttavat tekijät	56
6.3	Isosiskotoiminnan merkitys Isosiskoille.....	61
6.4	Sisarussuhteen tuomat haasteet ja löytyneet ratkaisut	65
6.5	Isosiskojen kokemukset Isosiskotoiminnan tukimuodoista.....	71
6.6	Isosiskojen näkemys Isosiskotoiminnan kehittämiseksi.....	77
6.7	Keskeisten tutkimustulosten yhteenveto.....	79
7	JOHTOPÄÄTÖKSET	80
8	POHDINTA.....	91
	LÄHTEET.....	96
	LIITTEET	100

1 JOHDANTO

Suomessa sosiaali- ja terveysala on murroksessa, palvelut ja palvelumuodot ovat muutoskäsissä. Erilaisten lakisääteisten palvelujen rinnalla on vapaaehtoistyön merkitys kasvanut. Vapaaehtoistyön kenttä on laajentunut naapuriavusta organisaatiopohjaisiin toimintoihin. Kolmannen sektorin toimijoiden osuus vapaaehtoistyön organisoijana on merkittävä. (Valtiovarainministeriön raportti- 39/2015, 14.)

Ahjola Setlementti on yleishyödyllinen järjestö, jonka toiminta perustuu Englannissa 1800-luvulla syntyneen Setlementin toiminta-ajatukseen ennaltaehkäistä syrjäytymistä ja tukea heikommassa asemassa olevia ihmisiä. Setlementin toimintaperiaate on lisätä ihmisten omanarvon tunnetta sivistystyön, rohkaisun ja tuen keinoin. Toimintaa kehitetään, pyritään etsimään uusia toimintatapoja ja -muotoja – erityisesti niille elämänosa-alueille, joilla muut tahot eivät vielä toimi.

Ahjolan Setlementin Isosiskotoiminta on toimintamuoto, joka tukee ennaltaehkäisevästi lasten ja nuorten psyykkistä hyvinvointia ja kehitystä sekä tarjoaa kasvuikäiselle turvallisia aikuiskontakteja. Isosiskotoimintamalli on kehitetty Tampereella vuonna 1998 osaksi Ahjolan Setlementin nuorisotyötä. Isosiskotoiminnan tavoitteena on tukea lasten ja nuorten kasvua kohti kokonaisvaltaista itsensä ja muiden hyväksymistä sekä tasapainoista itsetuntoa ja itsevarmuutta. Isosiskoina toimivat vapaaehtoiset, täysi-ikäiset henkilöt. Tutkimukset osoittavat, että lasten ja nuorten kanssa tehtävä ennaltaehkäisevä työ on merkittävää hyvinvoinnin lisäämisessä sekä ennaltaehkäisevän työn taloudellinen hyöty on yhteiskunnallisesti merkittävä. (Ervamaa, Haahkola, Illi, Markkola, Tukiainen & Suomalainen 2015, 4.)

Isosiskotoiminta perustuu sosiokulttuuriselle innostamiselle. Sosiokulttuurinen innostaminen toiminnan viitekehyksenä uskoo yksilön omaan kykyyn muuttaa ympäristöään osana omaa yhteisöä. Isosiskotoiminta on osaltaan ehkäisemässä lasten ja nuorten syrjäytymistä. Vuoden 2018 alusta Ahjolan Setlementissä on Isosiskotoiminnan ja työttömyyden rinnalle aloitettu myös poikatyö. Poikatyön myötä Isosiskotoiminta on laajentunut Isosisarustoiminnaksi.

Ahjola Settlementin Isosiskotoiminnan taholta nousi esiin toive toiminnan tutkimisesta. Yhdessä Isosiskotoiminnan ohjaajien kanssa pohdittiin, mikä olisi tarkoituksenmukainen lähtökohta ja tulokulma Isosiskotoiminnan tarkastelulle. Tutkimuksen aihealue kirkastui keskustelujen myötä ja tutkimuksen edetessä. Tutkimuksen tavoite on keskittyä vapaaehtoistoiminnan sellaisiin osa-alueisiin, jonka tutkimus on ollut vähäistä, ja josta olisi mahdollisimman paljon hyötyä Isosiskotoiminnalle.

Useissa vapaaehtoistyön tutkimuksissa tarkastellaan yksilön motivaatiota vapaaehtoistyöhön. Sitä vastoin sitoutumisen käsite nivotaan usein yhteen motivaatiotekijöiden kanssa tai määritellään ajallisella kestolla. (Yeung 2007, 153-156) Tutkimukset kuitenkin osoittavat, että sitoutumisen yhteys motivaatiotekijöiden kanssa voi muuttua. (Marjovuo 2014, 92-93) Toiminnan kehittämisen ja jatkuvuuden kannalta on tärkeää tutkia Isosiskotoimintaan mukaan lähtemisen motivaatiotekijöitä, mutta vähintäänkin yhtä merkityksellistä on selvittää niitä tekijöitä, jotka ovat vaikuttamassa toimintaan sitoutumisessa.

Useat aiemmat tutkimukset osoittavat, että muuttuvassa yhteiskunnassa vapaaehtoistoiminnan haasteena on vapaaehtoisten sitoutuminen vapaaehtoistoimintaan. Ihmisten sitoutumistyyli on muuttunut enemmän sykliseksi ja sitoutuminen on projektiluonteista. Tämä asettaa vapaaehtoistoiminnalle haasteen, jota tämä tutkimus yhtenä merkityksellisenä tekijänä tulee tarkastelemaan. (Nylund & Yeung 2005, 28-30.)

Tämän tutkimuksen tavoitteena on selvittää, mikä motivoi lähtemään mukaan toimintaan ja mitkä ovat niitä tekijöitä, jotka sitouttavat Isosiskon vapaaehtoistoimintaan. Vapaaehtoistoimintaan mukaan lähtemisen motivaatiotekijöiden merkitysten tutkiminen on tärkeää uusien vapaaehtoisten rekrytoimiseksi. Toiminnan jatkuvuuden kannalta on tärkeää selvittää millaiset tekijät vaikuttavat Isosiskojen sitoutumiseen toimintaan. Tämän tutkimuksen tavoitteena on löytää välineitä Ahjola Settlementin Isosiskotoiminnan edelleen kehittämiseen ja vapaaehtoisten sitouttamiseen sekä rekrytoimiseen.

2 SETTLEMENTTILIIKE JA ARVOMAAILMA

Setlementtiliike on syntynyt 1880-luvun lopulla Englannissa vastaamaan huoleen teollistumisen tuomista haasteista; ihmisten syrjäytymisestä sekä elinolojen kurjistumisesta. Toiminnassa luotettiin ja luotetaan edelleen yhteisöllisyyden voimistavaan vaikutukseen sekä arvostetaan yksilöisyyttä ja yksilöiden moninaisuutta. (Setlementtiliitto; Hyttinen, Santalainen, Seppälä & Virtasalo 2017, 6; Uusi-Rauva 2000, 8, 12-14.)

Jo yli 100-vuotta sitten Lontoon ensimmäisessä setlementissä tavoite oli lisätä ihmisten omanarvon tunnetta sivistystyön, rohkaisun ja tuen keinoin. Tämä arvomaailma on setlementtityön selkäranka. Setlementtityön perusta on oppimisen ja opettamisen vastavuoroisuudessa, ihmisen moninaisuuden arvostamisessa, oman itsenä antamisessa ja toiselta saamisessa, ihmisten välisen yhteisymmärryksen lisäämisessä. (Setlementtiliitto; Hyttinen, Santalainen, Seppälä & Virtasalo 2017, 6; Uusi-Rauva 2000, 12-20.)

Setlementtiliike ja sen toiminta-ajatus lähti nopeasti leviämään ympäri maailmaa ja Suomeen Setlementtiliike rantautui 1900-luvun alussa. Sisällissodan jälkikuohunnan kimmokkeena vuonna 1918 perustettiin Suomeen ensimmäinen Setlementti Helsinkiin. Myöhemmin tämän Setlementin nimi muuttui Suomen Setlementtiliitoksi. (Setlementtiliitto; Uusi-Rauva 2000, 15-17.)

Suomalaisen setlementtityön 100-vuotisen historian aikana Setlementtiliike on kasvanut valtakunnalliseksi sivistys- ja sosiaalityön toimijaksi, jonka vaikutus näkyy koko ihmisen elämänkaaressa ”vauvasta vaariin”. Setlementtiliikkeellä on palkattuja työntekijöitä, mutta edelleen vapaaehtoisten toimijoiden työpanos toimintaan on merkittävä. Toiminnan kehittäminen on jatkuvaa ja pyrkimys etsiä uusia toimintatapoja ja -muotoja – erityisesti niille elämänosa-alueille ja tuen tarpeeseen vastaamiselle, joilla muut tahot eivät vielä toimi. (Setlementtiliitto; Hyttinen, Santalainen, Seppälä & Virtasalo 2017, 6; Uusi-Rauva 2000, 16-20.)

Setlementtiliike on ollut aktiivinen tyttötyön kehittäjä 1990-luvulta lähtien. Tyttötyönä alkanut kehitystoiminta on muotoutunut vuosien varrella kaikkia sukupuolia koskevaksi sukupuolisensitiiviseksi työksi, jonka uranuurtaja Setlementtiliike Suomessa on. Aktiivinen tasa-arvoisuuden ja erilaisuuden puolesta puhujana tunnetuksi tullut Setlementtiliike

on esimerkki 100 vuotisen arvomaailman kyvystä muuntautua ja vastata ajankohtaisiin tarpeisiin ja teemoihin. (Hyttinen, Santalainen, Seppälä & Virtasalo 2017, 6; Mulari, Eischer, 2012.)

2.1 Ahjolan Setlementti ry

Tamperelainen Ahjolan Setlementti on yleishyödyllinen järjestö, joka tarjoaa eri-ikäisille toimintaa ja osallistumisen keinoja. Ahjolan Setlementti on perustettu vuonna 1929, ja on Suomen Setlementtiliiton jäsen. Ahjolan toimintaa ohjaavat Setlementtityön arvot: Yksilön arvon ja oikeuksien tunnustaminen, yhteisöllisyys, suvaitsevaisuus ja erilaisuuden hyväksyminen sekä luottamus ihmisen ja yhteisön kykyyn ratkaista itsenäisesti ongelmia. Arvoja toteutetaan Ahjolan tehtävän kautta, jonka tavoitteena on *"...edistää ihmisen kokonaisvaltaista hyvinvointia sekä tukea ihmisten välistä vuorovaikutusta."* (Ahjolan setlementti ry, Setlementtiliitto)

Ahjolan Setlementin toiminnan painopisteet ovat 1990-luvalta lähtien keskittyneet enenevässä määrin kansalaisopiston opintopalveluihin sekä lapsi- ja nuorisotoimintaan. Kansalaisopiston kurssit keräävät vuosittain noin 17100 osallistujaa. Ahjolan Setlementin kansalaisopisto on tällä hetkellä Suomen suurin kansalaisopisto. Aikuisten kerhoja koontuu lukuvuosittain hieman alle 10 kerhoa. Lapsi- ja nuorisotyö järjestää läpi vuoden kerhoja, harrastusryhmiä ja erilaisia tapahtumia lapsille sekä loma-ajan toimintaa. Näiden lisäksi Ahjolan Setlementti järjestää Tampereen alueella kaupungin ostopalveluna koulu- ja ilta-aamutoimintaa sekä ylläpitää päiväkotia. Ahjolan Setlementti tuottaa myös Tampereen kaupungille ostopalveluna sosiaalista nuorisotyötä nuorisokahvila Unii-kissa. Varainhankintatoimintana Ahjolan Setlementti vuokraa ulkomainostilaa Mainos-Ahjolan kautta. Mainos-Ahjolan kautta saatava tuotto käytetään kokonaisuudessaan Ahjolan Setlementin toiminnan tukemiseen. (Ahjolan setlementti ry, Toimintakertomus ja tilinpäätös, Mainos-Ahjola)

Vuoden 2018 alusta Ahjolan Setlementissä on Isosisko- ja Tyttöjen Tupa-toimintaa lähdetty laajentamaan poikatyöhön. Keväällä 2018 on Tampereen alueen kouluilla järjestetty poikaryhmiä sekä kesällä 2018 käynnistyivät poikatyön leirit ja kesätoiminta. Syksyllä

2018 Ahjolassa järjestetään ensimmäinen Isosisaruskurssi, jolle voivat osallistua vapaaehtoiset sukupuoleen katsomatta. Syksyn 2018 ensimmäisen Isosisaruskurssin myötä myös Isosiskotoimintaa kutsutaan Isosisarustoiminnaksi. (Tyttöjen Tupa)

2.2 Tyttöjen Tupa

Suomessa Setlementtiliikkeen tyttötyö on saanut alkunsa 1998 käynnistyneellä "Upea minä"-hankkeella. "Upea minä"-hanke oli Setlementtiliiton projekti, jonka avulla paikallisetlementit käynnistivät yksittäisiä tyttötyön pilottihankkeita, kuten mm. Helsingin Tyttöjen Talo ja Ahjolan Setlementin Isosiskoprojekti. Tyttötyötä on ensimmäisestä hankkeesta lähtien kehitetty ja näkökulmaa laajennettu. Nykyään Setlementtiliike voidaan nähdä sukupuolisensitiivisen työn uranuurtajaksi Suomessa, joka on laajentunut myös aikuispuolelle sekä kaikkia sukupuolia koskevaksi työksi. (Seppälä 2017; Hyttinen, Santalainen, Seppälä & Virtasalo 2017, 5-6.)

Ahjolan Setlementin Isosisko- ja Tyttöjentuvan toimintaa on käynnistymisestä lähtien ohjannut sosiokulttuurinen innostaminen. Keskeisiä teemoja sosiokulttuurisessa innostamisessa ovat yhdessä tekemisen kautta kasvava tietoisuus omista voimista, vastuunkantamisesta ja motivaatiosta. (Seppälä 2017; Hyttinen, Santalainen, Seppälä & Virtasalo 2017, 5-6.)

Tampereen Pispalassa sijaitseva Tyttöjen Tupa on tarkoitettu tamperelaisille ja Tampereella koulussa käyville tytöille ja moninaisesti sukupuolensa kokeville 6 – 16 -vuotiaille. Tyttöjen Tuvan toiminta-ajatuksena on mahdollistaa turvallinen ja osallistava toimintamuoto tytöille ja moninaisesti sukupuolensa kokeville lapsille ja nuorille. Paikalla Tyttöjen Tuvan avoimissa illoissa on aina kaksi työntekijää sekä vapaaehtoisia aikuisia; Tupamummoja, -kummeja ja –isosiskoja. Lapsilla ja nuorilla on aina mahdollisuus juttutuokioon aikuisen kanssa. (Tyttöjen tupa)

Tyttöjen Tupa perustettiin vuonna 2001 tarpeesta löytää kohtaamispaikka Isosiskotoiminnan kautta muodostuneille Isosisko-Pikkusisko-pareille. Aluksi Tyttöjen Tuvalla kävivät ainoastaan Isosisko-Pikkusisko-parit, kunnes vuonna 2005 Tyttöjen Tupa muutti uusiin huomattavasti suurempiin tiloihin. Tyttöjen Tupa toimintamuotona alkoi kiinnostaa ja houkutti osallistumaan toimintaan itsenäisesti ilman omaa Isosiskoa. Tuolloin Isosisko-

projektin työntekijä alkoi viettää Tuvalla aikaa ilman Isosiskoa tulleiden tyttöjen kanssa. (Seppälä 2017)

Vuonna 2006 Isosisko- ja Tyttöjen Tupa- toiminta sai Raha-automaattiyhdistykseltä kohdennetun avustuksen, jonka myötä toiminta alkoi vakiintua. Vuonna 2006 mukaan tulivat myös Tupaisosiskot, jotka olivat käyneet Isosiskokurssin, mutta eivät välttämättä halunneet tiivistä Sisarussuhdetta. Tyttöjen tuvalle kehitettiin matalan kynnyksen vapaaehtoisuustoiminnan muoto: Tupamummot ja –kummit. Tämä vapaaehtoisuuden muoto käynnistyi vuonna 2010. Tyttöjen Tuvan mummona tai kummina voi henkilö aloittaa työntekijän ohjaaman henkilökohtaisen perehdytyksen jälkeen. Tämä toimintamuoto on tuonut mukaan niitä aikuisia, joilla ei ole mahdollisuutta sitoutua Isosiskona toimimiseen. (Seppälä 2017, Tyttöjen Tupa)

Tyttöjen Tuvalla vallitsee vahva yhteisöllinen toimintakulttuuri. Lapsia sekä nuoria rohkaistaan osallistumaan toimintaan ja sen kehittämiseen. Toiminta Tyttöjen Tuvan avoimessa toiminnassa ei ole ohjattua, vaan avoimissa illoissa tytöt voivat toimia oman halunsa mukaan. Avoimissa illoissa aikuiset ovat läsnä mahdollistamassa, innostamassa ja ohjaamassa tyttöjen toiveista lähtevää toimintaa. Avoimien iltojen lisäksi Tyttöjen Tupa järjestää vuoden aikana erilaisia teemapäiviä, retkiä ja leirejä. Lisäksi Tuvalla kokoontuu erilaisia kasvu- ja harrasteryhmiä, kuten lauluryhmä tai luottamuksellinen "moninaisuus meissä"-ryhmä. (Tyttöjen Tupa)

Tyttöjen Tuvan fyysisiin puitteisiin ovat lapset ja nuoret voineet vaikuttaa, ja Tuvalla onkin toimintatiloja monenlaisiin tarpeisiin; leikkinurkkaus barbeineen ja legoineen, mahdollisuus tehdä läksyjä tai askarteluja, teatteritilassa ja kauneushuoneessa voi pukeutua ja näytellä, keittiössä kokkailla, tv-huoneessa on mahdollisuus elokuvien katsomiseen ja konsolipelien pelaamiseen. On myös tilaa vain olla ja jutella kavereiden kanssa. (Tyttöjen Tupa)

2.3 Isosiskotoiminta Ahjolan Setlementissä

Isosiskotoiminnan tavoitteena on tukea lasten ja nuorten kasvua kohti kokonaisvaltaista itsensä ja muiden hyväksymistä sekä tasapainoista itsetuntoa ja itsevarmuutta. Isosiskotoiminnan kerrannaisvaikutukset voidaan nähdä perheen hyvinvoinnissa. Isosiskotoiminnan tavoitteena on löytää toimintaan mukaan ilmoittautuneille peruskouluikäisille tytöille eli Pikkusiskoille Isosisko. (Tyttojen Tupa; Hyttinen, Santalainen, Seppälä & Virtasalo 2017, 10-11, 14-16.)

Isosiskotoiminta on ennaltaehkäisevää vapaaehtoisuuteen perustuvaa työtä. Isosiskon rooli on olla aikuiskaveri, ystävä ja tuki arjessa sekä lapsen kasvussa ja kehityksessä. Kuka tahansa tamperelainen tai Tampereella koulua käyvä tyttö tai moninaisesti sukupuolensa kokeva 6-16 vuotias voi saada Isosiskon. Isosiskon saamiselle ei Pikkusiskolla ole edellytyksenä olla haastava elämäntilanne tai tuen tarve. (Seppälä 2017)

Ahjolan Setlementissä tyttötyö käynnistyi vuonna 1998 Isosiskotoiminnan kehittämiseksi. Vuoden 1999 alussa koulutettiin ensimmäiset vapaaehtoiset naiset aikuiskavereiksi, Isosiskoiksi, peruskouluikäisille tytöille. Aluksi Pikkusiskot ohjautuivat toimintaan mukaan lähinnä Ahjolan omien kerhojen kautta, mutta nopeasti aikuiskaveria olivat vailleen niin omien vanhempien ilmoittamat lapset sekä Tampereen kaupungin sosiaalitoimen kautta ohjautuneet lapset. Hyvin pian kävi ilmi, että toiminta oli niin suosittua, ettei sitä enää voinut toteuttaa pelkästään vapaaehtoisvoimin. Vuodesta 2001 alkaen on Isosiskotoiminnan ohjaajina olleet palkattu/palkatut työntekijät. (Seppälä 2017)

Toiminnan kehittyessä Isosiskoille syntyi tarve omalle vertaistuelliselle keskustelufoorumille. Isosiskotoiminnassa vapaaehtoisina toimivien naisten aloitteesta perustettiin vuonna 2000 Isosiskojen oma keskusteluryhmä. Aikaa myöden ilmeni myös tarve Isosisko-Pikkusisko-parien tapaamispaikalle ja tähän tarpeeseen perustettiin Tyttöjen Tupa vuonna 2001. Aluksi Tyttöjen Tuvalla kävivät vain Isosiskot ja Pikkusiskot yhdessä viettämässä aikaa. (Seppälä 2017; Hyttinen, Santalainen, Seppälä & Virtasalo 2017, 5.)

Isosiskoksi voi ryhtyä täysi-ikäinen vapaaehtoistyöstä kiinnostunut nainen, jolla on halu ryhtyä luotettavaksi aikuiskaveriksi lapselle tai nuorelle. Vapaaehtoisen tulee käydä Isosiskokurssi ja olla valmis sitoutumaan Isosisko-Pikkusiskotoimintaan vuodeksi.

Isosiskokurssilla perehdytään muun muassa Setlementtityön arvoihin, sukupuolisensitiiviseen tyttötyöhön, sosiokulttuuriseen innostamiseen, erilaisuuden kohtaamiseen ja käydään läpi Isosiskotoiminnan polkua. Kurssin aikana tehdään erilaisia tunne- ja tietoisuus-harjoituksia sekä löydetään välineitä lapsen ja nuoren kohtaamiseen. Merkittävää Isosiskokurssilla on muiden Isosiskoiksi haluavien tapaaminen ja tiedon jakaminen. (Hyttinen, Santalainen, Seppälä & Virtasalo 2017, 6-16, 21-24.)

Kurssilla käydään läpi myös vapaaehtoistoiminnan periaatteet ja velvollisuudet. Kurssin aikana Isosiskotoiminnan vapaaehtoiset haastatellaan ja toiminnan järjestäjä lähtee etsimään sopivaa Pikkusiskoa. Tavoitteena on löytää molempien niin Isosiskon kuin Pikkusiskon toiveita vastaava pari. Ennen yhteistä alkupalaveria toiminnan järjestäjä on vastuussa Isosiskon rikosrekisteriotteen tarkistamisesta. Vapaaehtoistoimijan rikostaustan tarkistamisesta on säädetty laissa, jota toiminnan järjestäjän tulee noudattaa. (Laki lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä 148/2014) Rikosrekisteriotteen tarkistamisen hyväksyminen on ehto Isosiskona toimimiseen. Alkupalaverissa sovitetaan yhteydenpidosta sekä Sisaruspari sopii ensimmäisen yhteisen tapaamisen. (Tyttyjen tupa; Hyttinen, Santalainen, Seppälä & Virtasalo 2017, 21-27.)

Isosiskotoiminnan tavoitteena on tukea lasten ja nuorten kasvua kohti kokonaisvaltaista itsensä ja muiden hyväksymistä sekä tasapainoista itsetuntoa ja itsevarmuutta. Isosiskon yksi tärkein tehtävä on olla läsnä Pikkusiskon kasvamisen aallokossa, tavoitteena on tukea myönteisen minäkuvan ja itsetunnon rakentumista. Isosisko voi olla myös merkittävässä roolissa Pikkusiskon ”tunnepeilinä” auttaen Pikkusiskoa tunteiden tunnistamisessa, sanoittamisessa ja säätelyssä. Tunnetaitojen kehittyminen on pohjaa itsensä ja muiden hyväksymiselle. (Hyttinen, Santalainen, Seppälä & Virtasalo 2017, 10-12, 20.)

2.4 Isosiskotoimintaa ohjaavat arvot ja käsitteet

Tässä kappaleessa avataan Isosiskotoimintaa ohjaavia arvoja. Toiminnan ja toimintamuotojen laajentuessa Isosiskotoiminta on muuttunut Isosisarustoiminnaksi. Tästä syystä uusin lähdemateriaali käyttää toiminnasta nimikettä Isosisarustoiminta. Setlementtityön arvojen näkyminen ei ole kuitenkaan muuttunut toiminnan nimikkeen muuttuessa, vaan kappaleessa käytetty Isosisarustoiminta kuvastaa myös Isosiskotoimintaa.

Isosisaruskurssin kurssimateriaalista poimittu Setlementtityön ja Isosisarustoiminnan arvot-taulukko (taulukko 1) avaa ja kuvaa Setlementtityön arvojen näkymisen Isosiskotoiminnassa. Setlementtityön arvot ohjaavat Isosisarustoimintaa sitä suunniteltaessa ja sitä toteutettaessa.

TAULUKKO 1. Isosiskotoimintaa ohjaavat Setlementtityön arvot. (Hyttinen, Santalainen, Seppälä & Virtasalo 2017, 7)

Setlementtitoimintaa ohjaavat arvot	Kuinka arvo näkyy Isosisarustoiminnassa
Yksilön oikeuksien kunnioittaminen	Jokainen ihminen voi toimia tukena toiselle, jokaisella on annettavaa ja jokaisella on kokemusta elämästä.
Erilaisuuden hyväksyminen ja ihonväristä, sukupuolesta tai kulttuurista riippumaton tasa-arvoisuus.	Isosisarustoiminnan kautta voi saada mahdollisuuden tutustua aidosti ja syvästi erilaiseen ihmiseen kuin millainen itse on. Tasa-arvoisuuden pohjalla on ymmärrys toisen ajatus- ja arvomaailmasta.
Luottamus ihmisen ja hänen yhteisönsä kykyyn ratkaista itsenäisesti omia ongelmiaan.	Isosisarus ei ole "auttaja" vaan rinnallakulkija.
Paikallisuus	Toiminta on omannäköistä joka paikkakunnalla. Toisaalla Isosisarukset ovat nuoria (esim. Paljon opiskelijoita), toisaalta heitä kutsutaan Aikuiskavereiksi, joiden ikähaarukka on 18 – 70+ vuotta!
Usko henkilökohtaiseen ystävyiden ja yhteyden mahdollisuuteen yli kaikkien rajojen.	Joskus kaksi täysin erilaista sisarusta voi olla paras mahdollinen valinta toisilleen. Vastakohtat täydentävät toisiaan. Sisaruus voi muuttua aidoksi ystävädeksi.
Sitoutuminen heikommassa tilanteessa olevan ihmisen tilanteen parantamiseen.	Moni vapaaehtoinen tulee toimintaa mukaan asenteella, että tämä ihmissuhde tulee kestäväksi mahdollisimman pitkäänkin. Monen ajatusten taustalla on aito halu tutustua, auttaa ja olla tukena.

Setlementtityössä merkittäviä arvoja ovat yksilön kunnioittaminen ja erilaisuuden hyväksyvä tasa-arvo. Isosisarustoiminnassa arvot ilmenevät uskolla jokaisen ihmisen mahdollisuuden toimia toiselle tukena. Jokainen ihminen nähdään oman elämänsä asiantuntijana

ja tämän kokemukset arvokkaina jaettavaksi muille. Tutustuminen toisen ajatus- ja arvo-maailmaan lisää tasa-arvoisuutta ja erilaisuuden hyväksymistä erilaisista lähtökodista tul-leiden ihmisten välillä.

Isosisarustoiminnassa uskotaan erilaisuuden mahdollisuuteen täydentää toisiaan ja Setle-menttityön arvon mukaisesti rakentaa ystävyyttä yli rajojen. Setlementtityön arvo hei-kommassa tilanteessa olevan ihmisen tukeminen näyttäytyy halussa tutustua itselle vie-raaseen ihmiseen ja tämän ajatusmaailmaan sekä toimia tämän tukena sitoutuen pitkäai-kaisesti.

Setlementtityön arvona on luottamus yksilön ja yhteisön kykyyn vaikuttaa omaan elä-määnsä ja ratkaista pulmatilanteita. Isosisarustoimintaa ohjaa Setlementtityön arvon li-säksi sosiokulttuurinen innostaminen, jotka yhdessä korostavat yksilön subjektiivisen ko-kemuksen vaikutusta ja vaikutusmahdollisuutta omaan elämäänsä. Isosisarus nähdään toiminnan kautta Pikkusisaruksen tukena ja rinnallakulkijana tämän oman elämänsä asi-antuntijuudessa.

Setlementtityön yhteinen arvo on paikallisuus. Paikallista toimintaa kannustetaan muok-kaamaan sitä paikallisia tarpeita vastaavaksi. Toiminta Ahjolan Setlementin Isosisarus-toiminnassa on tamperelaista ja toisaalla toisen paikkakunnan tarpeita vastaavaa.

Isosisarustoiminnassa ajatellaan sisaruuden voivan muuttua aidoksi ystävyudeksi, vaikka henkilöt olisivatkin täysin erilaisia. Joskus kaksi täysin erilaista sisarusta voikin olla paras mahdollinen valinta toisilleen, sillä vastakohtat voivat olla täydentämässä toisiaan. Set-lementtityössä on vahva usko henkilökohtaiseen ystävyyden ja yhteyden mahdollisuuteen yli kaikkien rajojen.

Setlementtityössä ajatuksena ja arvona on sitoutuminen heikommassa tilanteessa olevan ihmisen tukemiseen. Isosiskotoimintaan usein lähdetään mukaan halusta auttaa ja tutus-tua uuteen ihmiseen. Monen vapaaehtoisena ajatuksena ja asenteena on tulla mukaan toi-mintaan uskoen uuden ihmissuhteen kestävyteen ja pitkäkestoisuuteen.

2.4.1 Sukupuolisensitiivisen tyttötyön keskeisiä käsitteitä

”Elämme yhteiskunnassa, jossa puhutaan paljon tasa-arvosta, mutta joka kuitenkin tarjoaa nuorille erilaisia sukupuolitettuja malleja, jotka ovat usein varsin stereotyyppisiä (Mulari & Eischer 2012)”.

Sukupuolisensitiivinen kohtaaminen on ihmisen kohtaamista ja hyväksymistä juuri sellaisena kuin on. Työskentelyn tavoitteena on tiedostaa sukupuolitettut käyttäytymismallit ja -odotukset, pohtia niiden merkitystä ja syitä sekä ennen kaikkea tukea yksilöä hyväksymään itsensä. Sukupuolisensitiivisessä tyttötyössä huomioidaan tyttöjen kehityksen erityispiirteet ja rikotaan stereotypioita löytäen monenlaiset tavat olla tyttö. (Sukupuolisensitiivinen nuorisotyö; Toimintakertomus 2017; Mulari & Eischer 2012, 9-11; Hyttinen, Santalainen, Seppälä & Virtasalo 2017, 8-9.)

Sukupuolisensitiivisyys usein väärinymmärretään sukupuolineutraaliksi. Tätä sukupuolisensitiivisyys ei ole; tavoitteena ei ole häivyttää sukupuolieroja, vaan sukupuolisensitiivisyyden tavoitteena on sanoittaa ja avata sukupuolirooleja, -käsityksiä, -odotuksia ja -malleja. Sukupuolisensitiivisyyden perusta on yksilön omassa identiteetissä ja tavassa olla tyttö. (Sukupuolisensitiivinen nuorisotyö; Toimintakertomus 2017; Mulari & Eischer 2012, 9-11; Hyttinen, Santalainen, Seppälä & Virtasalo 2017, 8-9.)

Sukupuolisensitiivisyys ei myöskään ole vain seksuaalisuuteen ja seksuaaliseen suuntautumiseen liittyvää asiaa. Sukupuolisensitiivinen tapa kohdata yksilö sisältää myös ymmärryksen seksuaalisuuden monimuotoisuudesta, mutta kohtaa yksilön kokonaisuutena tavoitteena tukea yksilö olemaan oma itsensä ja löytämään oman tavan olla tyttö. (Sukupuolisensitiivinen nuorisotyö; Toimintakertomus 2017; Mulari & Eischer 2012, 9-11; Hyttinen, Santalainen, Seppälä & Virtasalo 2017, 8-9.)

Setlementeissä toteutettavaa tyttötyötä tehdään sukupuolisensitiivisellä toimintatavalla. *”Tyttötyö on sukupuolisensitiivistä silloin, kun ohjaajalla on tarvittava ammattitaito tehdä näkyväksi, nostaa keskusteluun ja kyseenalaistaa tyttöihin kohdistuvia odotuksia (Sukupuolisensitiivinen nuorisotyö)”.* Toimintatapa vaatii työntekijältä tietoisuutta ja tarkastelun rohkeutta kohdata esimerkiksi sukupolvien yli kulkeneita, omia stereotyyppisiä ennakkokäsityksiä. Työssään työntekijää auttaa avoin ja utelias asenne; halu tietää ja tu-

tustua lasten ja nuorten kulttuuriin sekä heidän tapoihin. Merkittävää on aikuisen kunnioittava suhtautuminen lapseen ja nuoreen oman elämänsä asiantuntijana. (Sukupuolisensitiivinen nuorisotyö; Toimintakertomus 2017; Mulari & Eischer 2012, 9-11; Hyttinen, Santalainen, Seppälä & Virtasalo 2017, 8-9.)

2.4.2 Kulttuurisensitiivisyys

”Tyttötyössä [kulttuurisensitiivisyys] tarkoittaa sitä, että tytöt eivät ole yhtenäinen ryhmä, ja että kulttuuri on paljon muutakin kuin etnisyyttä (Mulari & Eischer 2012, 10)”.

Kulttuurisensitiivisyys ei ole pelkästään maahanmuuttajataustan ymmärtämiseen liittyvää herkkyyttä, vaan ymmärrystä siitä, että kulttuuri on paljon muuta kuin etninen tausta, uskonto ja äidinkieli. Kulttuuri muodostuu erilaisista olemisen tavoista, erilaisista kaveripiireistä, erilaisista perheiden sisäisistä perinteistä ja erilaisista arkisista elämäntavoista. Kulttuurisensitiivisyys on herkkyyttä huomioida yksilö kokonaisuutena ja siihen vaikuttaneet asiat. Jokaisen yksilön oma sosiokulttuurinen todellisuus on muodostaa yksilön kulttuuritaustan. (Mulari & Eischer 2012, 9-11; Hyttinen, Santalainen, Seppälä & Virtasalo 2017, 8.)

Kulttuurisensitiivinen työote sukupuolisensitiivisyyden rinnalla huomioi tyttöjen välisiä taustojen merkityksiä ja eroavaisuuksia yksilön identiteetin vaikuttimena. Merkityksiä ja eroavaisuuksia kunnioitetaan osana yksilön sosiokulttuurista todellisuutta ja yksilön ainutkertaisuutta tuetaan ja korostetaan identiteetin muodostumisessa. (Mulari & Eischer 2012, 9-11; Hyttinen, Santalainen, Seppälä & Virtasalo 2017, 8.)

2.4.3 Tyttöerityisyys

”Sukupuolen mukaan eriytetty toiminta voi mahdollistaa tuen saamisen ja vertaisuuden kokemuksen pohdinnoissa, jotka liittyvät oman sukupuolen kokemiseen (Hyttinen, Santalainen, Seppälä & Virtasalo 2017, 8).”

Tyttöerityisyys on ymmärrystä vain tyttöjen elämään vaikuttavista ilmiöistä. Tärkeää on rakentaa luottamuksellinen ja turvallinen ilmapiiri, jossa uskalletaan puhua ja maltetaan

kuunnella toista. Vain tyttöjen maailmaan vaikuttavien ilmiöiden ja asioiden äärelle pysähtyminen on luontevampaa tyttöjen ja poikien välillä eriytetyssä toiminnassa. Luottamuksen ja luontevuuden ilmapiiriin vallitessa tyttöjen on mahdollisuus saada toisiltaan vertaistuellista keskustelua ja rohkeus omien ajatusten ilmaisuun lisääntyy. (Mulari & Eischer 2012, 8; Hyttinen, Santalainen, Seppälä & Virtasalo 2017, 8-9.)

2.4.4 Sukupuolen moninaisuus

”Vaikka sukupuolen moninaisuus yhdistetään usein sukupuolivähemmistöihin -- Vähemmistönäkökulman korostamisen sijaan suositellaankin mieluummin käytettäväksi sukupuolen moninaisuuden käsitettä kuvaamaan kaikkien ihmisten sukupuolivariaatioita. (Sukupuolen moninaisuus)”

Sukupuolen moninaisuuden huomioiminen tyttötyössä on ymmärtää sukupuolisuuden olevan henkilökohtainen, subjektiivinen kokemus. Työntekijän tai vapaaehtoisen aikuisen tehtävänä on tukea lasta tai nuorta voimaantumaan omista tuntemuksista ja kasvaamaan niiden kautta rohkeasti itseään kunnioittavaksi ja omanlaiseksi aikuiseksi. Merkittävää on huomioida yksilö itsenään ja pyrkiä pois vahvasta yhteiskunnallisesta oletuksesta kahdesta sukupuolesta. Sukupuolen kokeminen on moninaista, eikä vain biologisen määrittämisen kautta määriteltävissä. (Hyttinen, Santalainen, Seppälä & Virtasalo 2017, 9.)

2.4.5 Sosiokulttuurinen innostaminen

Ahjolan Setlementin tyttötyöhön on jo 90-luvulta lähtien liittynyt Isosiskotoiminta. Toimintaa on ohjannut käynnistymisestä lähtien sosiokulttuurinen innostaminen. Keskeisiä teemoja sosiokulttuurisessa innostamisessa ovat yhdessä tekemisen kautta kasvava tietoisuus omista voimista, vastuunkantamisesta ja motivaatiosta. Keskeistä on, että toiminnan mahdollistaja (tässä tapauksessa Isosiskotoiminnan ohjaaja) tarjoaa puitteet ja innostaa Sisarusparia kehittämään ja toimimaan oman näköisesti. (Hyttinen, Santalainen, Seppälä & Virtasalo 2017, 12-13.)

Sosiokulttuurin innostamisen toimintamalli on saanut alkunsa Ranskassa toisen maailman sodan jälkeen. Ranskalaiset tahtoivat palauttaa demokraattiset arvot, jotka olivat sodan jalkoihin kadonneet. Arvomaailman palauttamisen tekniikaksi löydettiin innostaminen, joka kohdennettiin työväestön kouluttamiseen sekä vapaa-ajan toimintaan keskittyneen liikkeen kautta. 60-luvulla innostaminen löysi tiensä Unescon käsitteeksi sekä ammattilaisten käyttöön vapaaehtoistyön kautta. (Kurki 2000, 11-14.)

Länsimaisen yhteiskunnan kehittymisen kautta on ihmisten vapaa-aika lisääntynyt ja osaltaan vaikuttanut innostamisen kehittymiseen menetelmänä. Ihmiset kaipaavat vapaa-ajallaan rentoutumisen lisäksi itsensä kehittämistä. Innostaminen on kasvatuksellinen muoto, jonka tavoitteena on ihmisen oman osallisuuden kautta saavutettu oman elämän hallinnan ja sitä kautta yhteiskunnassa vaikuttaminen. (Kurki 2000, 11-14.)

Sosiokulttuurinen tarkoittaa vuorovaikutuksellista kanssakäymistä ja yhdessä toisten kanssa tapahtuvaa arkipäivän toimintaa. Sosiokulttuurisuus on yksilön osallisuutta omaan ympäristöön ja kulttuuriin ja sen luomiseen. Sosiokulttuurisessa innostamisessa keskeinen teema on ihmisen subjektiivinen kokemus johonkin kuulumisesta. Innostaminen on tavoitteellista toimintaa, joka tapahtuu juuri subjektiivisen kokemuksen sosiokulttuurisessa todellisuudessa. Ihmiset nähdään toimijoina, joilla on mahdollisuus muuttaa ja kehittää elinympäristöään ja omia yhteisöjään. Yksilö osana yhteisöä ja sen aktiivisena toimijana jatkaa sosiokulttuurisen innostamisen keskeistä teemaa, inhimillisyyden ja ihmisen perustarpeeseen kuuluvat luonnollisena osana kokemus kuulumisesta sekä vuorovaikutteisesta yhteydestä muiden ihmisten kanssa. (Kurki 2000, 11-14, 19-32; Ajo & Väliharju 1998, 62–63; Säljö 2004, 10-12.)

Sosiokulttuurisen innostamisen tavoite on yksilön eläminen aktiivisena toimijana muuttamassa omaa sosiaalista todellisuuttaan. Subjektina eläminen omassa sosiaalisessa todellisuudessaan tavoittelee täysipainoista elämänlaatua itse sitä muuttaen. Yhteisöllisyyden ja yhteisen päämäärän kokemisen vahvistaminen on merkittävässä roolissa sosiokulttuurisessa innostamisessa. (Kurki 2000, 19-32; Hyttinen, Santalainen, Seppälä & Virtasalo 2017, 12-13.)

Sosiokulttuurisen innostamisen kasvatuksellinen tavoite on yksilön ja yhteisön herääminen omaan kykyyn luoda muutosta, uskallukseen kyseenalaistaa asioita ja tiedostaa oma vastuu. Sosiokulttuurinen innostaminen kasvatustieteenä ei ole asioiden opettamista,

vaan uskomista yksilön itsensä kasvattamiseen. Itsensä kasvattaminen toteutuu itse tekemällä ja kokeilemalla. (Kurki 2000, 23-28; Hyttinen, Santalainen, Seppälä & Virtasalo 2017, 12-13.) Tavoitteena on ihmisten kasvu aktiivisiksi toimijoiksi sekä omassa, että yhteisöjen kehityksessä (Hämäläinen & Kurki 1997, 202).

3 TUTKIMUKSEN TARKOITUS JA TAVOITE

Opinnäytetyö lähestyy vapaaehtoisuuden ilmiötä tapaustutkimuksen kautta. Tutkimusympäristön tarjoaa Ahjolan Setlementin nuorisotoiminnan alla toimiva vapaaehtoisuuteen perustuva aikuiskaveritoiminta, Isosiskotoiminta. Tutkimuskohderyhmänä ovat Isosiskotoiminnassa mukana olevat täysi-ikäiset, vapaaehtoisena toimivat henkilöt, joilla on ollut Sisarusuhde toiminnan kautta saadun Pikkusiskon kanssa vähintään puolen vuoden ajan.

Opinnäytetyön tarkoituksena on tutkia, miksi Isosiskotoimintaan lähdetään mukaan ja mikä saa vapaaehtoiset sitoutumaan toimintaan. Lisäksi halutaan selvittää, millaisia tuen tarpeita Isosiskot kokevat tarvitsevansa toimiessaan Isosiskona.

Yhteisöllisyys ja vapaaehtoisuuteen perustuva toiminta sosiaalialan työn rintamalla on kasvava trendi ja merkittävässä keskiössä alati muuttuvassa sosiaalialan toimintaympäristössä. Tutkijoita kiinnostaa myös tarkastella ovatko vapaaehtoistyöhön liittyvät motiivit ja sitoutumiseen vaikuttavat tekijät yhteneväisiä Isosiskotoiminnassa ja muissa vapaaehtoistoiminnasta tehdyissä tutkimuksissa.

Opinnäytetyön tutkimuskysymyksiä ovat:

1. Miksi Isosiskotoimintaan lähdetään mukaan?
2. Mikä saa Isosiskon sitoutumaan Isosiskotoimintaan?
3. Missä Isosiskot kokevat tarvitsevansa tukea Isosiskotoiminnassa?

Opinnäytetyön tavoitteena on tuottaa tietoa Isosiskotoiminnan tueksi vapaaehtoisten rekrytoimiseksi ja sitouttamiseksi. Tarkoituksena on kartoittaa syitä, jotka ovat motivoineet Isosiskoja lähtemään mukaan ja saaneet heidät sitoutumaan toimintaan. Selvittämällä mikä saa yksilön aloittamaan Isosiskotoiminnan tavoitellaan tietoa, jolla toimintaan uusien vapaaehtoisten rekrytoimista voidaan kehittää. Selvittämällä mikä saa yksilön sitoutumaan, löydetään keinoja aktivoida ja sitouttaa nykyisiä Isosiskoja jatkamaan mukana toiminnassa. Tietoisuus Isosiskojen mahdollisista tuen tarpeista ja haasteista auttaa Isosiskotoiminnan ohjaajia ennaltaehkäisemään Isosiskotoiminnan keskeyttämistä sekä kehittämään Isosiskotoimintaa edelleen. Keskeinen tavoite on myös löytää konkreettisia kehittämiskohtia tukemaan Ahjolan Setlementin Isosiskotoiminnan kehittämiseksi.

Aiempiin vapaaehtoistoiminnasta tehtyihin tutkimuksiin vertaamalla voidaan löytää Isosiskotoiminnalle ominaisia erityispiirteitä sitoutumisen välineistä ja motivoinnin keinoista. Vapaaehtoistoiminta on merkittävä osa nykyistä ja etenkin muutoksessa olevaa sosiaali- ja terveyspalvelujärjestelmää. Vapaaehtoistoiminnan kehittäminen on ajankohtaista alati muuttuvassa maailmassa, merkittävää on, että myös vapaaehtoistoiminnassa panostetaan toiminnan monimuotoisuuteen sekä toiminnan markkinointiin uusien vapaaehtoisten saavuttamiseksi.

4 TEOREETTINEN VIITEKEHYS

Tämän opinnäytetyön teoreettisena lähtökohtana ovat motivaatio ja sitoutuminen vapaaehtoistoiminnan viitekehyksessä. Tässä kappaleessa kuvataan vapaaehtoistoiminnan ilmiötä, vapaaehtoistoiminnan periaatteita ja ilmiön merkityksellisyyttä hyvinvointiyhteiskunnassa. Lisäksi tarkastellaan motivaation merkitystä vapaaehtoistointaan osallistumisessa sekä vapaaehtoisen toimintaan sitoutumiseen vaikuttavia tekijöitä.

4.1 Vapaaehtoistyön ja vapaaehtoistoiminnan määrittely

Vapaaehtoistointa ja vapaaehtoisuus eivät ole ammatillista toimintaa, vaan ovat henkilön omasta tahdosta lähtevää muiden tukemista tai yhteisen hyvän tekemistä (Nylund & Yeung 2005, 14-15). Vapaaehtoistoiminnan tavoitteena ei ole Marjovuon (2014, 69-70) mukaan muutos vaan positiivinen vaikuttaminen yksilöön.

Harjun (2005, 67-70) mukaan vapaaehtoistointa on osa kansalaisyhteiskuntaa. Kansalaisyhteiskunta on toimiva vain osallistuvien ja aktiivisten kansalaisten kautta. Tämän mukaan vapaaehtoistyön katsotaan olevan konkreettinen ilmentymä aktiivisesta kansalaisuudesta. Harjun mukaan aktiivinen kansalaisuus sisältää neljä elementtiä:

- **ihmisen identiteetin**, joka antaa viitekehyn hahmottaa oma paikkansa yhteisöissä ja yhteiskunnassa. Aktiivisena kansalaisena toimiakseen ja tietääkseen, mitä haluaa, tavoitellakseen yhteistä hyvää, pystyäkseen antamaan oman panoksensa yhteisössään, on ihmisen omattava oma arvomaailma, jonka varaan elämänsä rakentaa.
- **Osallistumisen**, joka konkretisoi aktiivisen kansalaisuuden. Ihmisen ollessa mukana sosiaalisissa aktiviteeteissa tai yhteiskunnallisissa toiminnoissa, niihin osallistumalla ja vaikuttamalla, hän elää keskellä todellista yhteiskuntaa. Osallistuminen tuo yksilölle kokemuksen osallisuudesta eli kuulumisesta, mukanaolosta ja vaikuttamisesta. Osallistuminen on aina yksilöstä itsestään lähtevää, joka vaatii itsestä lähtevää tahtoa sekä motivaatiota.

- Ihminen kaipaa läheisyyttä, kontaktia toisiin ihmisiin, joiden kanssa keskustella ja jakaa yhteisiä asioita sekä vaihtaa mielipiteitä. Harjun mukaan ihmisten luonteva, jatkuva ja välitön **kohtaaminen** eri tilanteissa synnyttää todellista kansalaisuutta.
- Kyetessään välittämään itsestään, on kykenevä välittämään ja tuntemaan mielenkiintoa myös toisia ihmisiä kohtaan. Tällä tavoin **välittämisen** kehän laajentuu itsestä ulospäin ja toisten ihmisisten kautta lähiyhteisöön ja koko yhteiskuntaan sekä globaalille tasolle.

Yksilön antaessa panoksensa kansalaisyhteiskunnalle toimimalla vapaaehtoisena, aktivoi ja vahvistaa osallistuminen myös yksilöä itseään. Vapaaehtoistoimintaan osallistumisen kautta vahvistuu yksilön identiteetti, osallistuminen, kyky kohdata ja välittää.

Vapaaehtoistoiminta on vertaistuellista sekä ihmisten auttamiseen tähtäävä toimintaa. Myös järjestötoiminta ja kansalaisvaikuttaminen ovat vapaaehtoisuuteen perustuvaa. Vapaaehtoistoimintaa kuvataan usein yksilöiden ja yhteisöjen hyväksi tehdyksi palkattomaksi työksi. (Nylund & Yeung 2005, 14-15; Marjovuori 2014, 69-70; Malmi & Seppälä 2012, 24.)

Vapaaehtoistyön muodot ovat moninaiset, myös käytettäviä käsitteitä on useita riippuen siitä, mistä näkökulmasta teemaa lähestytään. Viime vuosikymmeninä käsitteet vapaaehtoistoiminta, vapaaehtoistyö ja vapaaehtoisuus ovat vakiintuneet. (Nylund & Yeung 2005, 14-15). Tässä opinnäytetyössä käytetään termejä vapaaehtoistyö ja vapaaehtoistoiminta samaa tarkoittavina asioina. Vapaaehtoisuudella tarkoitetaan yksilön omaa valintaa osallistumiseen. Vapaaehtoisella tarkoitetaan yksilöä, joka osallistuu omasta vapaasta tahdostaan toimintaan. Puhuttaessa yksilöstä tarkoitetaan vapaaehtoisena toimivaa henkilöä.

Euroopan parlamentissa määriteltiin vuonna 2008 vapaaehtoistyö seuraavien kriteerien kautta (Valtiovarainministeriön julkaisu 39/2015; Valliluoto 2014, 12.):

1. Vapaaehtoistyö on palkatonta, eikä sitä tehdä taloudellista palkkiota vastaan
2. Sitä tehdään omasta vapaasta tahdosta
3. Se hyödyttää kolmatta osapuolta perheen ja ystäväpiirin ulkopuolella
4. Se on kaikille avointa

Vapaaehtoistoiminnan periaatteet

Usein saatetaan ajatella, että vapaaehtoistoimintaa suoritetaan organisoidusti järjestöjen tai säätiöiden kautta, mutta vapaaehtoistoimintaa ovat myös organisoimaton toiminta, kuten talkootyöt ja naapuriapu. Lisäksi Valliluodon mukaan on huomioitava, että vapaaehtoistyötä tapahtuu kaikilla kolmella sektorilla eli järjestösektorin lisäksi myös julkisella sektorilla ja yritysmaailmassa. (Valliluoto 2014, 13; Valtiovarainministeriön raportti – 39/2015, 14.)

Vapaaehtoisena tehtävää työtä on tehty ihmisten kesken aina. Pitkän historian kautta ovat vapaaehtoisuudelle muodostuneet yleisesti hyväksytyt ja käsitettävät periaatteet. Suomessa tapahtuvaa vapaaehtoistoimintaa on tutkittu ja määriä mitattu useilla eri tutkimuksilla. Väestöbarometrin (2018) mukaan vuonna 2009 40% yli 10-vuotiaista suomalaisista on viimeisen vuoden aikana osallistunut vapaaehtoistoimintaan. Vapaaehtoistoiminnasta erilaisten yhdistysten ja säätiöiden organisoimana tapahtuu noin kaksi kolmasosa ja yksi kolmasosa on epävirallista vapaaehtoistyötä kuten talkootyö ja naapuriapu. (Väestöbarometri 2018; Valtiovarainministeriön raportti- 39/2015, 14.)

Suomessa toimiva Kansalaisareena, joka toimii vapaaehtoistyön informaatio- ja kehittämiskeskuksena valvoen kaikkien vapaaehtoistojen etuja, on koonnut vapaaehtoistoiminnan periaatteet 15 kohdan listaukseksi (taulukko 2).

TAULUKKO 2. Vapaaehtoistoiminnan periaatteet (mukailien Kansalaisareena; Hyttinen, Santalainen, Seppälä & Virtasalo 2017, 20)

Vapaaehtoistoiminnan periaatteet	
Vapaaehtoisuus	Toimintaan osallistuminen ja mukana oleminen on henkilön oma tahto.
Tasa-arvoisuus	Kaikki osalliset ovat samanarvoisia.
Vastavuoroisuus	Kaikille osalliset kokevat hyvää mieltä.
Palkattomuus	Toiminnasta ei saa rahallista korvausta.
Ei-ammattimaisuus	Jokaisen tieto ja taito riittävät.
Luotettavuus ja sitoutuminen toimintaan	Vapaaehtoinen on luotettava ja sitoutunut toimintaan itse määrittelemäksi ajaksi.
Luottamuksellisuus ja vaitiolovelvollisuus	Vapaaehtoinen on vaitiolovelvollinen vapaaehtoistoiminnan aikana ja sen jälkeen.
Suvaitsevaisuus	Kaikkia ihmisiä kunnioitetaan ja hyväksytään mielipiteineen ja taustoineen.
Puolueettomuus	Vapaaehtoistoiminnassa toimitaan kaikkien edun mukaan tasapuolisesti
Autettavan ehdoilla toimiminen	Vapaaehtoinen tukee ja on rinnalla kulkija, mutta tuettava on oman elämänsä asiantuntija.
Yhteistyö	Vapaaehtoinen on yhteistyökykyinen
Yhteisöllisyys	Vapaaehtoisuus on yhteisössä toimimista sen yhdenvertaisena jäsenenä.
Oikeus tukeen ja ohjaukseen	Vapaaehtoisella tulee olla mahdollisuus saada tukea ja ohjausta.
Toiminnan mielekkyys	Vapaaehtoistoiminnan on tarkoitus olla mielekästä kaikille toimintaan osallistuville.
Mahdollisuus ihmisenä kasvamiseen	Itsenä kehittäminen ja kasvaminen ihmisenä ovat vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksia.

Vapaaehtoistyö antaa henkilölle mahdollisuuden toteuttaa itseään ja arvojaan. Vapaaehtoistyön kautta henkilöllä on mahdollisuus suunnata aikaansa oman kiinnostuksen kohteen mukaisesti ja kokea tekevänsä arvokasta työtä saaden tyydytystä omaan kiinnostukseensa. Siitä ei makseta palkkaa, mutta vastavuoroisuus tuottaa auttajalle elämänsisältöä,

mielekästä toimintaa ja iloa. (Väestöbarometri 2018; Yeung 2005, 109; Marjovuo 2014, 73.)

Vapaaehtoistyö vastavuoroisuuden kautta myös aktivoi tekijäänsä ja vapaaehtoistyön kohteena olevaa henkilöä (Marjovuo 2014, 97-110). Vapaaehtoistyön voidaan nähdä myös syrjäytymistä ehkäisevänä tekijänä. Vapaaehtoistoimintaan aktivoitumisen merkittävänä tekijänä myös Yeung (2005) korostaa yksilön ja yhteisön välistä suhdetta. Kuuluminen johonkin on yksi ihmisen perustarpeista ja hyväksyvä kuulumisen tunne sitouttaa yksilön yhteisöön. (Marjovuo 2014, 97-110.)

Vapaaehtoistyön tulevaisuuden haasteena on alati kasvava kilpailu ihmisten vapaa-ajasta. Maailma on muuttunut ja sen myötä yhteiskunnassa vallitseva ajatusmalli antaa yksilölle luvan arvostaa omaa vapaa-aikaansa. Vapaaehtoistyön tekeminen ei enää ole itsestään-selvyys, vaan vapaaehtoistyön markkinointiin ja houkuttelevuuteen tulee panostaa. Väestöbarometrin (2018) mukaan vapaaehtoistyö ei ole ilmaista, eikä synny itsestään. Vapaaehtoistyötä tulee aktiivisesti kehittää, sen tulee olla suunnitelmallista, johdettua ja resursoitua. Pessin ja Oravasaaren (2010) mukaan järjestöt ovat palkanneet työntekijöitä organisoimaan ja kehittämään vapaaehtoistyötä. (Väestöbarometri 2018; Pessi & Oravasaari 2010, 187–188; Marjovuo 2014, 30.)

Vapaaehtoistoimintaa koordinoimaan resursoidun henkilön tehtävä on vapaaehtoisten perehdytys, tukeminen ja ohjaaminen. Työtä helpottavat keskinäinen arvostus, selkeä rooli ja vastuujaako. Vapaaehtoistyön menestyksekkäs markkinointi, johtaminen ja organisoiminen houkuttelee uusia vapaaehtoisia osallistumaan ja antamaan arvokasta vapaa-aikaansa. Väestöbarometrin (2018) mukaan lähes puolet suomalaisista olisivat halukkaita osallistumaan vapaaehtoistoimintaan, mikäli heitä pyydetäisiin. Tämä potentiaali ja viesti on otettava huomioon vapaaehtoistoiminnan markkinoinnissa ja -suunnittelussa – miten toteuttaa houkuttelevaa ja helposti tartuttavaa vapaaehtoistoimintaa. Yhteiskunnan muutosten ja vapaaehtoistoiminnan jatkumisen kannalta on merkittävää ymmärtää ihmisiä motivoivat asiat sekä sitoutumiseen vaikuttavat tekijät (Väestöbarometri 2018; Pessi & Oravasaari 2010, 187–188; Marjovuo 2014, 30; Lehmusvuori 2016, 6.)

Vapaaehtoistoiminta on Suomessa laajaa, sen merkitys hyvinvoinnin lähteenä tunnustetaan yleisesti ja jonka yhteiskunnallisen merkityksen on arvioitu tulevaisuudessa kasvavan entisestään. Vapaaehtoistoiminta on osa kaikkia kolmea sektoria, sillä kolmannen

sektorin järjestöjen lisäksi vapaaehtoisia työskentelee myös julkisella sektorilla ja yritys-toiminnassa. (Valliluoto 2014, 13-16; Valtiovarainministeriön raportti- 39/2015, 14.)

Vapaaehtoistyön muodot tulevat muuttumaan ja perinteisen vapaaehtoistyön rinnalle on noussut lyhykestoinen vapaaehtoistyö. Edelleen noin kolmannes vapaaehtoistyöhön osallistuvista kannattavat, myös perinteistä, pidempää sitoutumista vaativaa vapaaehtois-työtä. (Pessi 2014)

4.2 Motivaation merkitys vapaaehtoistoiminnassa

Psykologian lähestymistavan mukaisesti motivaatio määritellään sisäiseksi tilaksi, joka saa aikaan, ohjaa ja pitää yllä toimintaa. Sen on katsottu vaikuttavan siihen, mitä valintoja yksilö tekee eri toiminta- ja käyttäytymisvaihtoehtojen välillä. Motivaatio on myös vaikuttamassa siihen, miten määrätietoisesti yksilö ryhtyy toimeen, miten intensiivistä hänen toimintansa on ja miten sitkeästi hän jaksaa keskittyä. Motivaatiolla on myös vaikutusta siihen, miten yksilö ajattelee ja tuntee. (Lehtinen, Kuusinen & Vauras 2007, 177.) Yeungin (2004) mukaan motiiveilla viitataan yleisesti toiminnan syihin.

Motivaatio voidaan katsoa olevan joko ulkosyntyinen, jolloin yksilö tekee jotain ulkoisten syiden vuoksi tai sisäiseksi, jolloin yksilö on motivoitunut johonkin suoritukseen sen itsensä vuoksi (Lehtinen, Kuusinen & Vauras 2007, 177-179). Mutta kyetäkseen ymmärtämään vapaaehtoistoiminnan motivaatiota, on Yeungin (2005, 87) mukaan motiivielementteinä huomioitava tulevaisuuteen liittyvien tekijöiden ohella myös menneisyyteen ja nykyisyyteen liittyvät tekijät.

Clary, Snyder ja Stukas (2006, 35-48) puolestaan lähestyvät vapaaehtoisten motivoitumisen lähtökohtia käyttäen funktionalistista eli toiminnallista lähestymistapaa, jonka mukaan ihmiset toimivat tyydyttääkseen sosiopsykologisia tavoitteitaan. Nämä voivat vaihdella laajasti eri ihmisillä ja merkitykset olla erilaisia eri ihmisillä. Tämä käytännönläheinen lähestymistapa korostaa vapaaehtoisten motiivien moninaisuutta (eli yksilöä voivat motivoida useammat asiat samanaikaisesti) ja sitä, että kyseessä on aina ihmisen ja tilanteen yhteensopivuudesta. Vapaaehtoisten motiivien kohdatessa tehtävien kanssa, kasvaa vapaaehtoisten tyytyväisyys. Clary, Snyder ja Stukas tunnistivat motivoitumisen ensisijaisina lähtökohtina yhteensä kuusi funktionaalista osa-aluetta (taulukko 3).

TAULUKKO 3. Vapaaehtoisen motivoitumisen lähtökohtia (mukailten Clary, Snyder & Stukas 2006; Stukas, Snyder & Clary 2016)

Motivaatiotekijä	Motivaatiotekijän selite
Uuden oppimisen ja ymmärtämisen motiivi <i>an understanding function</i>	Oppia uutta, lisätä omaa ymmärrystä yksilöstä, yhteisöstä, yhteiskunnasta. Mahdollisuus tuoda toimintaan omia taitoja ja vahvuuksia <i>to learn, to gain a greater understanding of people, to practice skills and abilities. to increase understanding of the world, an issue, other people, or one's own abilities;</i>
Uramotiivi <i>a career function</i>	Oman alan kokemuksen saaminen. Ammatillinen verkostoituminen. <i>to enhance one's job and career prospects, to gain experience and contacts. to secure career opportunities and advancement.</i>
Arvomotiivi <i>a values function</i>	Toimia tärkeiden arvojen mukaisesti, kuten humanitaaristen arvojen mukaan, epäitsekkyuden kautta sekä tahto antaa yhteiskunnassa oma panos. <i>to act on important values such as humanitarian values, altruistic concerns, or desires to contribute to society. to express important values;</i>
Sosiaalisten odotusten täyttämisen motiivi <i>a social function</i>	Kuulua itselleen tärkeään ryhmään. Saavuttaa sosiaalista hyväksyntää. <i>to fit into important reference groups, to gain social approval/avoid social disapproval. to fulfil the social expectations of one's friends, family, and reference group;</i>
Itsenä vahvistamisen motiivi <i>a protective function</i>	Suojella itseään negatiiviselta tunne-elämältä. Vähentää syyllisyyden tunteita, ratkoa tai paeta omia henkilökohtaisia ongelmia. <i>to reduce feelings of guilt, to resolve or escape from one's own personal problems. to gain a protective benefit against negative feelings and selfbeliefs;</i>
Itsearvostuksen motiivi <i>an enhancement function</i>	Sisäinen kehittyminen ja hyväksyntä. Itsearvostuksen ja -tunnon kasvaminen, sosiaalisten suhteiden luominen. <i>to enhance self-worth, self-confidence, and expand one's social network. to experience self-enhancement and positive feelings toward the self;</i>

Clary, Snyder ja Stukas (2006, 2016) ovat tehneet laajaa vapaaehtoistyön tutkimusta 1990-luvun alussa, johon he viittaavat useissa tieteellisissä julkaisuissaan sekä artikkeleissaan. Tutkimuksensa tuloksiin perustuen he kuvailevat ja tarkastelevat motivoitumista kuuden funktionaalisen lähtökohdan mukaisesti.

Itsensä kehittämisenä nähtävä *uuden oppimisen ja ymmärtämisen motiivin* ajama vapaaehtoinen pyrkii toiminnan kautta oppimaan uutta itsestään sekä kehittämään omia taitojaan ja vahvuuksiaan. Tämän motiivin kautta yksilöllä on halu lisätä omaa ymmärrystään muista ihmisistä ja yhteiskunnasta. Hyvin lähellä itsensä kehittämistä voidaan nähdä *itsearvostuksen motiivi*. Vapaaehtoista mukaan toimintaan motivoi sisäinen kehittyminen, itsearvostuksen ja -tunnon kasvaminen. Merkittävänä itsearvostuksen motiivina ovat sosiaalisten suhteiden luominen.

Ammatillinen kehittyminen tai alaan tutustuminen ovat *uramotivoituneen* vapaaehtoisen lähtökohhta toimintaan mukaan lähtemiselle. *Sosiaalisten odotusten täyttämisestä motivoitunut* vapaaehtoinen etsii oman sosiaalisen verkostonsa hyväksyntää ja johonkin kuulumisen tunnetta vapaaehtoistyöstä.

Itsensä vahvistamisen motiivi on henkilökohtainen kokemus tai tarve suojella itseään negatiivisuudelta. Vapaaehtoista motivoivat toimintaan oman tunne-elämän negatiiviset kokemukset, joiden helpottamiseksi vapaaehtoistyöhön halutaan lähteä.

Arvomotivoitunutta vapaaehtoista ajaa mukaan toimintaan oma arvomaailma ja sen käytännössä toteuttaminen. Merkittävänä asiana vapaaehtoinen kokee mahdollisuuden antaa oman panoksensa yhteiskunnan hyväksi.

Yeung (2004) on luonut tutkiessaan suomalaisten vapaaehtoistyön motivaatiota ns. timanttimallin. Tämä suomalaisessa tutkimuksessa pääsääntöisesti käytetty malli piirtää kokonaisuudessaan monipuolisen kuvan vapaaehtoistyönmotiiveista. Mallin mukaan vapaaehtoisuus voi suuntautua itsestä ulospäin, mutta myös kohti itseä ja sisäisempiä teemoja. Malli voidaan ajatella jakautuvan osa-alueisiin seuraavanlaisesti: saaminen, toiminta, jatkuvuus, läheisyys, uuden etsintä, antaminen, pohdinta ja etäisyys. (Yeung 2004)

Yeungin (2004) mukaan tärkein suomalaisia vapaaehtoistoimintaan motivoiva tekijä oli halu auttaa muita (41% suomalaisista vapaaehtoisista kokee tällä tavoin.) Motivoivana tekijänä jonkin muun kuin auttamishalun tai ylimääräisen vapaa-ajan mainitsi harvempi kuin yksi kymmenestä tutkimukseen osallistuneista. Näitä harvemmin mainituista motiiveista tavallisimpia olivat: tuttava houkutellut/pyytänyt, toive tavata uusia samanhenkisiä ihmisiä, halu saada uusia elämäkokemuksia, oppia uutta ja yleinen kiinnostus vapaaehtoisuuteen. (Yeung 2004)

Tarkemmin eriteltynä naisten motiiveissa korostuvat auttamishalu, into oppia uusia asioita sekä toive uusiin ihmisiin tutustumisesta. Miehiä puolestaan innostaa vapaaehtoistoimintaan erityisesti ystävien ja tuttavien vaikutus, halu käyttää ylimääräinen vapaa-aika hyödylliseen tekemiseen sekä tunne kansalaisvelvollisuudesta. (Yeung 2004)

Grönlundin (2014) mukaan vapaaehtoistoiminta olisi turvattava ja ihmisiä tulisi kannustaa osallistumaan, luoda rohkaisua ja erilaisia polkuja sekä resursseja, jotta vapaaehtoistoiminta olisi kattavampaa ja osallistuminen helpompaa. Tulisi löytää keinoja saada ihmiset osallistumaan. Huolestuttavaa on, että viimeisen kymmenen vuoden aikana, niin Suomessa kuin pohjoismaissa on ollut nähtävissä, että ihmiset jotka toimivat vapaaehtoisina, ovat jo muutoinkin aktiivisia elämässään. Vapaaehtoistoimintaan osallistuminen on lisääntynyt koulutettujen ja taloudellisesti hyvin toimeen tulevien työelämässä tai muutoin aktiivisten ihmisten keskuudessa. Ne, joilla olisi aikaa, eivät aktivoidu. Vapaaehtoistoiminnan merkitys vapaaehtoiselle itselleen on myös merkittävä tekijä syrjäytymisen ehkäisyssä. (Grönlund 2014)

Pessin (2014) mukaan vapaaehtoistoiminnanmaailman haasteena onkin kehittää toimintaansa niin että toiminnasta löytyy toiminta-ajaltaan niin lyhyttä, projektiluontoista kuin pitkäkestoista vapaaehtoisten tarvetta. Jotta ihmisiä saadaan paremmin rekrytoitua mukaan toimintaan, on Pessin mukaan merkittävää perehtyä motivaatiotekijöihin sekä luoda erilaisia osallistumisen polkuja, niin lyhytaikaisia kuin pitkäaikaisia mahdollisuuksia vapaaehtoistoimintaan.

4.3 Sitoutuminen vapaaehtoistoimintaan

Sitoutuminen on moniulotteinen käsite. Sitoutumista käsitetään olevan esimerkiksi yksilön suhteessa työhön ja työorganisaatioon, yksilön suhteessa ihmissuhteisiin, kahden yksilön välisessä parisuhteessa, yksilön sitoutumisessa aatteeseen tai poliittiseen viitekehukseen. Sitoutumista on myös toimiminen vapaaehtoisena ja vapaaehtoistyö, tällöin yksilö on valmis antamaan vapaasta tahdostaan aikaa ilman vastapalveluksia tai palkkaa.

Ihmisen perustarve on tunne kuulumisesta johonkin. Kuulumisen tunne erilaisissa viitekehyksissä, esimerkiksi perhe, kaveriporukka, koululuokka, työyhteisö tai harrastusorganisaatio, sitouttaa yksilön yhteisöön. Kuulumisen tunne tulee olla positiivinen ja yksilöllä tulee olla kokemus kuulluksi tulemisesta ja vaikuttamisen mahdollisuudesta. Länsimaisten elintapojen tuoma yksilökeskeisyys ja yleisesti hyväksytyt oman hyvinvoinnin tavoittelu ei pyyhi pois kuulumisen tunteen vaikutusta sitoutumiseen.

Sitoutumisesta aiemmin mainituissa viitekehyksissä on tutkittu ja niistä on kirjoitettu paljon, mutta sitoutumista vapaaehtoistyöhön on tutkittu melko vähän. Vapaaehtoistyöhön sitoutumista on Yeung (2007, 153-156) mukaan aiemmin mitattu pääsääntöisesti kvantitatiivisin tutkimusmenetelmin, kuten yksilön siihen käyttämän ajan kautta. Joissain tutkimuksissa sitoutuminen myös sidotaan yksilön motiiveihin lähteä toimimaan vapaaehtoisena, eikä sitoutumista tarkastella erillisenä käsitteenä. Marjovuon (2014, 92-93) viittaa väitöskirjassaan Eleyin (2003) ja Claryn, Snyderin ja Ridgen (1998) sekä Omoton ja Snyderin (1995) tutkimuksiin sitoutumiseen vaikuttavista tekijöistä; Omoton ja Snyderin mukaan mikään yksittäinen vapaaehtoistoimintaan mukaan lähtemiseen vaikuttanut motiivi ei suoraan voi ennustaa vapaaehtoisen sitoutumisen pysyvyyttä. Tähän lisättynä Eleyin tutkimuksen tulos motiivien muuttumisesta tai vaihtumisesta vapaaehtoistyön tai koulutuksen aikana, voidaankin todeta, ettei aloittamisen motiivien perusteella voida arvioida sitoutumisen kestoa, syvyyttä tai astetta. Claryn ym. tutkimuksessa nostetaan esiin vapaaehtoisen muuttuvien ja ajankohtaisten motiivien vastaamisen vaikutus sitoutumiseen. Tyytyväinen vapaaehtoinen on sitoutunut toimintaan.

Ihmiskunnan kehittyminen on muuttanut ihmisten ajankäyttöä. Kaupungistuminen, teknologian kehittyminen ovat vapauttaneet ihmisille aikaa vapaaseen käyttöön. Ihmiset ovat muuttuneet vaatimaan oman ajan sisällöltään merkittävyyttä ja oman ajankäyttö oman

hyvinvoinnin tavoitteluun on kasvanut. Tämä asettaa vapaaehtoistoiminnalle haasteen. Miten saada ihmiset sitoutumaan vapaaehtoistoimintaan?

Suomessa on pitkät perinteet vapaaehtoistoiminnalle ja talkootyölle, mutta nykyinen, jatkuvia vapaa-ajan virikkeitä, omaa hyvinvointia alleviivaava ja globaalisti tavoiteltu länsimainen elintapa on muuttanut ihmisten ajankäytön prioriteetteja. Enää eivät suomalaisetkaan automaattisesti sitoudu järjestön toimintaan vuosikausiksi, vaan ihmiset sitoutuvat itseensä ja omaan hyvinvointiinsa. Järjestöjen on oltava ajanhermolla; kehitettävä ja muutettava toimintamallejaan. Toimintaan sitoutuminen on muuttunut projektiluontoiseksi. (Nylund & Yeung 2005, 26-31.)

Marjovuori (2014, 93-96) nostaa väitöskirjassaan tutkimuksen kautta esiin käsitteen sitoutumishorisontti. Sitoutumishorisontti ilmaisee ajallisen keston, jonka vapaaehtoinen on valmis lupautumaan mukaan toimintaan. Toiset vapaaehtoiset sijoittavat sitoutumishorisontin lähitulevaisuuteen, kun taas toiset vapaaehtoiset haluavat sitoutua ”loppuelämäkseen” eli sijoittavat sitoutumishorisontin hyvin kauas.

Lyhyt sitoutumishorisontti ei kuitenkaan tarkoita, ettei vapaaehtoinen voisi olla mukana ”loppuelämäänsä”, vaan vapaaehtoinen määrittelee ajan, jonka on valmis sitoutumaan mukaan toimintaan ja arvioi uudelleen sitoutumisjakson jälkeen mahdollisuuksiaan jatkaa sitoutumista sekä toiminnan tuomaa mielekkyyttä. Lyhyttä sitoutumishorisonttia kutsutaan myös sykliseksi sitoutumiseksi. Syklisen sitoutumisen vastakohtana nähdään lineaarinen sitoutuminen, jolloin sitoutumishorisontti viedään kauas tulevaisuuteen ja vapaaehtoistyö koetaan elämänmittaiseksi sitoutumiseksi. (Marjovuori, 2014, 93-96.)

Sitoutumishorisontissa, sekä syklisessä että lineaarisessa sitoutumisessa, on kyse yksilön asenteesta ja suhtautumistavasta. Kumpikaan asenne ei ole väärä, vaan suhtautumistapa erilainen. Syklinen sitoutuja haluaa pitää vapauden arvioida vapaaehtoisuuden tuomia arvoja ja motivaatiotekijöitä uudelleen sitoutumissyklin vaihteessa. Syklinen sitoutuminen voi toistua vaikka läpi elämän, mutta jaksoissa. Lineaarinen sitoutujan asenne on sitoutua elämänmittaisesti, toki tämäkin sitoutuminen voi raueta elämäntilanteiden muuttuessa. Oleellista erilaisissa sitoutumistyylyissä onkin yksilön henkilökohtaisesta suhtautumistavasta. (Marjovuori, 2014, 93-96.)

Länsimaisen elintavan tuoma oman hyvinvoinnin tavoittelu sekä sitoutumisen projektiluonteisuus tulee hyväksyä ja ottaa huomioon vapaaehtoistoimintaa kehittäessä. (Nylund & Yeung 2005, 26-31). Toimintaan sitouttamiseen tulee lähteä vapaaehtoisen tyytyväisyyden kautta. Vapaaehtoisen tyytyväisyys mainitaan useissa tutkimuksissa (muun muassa Eley 2003; Clary & co 1998; Marjovuori 2014) merkittäväksi ja keskeiseksi tekijäksi vaikuttaessa sitoutumiseen. Tyytyväisyys saavutetaan, kun toiminta vastaa vapaaehtoisen sen hetkisiä motiiveja, vapaaehtoistoiminnan johtamiseen ja organisointiin panostetaan.

Lahtinen (2003, 26-28) jakaa sitoutumisen käsitteen tutkimuksensa perusteella neljään eri muotoon, näistä ensimmäisenä mainittakoon ryhmään sitoutuminen, jonka taustalla painavin tekijä on yksilön kokemus lojaalisuus muille vapaaehtoisille. Toinen muoto on sitoutuminen asiakkaaseen, jolloin henkilökohtaisella sitoutumisella asiakkaaseen on suurempi merkitys kuin sitoutumisella vapaaehtoistyötä ohjaavaan organisaatioon tai vertaisvapaaehtoisiin. Kolmantena mainitaan sitoutuminen vapaaehtoistoimintaa ohjaavan organisaation ideologiaan, jolloin toimintaa ohjaava ideologia vastaa vapaaehtoisen henkilökohtaisia arvoja ja ihanteita. Neljäs muoto on sitoutuminen organisaatioon, jolloin osallisuus ja kuuluminen vapaaehtoistoimintaa ohjaavaan organisaatioon on merkityksellisin asia jatkaa mukana toiminnassa (taulukko 4).

TAULUKKO 4. Vapaaehtoisuuden sitoutumisen muotoja (mukailten Lahtinen 2003, 26-27; Yeung 2007, 156)

Sitoutumisen muoto	Sitoutumismuodon selite:
ryhmään sitoutuminen	sitoutumisen taustalla painavin tekijä on yksilön kokemus lojaalisuus muille vapaaehtoisille
asiakkaaseen sitoutuminen	henkilökohtaisella sitoutumisella asiakkaaseen on suurempi merkitys kuin sitoutumisella vapaaehtoistyötä ohjaavaan organisaatioon tai vertaisvapaaehtoisiin
ideologiaan sitoutuminen	toimintaa ohjaava ideologia vastaa vapaaehtoisen henkilökohtaisia arvoja ja ihanteita
organisaatioon sitoutuminen	osallisuus ja kuuluminen vapaaehtoistoimintaa ohjaavaan organisaatioon on merkityksellisin asia jatkaa mukana toiminnassa.
subjektiivinen sitoutuminen	yksilön henkilökohtainen kokemus siitä, että jokin asia koetaan niin tärkeäksi että yksilö haluaa olla osallisena toimintaan ja antaa oman panoksensa juuri kyseiselle vapaaehtoistoiminnan muodolle.

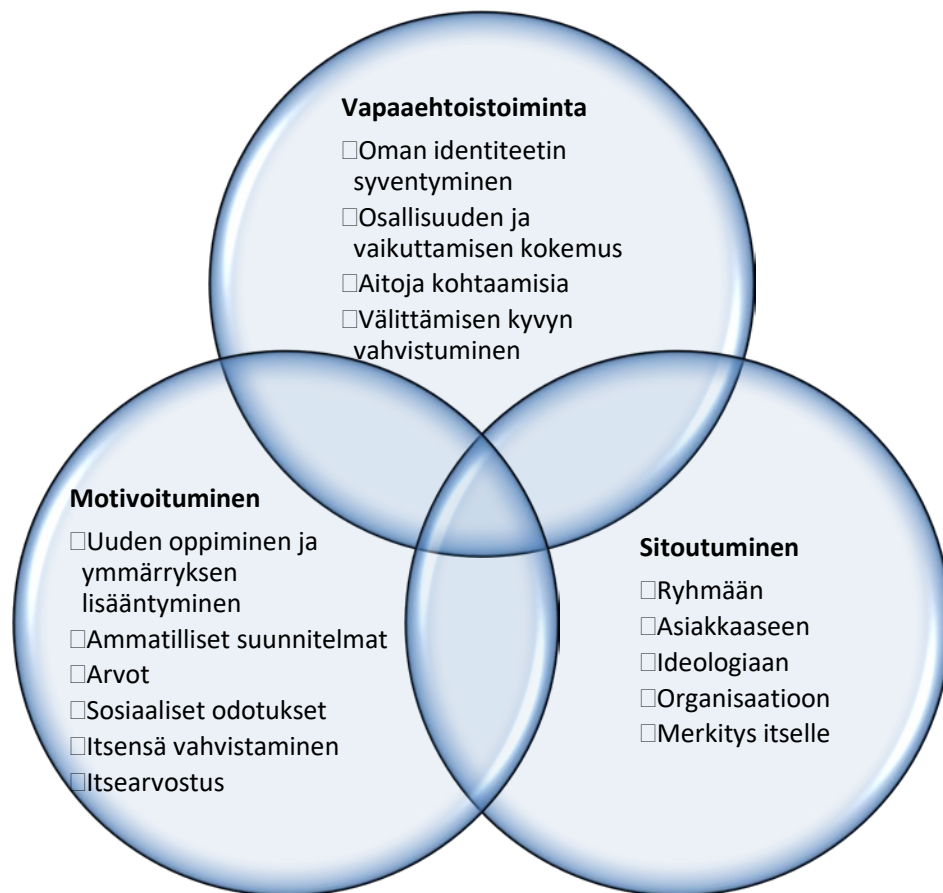
Lahtisen tutkimuksen kautta esille nousseiden neljän kohdan sitoutumisen kategorioiden lisäksi Yeung (2007, 156) nostaa esiin yksilön henkilökohtaisen kokemuksen siitä, että jokin asia koetaan niin tärkeäksi että yksilö haluaa olla osallisena toimintaan ja antaa oman panoksensa juuri kyseiselle vapaaehtoistoiminnan muodolle.

Yeung (2005, 112-113) on tutkimusaineistoidensa kautta todennut, että positiiviset kokemukset rohkaisevat yksilöä sitoutumaan vapaaehtoistoimintaan. Pessin ja Oravasaaren (2010, 176) tutkimuksen mukaan osa järjestöistä panostavat vapaaehtoisten positiivisten kokemusten luomiseen, ja sitä kautta järjestöt pyrkivät vahvistamaan vapaaehtoisten sitoutumista järjestön toimintaan. Positiivisilla kokemuksilla ja yhdessä vietetyllä ajalla, kuten virkistystapahtumilla sekä pienillä huomionosoituksilla ja positiivisella palautteella on suuri merkitys vapaaehtoisen sitoutumiseksi toimintaan. Osa järjestöistä panostaa vapaaehtoisen tukemiseen vapaaehtoistyössä toiminnanohjauksen, lisäkoulutuksen ja yhteydenpidon avulla.

4.4 Teorettinen viitekehys tässä tutkimuksessa

Tässä tutkimuksessa teorettinen viitekehys syntyy kolmesta toisiinsa nivoutuvista teoreettisesta näkökulmasta, jotka ovat vapaaehtoistoiminta, motivoituminen ja sitoutuminen. Vapaaehtoistoiminnan elementtiä tarkastellaan tässä tutkimuksessa pohjautuen Harjun esittämään aktiivisen kansalaisuuden määrittelyyn ja sen tuomaan antiin vapaaehtoiselle. Motivoitumisen elementti pohjautuu Claryn, Snyderin ja Stukasin esittämään motivoitumisen funktionaaliseen lähestymistapaan. Sitoutumisen elementtiä tarkastellaan Lahtisen sekä Yeungin näkemyksiin pohjautuen.

Näitä teoreettisia näkökulmia hyödynnetään Isosiskojen toimintaan mukaan lähtemisen motivaatiotekijöiden ja sitoutumiseen vaikuttavien tekijöiden tarkastelussa. Toiminnan merkitystä Isosiskoille tarkastellaan vapaaehtoistoiminnan annin näkökulman kautta.

KUVIO 1. Tutkimuksen teoreettiset elementit

5 TUTKIMUKSEN TUTKIMUSMENETELMÄT JA TOTEUTUS

Tässä kappaleessa kerrotaan opinnäytetyön tutkimuksen teoreettisesta viitekehyksestä ja kuvataan, miten tutkimus eteni suunnitelman kautta empirian kokoamiseen ja lopulta analysointiin. Kappaleen alussa kerrotaan tutkimuksen aineistonkeruun toteutumisen päivämääristä ja käytännön etenemisestä sekä kuvataan valittujen menetelmien teoreettista taustaa. Kappaleen toisessa osiossa käydään läpi tutkimuksen aineiston analysointiin vaikuttavat teoriataustat sekä kuvataan tämän tutkimuksen aineiston analysointia.

5.1 Laadullinen tutkimus

Tämä opinnäytetyö on laadullinen tapaustutkimus. Laadullisessa tutkimuksessa voidaan puhua käytännön kautta nousevan tutkimusaineiston ja teorian vuorovaikutussuhteesta. Tutkimus perustuu haluun löytää uutta tietoa tutkittavasta ilmiöstä, jota pyritään käsitteellistämään teorian avulla. (Kiviniemi 2018, 73-87) Tutkimustehtävä ja tutkimuskysymykset ovat muotoutuneet organisaation halusta saada lisää tietoa vapaaehtoistoiminnastaan. Tutkimuksen ensisijainen tavoite on perehtyä paikalliseen tapaukseen ja pyrkiä löytämään aineistosta paikallisen toiminnan kehittämistä tukevia näkökulmia. Tutkimus tavoittelee myös ilmiön yhteneväisyyksien löytämistä ja tätä kautta tutkimuksen tulosten laajempaa hyödyntämistä Tampereen Ahjola Settlementin vapaaehtoistoiminnassa.

Kari Kiviniemi kuvaa artikkelissaan (2018, 73) laadullista tutkimuksista prosessiksi, joka elää, muuttuu ja kehittyy tutkimuksen edetessä. Prosessille ominaista on joustavuus muutostarpeiden noustessa esiin. Laadullinen tutkimus ei etene kronologisessa jatkumossa, vaan tutkimuksen osa-alueet risteävät toisiaan koko prosessin ajan, mahdollistaen laadulliselle tutkimukselle ominaisen joustavuuden. Tämä ei kuitenkaan merkitse tutkimuksen suunnitelmallisuuden ja tavoitteellisuuden puuttumista, vaan laadullinen tutkimus etenee, prosessinomaisesti, kohti tutkimustehtävän asettamaa rajattua tavoitetta. (Kiviniemi 2018 73-87; Eskola, Suoranta 1999, 13-16) Tutkimuksen edetessä tutkimustehtävä ja -kysymykset ovat pysyneet vakiona, kun esimerkiksi tutkimuksen käytännön toteutus muotoutui uudelleen esiin tulleista käytännön sekä eettisyyteen liittyvien seikkojen vuoksi.

Tapaustutkimusta kuvailevassa kirjallisuudessa merkittävä yhteinen tekijä tapaustutkimukselle on olemassa olevan tilanteen tai tapahtuman tutkiminen. Tilannetta tai tapahtumaa tai siihen osallistuvia yksilöitä ei ole keinotekoisesti luotu tutkimusta varten vaan tarve tutkimukselle nousee olemassa olevista asioista. Rajattu ja kohdennettu tutkimuskohde ja -tilanne ovat tapaustutkimuksen kuvaavia piirteitä. Tulosten analyysi ei kuitenkaan rajoitu pelkästään tutkittavaan tapaukseen vaan analyysin kautta on mahdollista kuvata tapaukseen liittyvää ilmiötä sekä löytää yhteneväisyyksiä aiempiin ilmiöitä tutkineisiin kuvauksiin. (Syrjälä, Ahonen, Syrjäläinen & Saari 1996, 9-24.)

Tapaustutkimukselle tyypillistä on useiden erilaisten aineistokeruumenetelmien hyödyntäminen. Tällä pyritään saamaan mahdollisimman kattava tieto sekä luomaan kokonaisvaltainen kuva tutkittavasta tapauksesta. Tapaustutkimuksen valikoituessa tutkimusstrategiaksi keskiössä ovat kysymykset, kuinka ja miksi. Tutkimuksen ja tutkijan kiinnostus ovat tutkittavan tapauksen ilmiössä ja tavoitteena ymmärtää sekä ymmärryksen kautta kehittää tapausta. (Laine, Bamberg & Jokinen 2008, 9-12.)

Saarela-Kinnunen ja Eskola (2015, 185) korostavat artikkelissaan tapaustutkimuksen tarvetta kuvata yksittäistä ja uniikkia tapausta. Tästä huolimatta myös tapaustutkimuksen kautta pyritään löytämään yhteneväisyyksiä aiempiin tutkimuksiin ja tulosten yleistettävyyteen. On inhimillinen tarve ymmärtää yksittäisiä tapauksia myös laajempaan kontekstiin liittyen. (Saarela-Kinnunen & Eskola 2015, 180-189.)

Yleistettävyyden varmistamiseksi aineisto tulee kuvata tarkasti ja käsitteellistämiseen tulee panostaa, tällöin yhteneväisyydet aiempaan tutkimustietoon ovat löydettävissä ja tutkimustulokset yleistettävissä. Yleistettävyyden kannalta merkittävää on tehdä yleistyksiset aineiston analyysin kautta, eikä aineistosta itsestään. Laadullisten tapaustutkimusten väliset vertailut ja yleistettävyydet toteutetaan analyysin kautta nousseiden yleistettävyyksien välillä, ei tapauksen tai aineiston tulosten välillä. (Saarela-Kinnunen & Eskola 2015, 185-187.)

5.2 Tutkimusympäristön kuvaus

Tutkimusympäristön ja tapaustutkimuksen aihealueen tarkentumisen jälkeen perehdyttiin vapaaehtoistoimintaa, motivaatiota sekä sitoutumista käsitteleviin tieteellisiin tutkimuksiin ja teoriataustaan. Tämän lisäksi perehdyttiin tarkemmin Setlementtiliikkeen arvo maailmaan, Ahjolan Setlementin sekä Isosiskotoimintaa koskevaan materiaaliin. Tutkimuksen teoreettisen taustan ja tutkimusaiheen tarkentumisen myötä tapaustutkimukselle muodostettiin teoreettinen viitekehys. Tutkimuksen kohderyhmäksi tarkentui Isosiskotoiminnassa olevat täysi-ikäiset vapaaehtoisena toimivat henkilöt, joilla on ollut ”oma” Pikkusisko vähintään puolen vuoden ajan.

Tutkimusaineistoa lähdettiin keräämään marraskuussa 18.11.2017 Isosiskokurssin yhteydessä. Tutkijat kävivät kertomassa tutkimuksesta kurssilaisille, ja samassa yhteydessä kerättiin kurssilaisilta tutkimusaineistoa yhden kysymyksen lomakkeella koskien motivaatiotekijäitä aloittaa Isosiskona toimiminen. Kurssilaisille kerrottiin tutkimuksen tavoitteista, aineistonkeruumenetelmästä sekä tutkimukseen osallistumisen vapaaehtoisuudesta. Informaatio tutkimuksesta sovittiin esiteltävän jokaisen Isosiskokurssin yhteydessä. Tätä varten tutkijat toimittivat Isosiskotoiminnan ohjaajille lyhyen kuvauksen ja informaatiopaperin (liite 1) esiteltäväksi myöhemmin alkavilla kursseilla.

Tutkimuksen edetessä tutkimusotantaa päätettiin laajentaa koskemaan kaikkia niitä Isosiskoja, joilla oli ollut aktiivinen Sisarussuhde vähintään puoli vuotta. 12.4.2018 jälkeen toteutuneissa Isosiskotoiminnan ohjauskeskusteluissa oli otettu käyttöön tutkijoiden muokkaama Isosiskotoiminnan ohjauskeskustelulomake sekä monivalintalomake (liite 2 ja 3). Kaikissa ohjauskeskusteluissa käyttöön otetun ohjauskeskustelulomakkeen myötä saatiin huomattavasti laajempi tutkimusaineisto, koska aineistoksi hyväksyttiin kaikki 12.4.-14.8.2018 välillä toteutuneet Isosiskotoiminnan ohjauskeskustelut. Tutkimusmateriaaliksi saatuja haastatteluita saatiin 30 kappaletta.

14.5.-27.6.2018 välisenä aikana haastateltiin useita marraskuiselta Isosiskokurssilta aloitaneita Isosiskoja, joille oli löytynyt Pikkusisko ja sisarussuhde muodostunut. Isosiskotoiminnan ohjaajille oli annettu ohjeeksi kysyä näiltä haastateltavilta lupaa nauhurin käyttöön tiettyjen ohjauskeskustelulomakkeessa olevien kysymysten kohdalla. Näiden haas-

tatteluiden yhteydessä palattiin yhden kysymyksen motivaatiokyselyyn. Kaikki haastattelut eivät antaneet lupaa haastattelun nauhoittamiseen. Nauhoituksia saatiin yhteensä 7 kappaletta.

Haastatteluiden, monivalintalomakkeiden ja nauhoitettujen haastatteluiden lisäksi tutkimusmateriaalina päätettiin käyttää Isosiskotoiminnassa vuoden 2017 ja 2018 jo kerättyä ja koottua materiaalia (taulukko 5).

TAULUKKO 5. Taulukko tutkimusaineistosta

Tutkimusaineistona käytetty tutkimusmateriaali		
Tutkimusmateriaali	Määrä	Aika
”Mikä motivoi lähtemään mukaan Isosiskotoimintaan?”-yhden kysymyksen lomake Isosiskokurssille osallistuvalla vapaaehtoisella.	13 kpl	18.11.2017
Valmiit dokumentit: <ul style="list-style-type: none"> • Isosiskotoiminnan ohjauskeskustelu-kooste (34 hlöä) • Kooste Isosiskotoiminnassa keskeyttäneistä/lopettaneista 	1 kpl 1 kpl	2017 1/ 2017 - 6/ 2018
Isosiskojen ohjauskeskustelussa teemahaastattelun tukena käytetty Isosiskotoiminnan ohjauskeskustelu-lomakkeet	30 kpl	12.4.-14.8.2018
”Kuinka tärkeäksi koet Isosiskotoiminnan toimintamuodot?”-monivalintalomake ohjauskeskusteluun osallistuneille Isosiskoille	30 kpl	12.4.-14.8.2018
Isosiskojen ohjauskeskusteluissa nauhoitetut haastattelut	7 kpl	14.5.-27.6.2018, 6.8.-23.8.2018

5.3 Aineiston keruumenetelmät

Teemahaastattelun käyttö tutkimusmenetelmänä on joustava tapa kerätä laadullista aineistoa. Vuorovaikutustilanteessa tapahtuvan haastattelun etuja on tutkijan mahdollisuus motivoida ja kannustaa vastaajaa innostumaan vastaamisesta. Aidossa vuorovaikutustilanteessa voidaan lähestyä myös vaikeita ja hyvin henkilökohtaisia tutkimusilmiöitä. Haastattelutilanne luodaan turvalliseksi ja rennoksi keskustelutilanteeksi, jolla kuitenkin on asetettu tavoite. Haastattelutilanteessa tutkija voi myös havainnoida kehonkieltä ja tilanteessa esiin nousseita tunteita. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 71-74; Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 204-207) Tutkimuksen pääasiallinen tutkimusaineisto koottiin teemahaastattelun avulla ja kirjattiin ohjauskeskustelulomakkeelle. Haastattelut toteutettiin luontevana osana Isosiskotoimintaan kuuluvaa ohjauskeskustelua ja haastattelua ohjasi Isosiskotoiminnan ohjauskeskustelulomake.

Teemahaastattelu vaatii tutkijalta perehtymistä tutkittavaan ilmiöön ja taitoa nostaa ilmiöstä esiin teemoja, joista haastatteluiden kautta saadaan kvalitatiivista tutkimukselle olennaista tietoa. Tutkijan tulee olla valmistautunut haastattelutilanteeseen ennalta suunniteltujen teemojen kanssa. Valmistautuminen ei kuitenkaan tarkoita kysymyspatteriston luomista vaan teemojen kirkastamista ja kykyä ohjata keskustelua takaisin teemojen pariin. Tavoitteena teemahaastattelulla ei ole saada kaikilta vastaajilta yhtä laajoja vastauksia kaikkiin teemoihin, vaan on luontevaa, että vastaajat kertovat keskustelunomaisesti teeman alla oman kokemuksensa tai näkemyksensä asioista. Aineiston keräämisessä tutkijan tulee olla valppaana ohjaamaan keskustelua teemojen alle, mutta aineiston purkamisen vaiheessa tutkijan tulee löytää yhteiset teemakohtaiset nimittäjät vastauksista. (Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006; Tuomi & Sarajärvi 2009, 74-76.)

Tutkimuksen teemahaastattelut olivat luontevinta toteuttaa olemassa olevan toimintamallin mukaisen ohjauskeskustelun yhteydessä. Alkuperäisen tutkimussuunnitelman mukaan tutkijoiden oli tarkoitus osallistua ohjauskeskustelutilanteeseen ja toteuttaa tutkimukseen liittyvä haastattelu ohjauskeskustelun yhteydessä. Päädyttiin kuitenkin hyödyntämään haastattelijoina Isosiskotoiminnan ohjaajia. Ei ollut perusteltua lähteä rikkomaan luontevaa, jo olemassa olevaa, toimintamallia tutkijoiden osallistumisella. Tällä pyrittiin myös luontevan keskusteluyhteyden turvaamiseen, jonka toivottiin luovan rentoutuneen ja luottamuksen ilmapiirin, jolloin haastateltavat mahdollisesti ilmaisisivat herkemmin esimerkiksi kokemiaan haasteita. Isosiskotoiminnan ohjaajien asiantuntijuuden arvioitiin myös

lisäävän tarkentavien kysymysten kohdentamista aihealueessa. Todettiin myös, että tällä tavoin toteutettuna tutkimustilanteessa ja tutkimusaineistossa säilyisivät haastateltavien anonymiteetit.

Teemahaastattelua ohjaa tutkimuskysymyksen kannalta merkitykselliset, etukäteen valikoidut teemat sekä teemojen alla olevat tarkennuskysymykset. Teemahaastattelun valikoituminen tutkimusmenetelmäksi antaa tutkijalle melko laajan mahdollisuuden toteuttaa tutkimusta. Teemahaastattelu voi edetä joko tarkasti teemojen ja kysymysten kautta samalla tavoin jokaisen vastaajan kohdalla tai hyvin läheisesti avoimen haastattelun tyylillä, jolloin annetaan tilaa vastaajan assosiointiin ja tulkitaan tilanteen sekä vuorovaikutuksen merkitystä vastauksiin. On muistettava, että haastattelututkimukseen on valikoitu joukko ihmisiä, joiden oletetaan olevan oman subjektiivisen kokemuksen kautta tutkittavan ilmiön asiantuntijoita. Haastatteluiden kautta kerätään tietoa ihmisten kokemuksista ja asioiden merkityksistä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 71-76; Saaranen-Kauppinen & Puusniekka 2006) Tutkimuksen teemahaastattelua ohjasi Isosiskotoiminnan ohjauskeskustelulomake. Tätä ohjauskeskustelulomaketta muotoiltiin uudelleen tutkijoiden toimesta. Lomakkeen olemassa olevia kysymyksiä järjesteltiin ja muotoiltiin uudelleen, lisäksi lomakkeeseen lisättiin kysymyksiä, jotta tutkittavaan aihealueeseen saataisiin mahdollisimman kohdennettua, mutta vapaamuotoista aineistoa vastaamaan tutkimustarvetta ja painottamaan tutkimuskysymyksiin vastaamista. Tutkimuskysymyksiä teemahaastattelulle ei tehty, vaan sovittiin haastattelijoina toimivien Isosiskotoiminnan ohjaajien mahdollisuudesta tarkentaa kysymyksiä haastattelutilanteeseen sopivalla tavalla. Tällä tavoin haastattelut pystyttiin tekemään joustavasti ja luontevasti.

Ohjauskeskustelussa sovittiin käytettäväksi nauhuria, haastateltavan luvalla, ennalta sovittujen muutamien tutkimusta tukevien kysymysten kohdalla. Tällä haluttiin varmistaa mahdollisimman kattava aineisto sekä mahdollisuus palata aineistoon haastatteluiden jälkeen.

Yhden kysymyksen lomakekysely

Lomakekysely, joka tunnetaan myös lomakehaastatteluna, yhdistetään usein hyvin strukturoituun kvantitatiiviseen tutkimukseen. On kuitenkin perusteltua käyttää lomakekyselyä kvalitatiivisen tutkimuksen menetelmänä, kun tarvitaan tutkimuksen kannalta rajattua kysymys- ja vastausasettelua. Lomakekyselyn käytön syyt tulee pystyä perustelemaan tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen avulla. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 74-75.)

Isosiskokoulutuksessa marraskuussa 2017 tulevan tutkimusaineiston tueksi ja tarkentamaan motivaatiokysymystä kerättiin aineistoa osallistujilta yhden kysymyksen kyselylomakkeella. Lomakkeet kerättiin ja tallennettiin Isosiskotoiminnan ohjaajien toimesta. Vastaajat nimikoivat halutessaan lomakkeensa, jotta ohjaajat pystyivät liittämään ne osaksi myöhemmin käytävää ohjauskeskustelua varten. Kurssilaisille kerrottiin, että motivaatiotekijöihin palattaisiin uudelleen puolen vuoden ohjauskeskustelun yhteydessä, mikäli antaisivat luvan haastattelun nauhoittamiseen. Saadut vastaukset toimivat taustaineistona varsinaiselle haastattelutilanteelle. Tällä tavoin pyrittiin saamaan tietoa siitä, olivatko motiivit, toiminnan käynnistymisen jälkeen, puolessa vuodessa muuttuneet.

Isosiskokurssilaisia pyydettiin kirjoittamaan avoimelle paperille asiat, jotka kokivat motivoivan heitä aloittamaan Isosiskona toimimisen. Kysymys jota Isosiskokurssilaisilta kysyttiin, oli "Mikä motivoi lähtemään mukaan Isosiskotoimintaan?".

Avoimeen kysymykseen "Mikä motivoi lähtemään mukaan Isosiskotoimintaan?" oli tarkoitus kerätä vastauspapereita myös tulevilta Isosiskokursseilta, mutta inhimillisen erehdyksen vuoksi aloitukseen liittyvä motivaatiokyselyn otanta jäi marraskuisen kurssin 13 vastaukseen.

Monivalintalomake

Monivalintakysymyksissä tutkija laatii valmiit, numeroidut vastausvaihtoehdot. Vastaaja merkitsee rastin tai rengastaa lomakkeesta valmiin vaihtoehdon tai useampia. Valmiiden vastausvaihtoehtojen jälkeen voidaan esittää avoin kysymys, jonka avulla voidaan ajatella esiin nousevan näkökulmia, joita tutkija ei ole etukäteen osannut ajatella. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2015, 198-199.)

Ohjauskeskustelulomakkeen muokkauksen yhteydessä tutkijat myös loivat ohjauskeskustelun tueksi monivalintalomakkeen (liite 3), jonka tarkoitus oli kartoittaa tietoa olemassa olevista konkreettisista Isosiskotoimintaan kannustavista keinoista. Asteikkoihin eli skaaloihin perustuvassa kysymystyypissä esitetään väittämiä ja vastaaja voi valita itsensä, kuinka merkityksellisenä hän esitettyä väittämää pitää. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2015, 200.)

Valmiit dokumentit

Tutkimuksen kannalta ei ole välttämätöntä aina kerätä aineistoa itse, vaan on järkevää käyttää myös olemassa olevaa aineistoa. Olemassa olevan aineiston käyttäminen on tarkoituksenmukaista, kun se palvelee tutkimusta ja tuo sille syvyyttä. Olemassa olevien valmiiden dokumenttien käyttäminen tutkimuksen aineistona mahdollistaa aineiston käyttämisen pitkältä aikaväliltä, ilman että aineiston keräämiseen kuluisi pitkiä aikoja. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2015, 186-189.)

Tutkimuksen aikaisen aineistonkeruun lisäksi päätettiin hyödyntää myös Isosiskotoiminnan aiemmin koottuja, valmiina olevia dokumentteja. Käytettävät dokumentit rajattiin koskemaan vuotta 2017 ja 2018. Vuoden 2017 Isosiskotoiminnan ohjauskeskusteluiden yhteenveto ja tilastointi ajalta 1.1.2017-30.6.2018 toiminnan keskeyttäneistä ja lopettaneista Isosiskoista. Tilastoinnissa ilmeni myös lopettamisen syyt.

5.4 Aineiston sisällönanalyysi

Laadullista eli kvalitatiivista aineistoa voidaan analysoida muun muassa sisällönanalyysin avulla. Sisällönanalyysi on laadullisen tutkimuksen perusanalyysimenetelmä, joka voi olla joko yksittäinen metodi tai laajemmin ymmärrettävä analyysikokonaisuuksien teoreettinen kehys. Sisällönanalyysi voidaan tehdä aineistolähtöisesti, teoriaohjaavasti tai teorialähtöisesti. Sisällönanalyysillä tarkoitetaan niin laadullista sisällönanalyysia kuin sisällön määrällistä erittelyä. Näitä molempia menettelyitä voidaan hyödyntää samaa aineistoa analysoidessa. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91- 100.)

Sisällönanalyysi on aineiston tulkitsemista, joka käynnistyy jo materiaalin keruuvaiheessa. Tutkijan on pidettävä mielessä koko tutkimusprosessin ajan mikä on tutkimuksen tarkoitus, tavoitteet ja päämäärä. Valmiin aineiston analyysin tehtävänä on järjestää, jäsentää ja tiivistää kerätty aineisto niin, että mitään olennaista ei jäisi pois. Tutkimusaineiston laadullisissa sisällönanalyysissä aineisto ensin pirstotaan pieniin osiin, käsitteellistetään ja lopuksi järjestetään uudelleen uudelleenlaiseksi kokonaisuudeksi. Tutkija joutuu tekemään monia valintoja tutkimuksen edetessä, joihin ei ole yhtä ainoaa oikeaa ratkaisua. Analysointi on aina tulkintaa aineistosta. Sisällönanalyysissä voidaan erottaa seuraavat vaiheet: 1) aineiston valinta, 2) aineistoon tutustuminen ja kiinnostavan aineiston merkitseminen, 3) aineistosta poistetaan epäolennainen, 4) aineiston luokittelu (teemoittelu) ja tulkinta sekä 5) yhteenvedon kirjoittaminen ja luotettavuuden arviointi. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91-95.)

Analyysin avulla erotetaan kerätystä tutkimusaineistosta olennainen, se tieto, joka palvelee tutkimuksen tarkoitusta. Laadullista tutkimusta tehdessä saadaan mukaan aineistoa, joka ei ole relevanttia tutkimuksen kannalta. Olennaista on, että tutkija kykenee rajaamaan aineiston siten, että saatava aineisto on riittävä (teoreettisesti kattava). Tutkija kohtaa tutkimuksen edetessä erilaisia valinnan paikkoja. Usein valintoihin ei ole yhtä oikeaa vastausta, vaan on tutkijan arvioitavissa mikä on tutkimuksen kannalta tärkein ratkaisu. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91-95.)

Varsinaisen aineiston analysoinnin tehtävänä on järjestää, jäsentää ja tiivistää aineisto niin, että mitään olennaista ei jää pois (Tuomi & Sarajärvi 2009, 91-93). Tämän tutkimuksen tavoite on peilata Isosiskotoimintaa yleisesti vapaaehtoistoimintaan ja tarkastella ovatko motivaatiot mahdollisesti samankaltaisia myös muissa vapaaehtoistoimintatutkimuksissa. Tutustumalla jo tehtyihin tutkimuksiin saadaan kattavampi ja kokonaisvaltaisempi tietoisuus tutkittavasta ilmiöstä.

Aineistolähtöinen sisällönanalyysi vaatii analysointivaiheessa tutkijalta itsekuria aineistossa pysyttelemiseen sekä ennakkokäsitysten ja teorioiden poissulkemista. Aineistolähtöisessä analysointitavassa kuitenkin edellytetään samaa tieteellisyyttä kuin muissakin analyysimenetelmissä. Absoluuttisesti aineistolähtöinen eli induktiivinen päättely ei tässä tutkimuksessa ole mahdollista, koska aineistolähtöinen sisällönanalysointi perustuu pelkään havaintojen kuvaamiseen ilman minkäänlaisia ennakkokäsityksiä tutkittavasta ilmiöstä. Tämän tutkimuksen tutkimusilmiö on vapaaehtoisuus, jonka sisällä halutaan tutkia

käsitteitä motivaatio ja sitoutuminen. Nämä ilmiöt ja käsitteet ovat yleisiä sekä aiemmin tutkittuja. Näin ollen tietoisuus ja ennakkokäsitykset ovat jo muotoutuneet tutkijoille.

Tutkimuksen analysoinnin lähtökohtana on teoriaohjaava sisällönanalyysi. Tutkijoille on muotoutunut tutkittavasta ilmiöstä ja käsityksistä ymmärrys sekä oletukset ennen aihealueeseen tutustumista. Lisäksi tutkijat ovat perehtyneet tutkittavaan aihealueeseen, jonka myötä tutkimukselle on muodostunut teoreettinen viitekehys. Aineiston sisällönanalyysiä lähestytään tämän viitekehysten kautta. Teoriaohjaavassa sisällönanalyysissä analyysiyksiköt nousevat aineistosta, mutta analysointia ohjaa myös teoreettinen tieto. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96-97.)

Teoria- ja aineistolähtöisen sisällönanalysoinnin välimaastossa on teoriaohjaava sisällönanalysointi, joka menetelmänä hyödyntää sekä teoriaa että aineistoa. Menetelmässä aineistosta tehdyille löydöksille haetaan tukea teoreettisesta viitekehystä. Tutkija voi myös tehdä huomioita empirian vastaamattomuudesta aiempiin tutkimuksiin. Tällöin mahdolliset aineistosta nousseet uudet, tutkimuksen kannalta merkitykselliset, löydökset käsitellään aineistolähtöisesti. Teoriaohjaava sisällönanalyysi ei siis sido päättelyä pelkästään teoriaan, vaan jättää myös mahdollisuuden tarkastella ja löytää tutkimusmateriaalista uusia tuloksia. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 96-97.)

Teoriaohjaava sisällönanalyysi etenee kolmivaiheisena prosessina aineistolähtöisen analyysin tapaan. Prosessiin etenee aineiston 1) Pelkistämällä eli tunnistetaan asiat, joista ollaan tässä tutkimuksessa kiinnostuneita ja näitä asialauseita pelkistetään yksittäisiksi ilmaisuiksi. 2) Pelkistetyt ilmaisut ryhmitellään samaa tarkoittavien ilmaisujen joukoksi. Samaa ilmaisevat ryhmät yhdistetään ja nimetään. Ilmaisujen ryhmittely on analyysin kriittisin vaihe, koska tutkija päättää oman tulkintansa mukaan, millä perusteella jako eri kategorioihin tehdään. Analyysia jatketaan yhdistämällä samansisältöiset alaryhmät toisiinsa, jonka perusteella saadaan muodostettua suurempia ryhmiä eli yläkategorioita, jotka nimetään. 3) Kaikki muodostetut kategoriat yhdistetään siten, että saadaan muodostettua yksi kaikkia kategorioita kuvaava ryhmä eli käsitteellistäminen. Teoriaohjaava sisällönanalyysi poikkeaa kuitenkin aineistolähtöisestä analyysistä siten, että aineiston analyysin loppuvaiheessa nostetaan aineistonanalyysin rinnalle tutkimuksen teoreettisessa taustassa käsiteltyjä käsitteitä. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 97-101.)

Tutkimusaineistona käytetyt teemahaastattelut kirjattiin ja koottiin Isosiskotoiminnan ohjaajien toimesta ohjauskeskustelulomakkeille. Teemahaastatteluiden aineisto luovutettiin tutkimuksen käyttöön 23.8.2018.

Aineiston analysointi aloitettiin tutustumalla aineistoon lukemalla ohjauskeskustelulomakkeet, monivalintalomakkeet sekä litteroimalla nauhoitetut haastattelut. Haastattelujen litterointi oli merkittävä osa aineistoon tutustumista, koska haastatteluissa oli nauhoitettuna ne tutkimuskysymykset, joihin vastauksia haimme. Näin ollen haastattelujen ulkopuolelle jäi epärelevantti materiaali jo automaattisesti.

Nauhoitetut haastattelut (7 kappaletta) litteroitiin. Litteroitua aineistoa saatiin 33 sivua, kirjoitettuna koon 11 Calibri-fontilla ja rivivälillä 1,0. Monivalintalomakkeet (30 kappaletta) vastaukset laskettiin manuaalisesti ja koottiin omaksi taulukokseen.

24.9.2018 kirjattiin tutkimuksen kannalta tärkeimmät ohjauslomakkeen kysymykset (kysymykset 5-12) erillisiin tiedostoihin. Kaikkien kysymysten kohdalla aineisto pelkistettiin ja tiivistettiin, kuitenkin siten, ettei saadun aineiston merkitys kadonnut tai muuttunut. Kysymykset 10-12 koskivat Isosiskojen toiminnan kehittämisehdotuksia. Nämä kehittämisehdotukset pelkistettiin ja ryhmiteltiin. Kysymykset 5-9 käytiin läpi kolmeen otteeseen; aineisto pelkistettiin, jonka jälkeen ryhmiteltiin omiin aihealueisiin. Tämän jälkeen ryhmitelty aineisto jaettiin samankaltaisuuksien perusteella teemoittain omiin kategorioihin.

Tulosten tarkastelu ja aineiston analysointivaiheessa löydettiin vielä tutkimustulosten kategorioinneista samankaltaisuuksia. Samankaltaiset kategoriat yhdistettiin saman asiakokonaisuuden alle. Tämän jälkeen saadut tulokset analysoitiin teoreettisen viitekehyksen avulla.

Tutkimusaineistoksi saadut vuoden 2017 ja 2018 koonnit käytiin läpi. Koonneista haluttiin nostaa omaksi taulukokseen Isosiskotoiminnan keskeyttäneet ja lopettaneet, ja lopettamiseen vaikuttaneet syyt. Tämän taulukon kautta saadaan tietoa lopettamisen syistä ja voidaan toimintaa mahdollisuuksien mukaan kehittää ennaltaehkäisemään toiminnan keskeyttämistä. Vuoden 2017 ohjauskeskusteluiden koonti käytiin läpi vertaillen tietoja tutkimuksen kautta saatuihin kategorioihin. Tutkijoiden arvion mukaan vuoden 2017 oh-

jauskeskustelukoonnit eivät tuoneet uusia tai täysin poikkeavia löydöksiä tehdyn tutkimuksen tuloksiin. Koontimateriaalia ei näin ollen tuotu mukaan tuloksiin. Koontimateriaalista ilmenneet vuoden 2017 kehittämisehdotukset jätettiin tutkimuksen ulkopuolelle, koska lähtökohtaisesti voidaan olettaa, että kyseiset kehittämistoimenpiteet ovat toteutuneet tai ovat toteutumassa.

Kvantitatiivista tutkimusaineistoa kuvataan tutkimuksessa määrällisinä tuloksina taulukoiden kautta. Taulukoiden kautta ilmenee tutkimusmateriaalina käytettyjen aineistojen määrät sekä ajankohdat. Myös monivalintalomakkeen tulokset ovat taulukoitu määrällisinä tuloksina. Lisäksi tuloksena on nostettu esiin aineiston kautta esiin tulleet Isosisko-Pikkusiskotapaamisten määrien ja kestojen keskiarvot. Kvantitatiiviset tulokset tukevat tutkimuksen kvalitatiivista analyysiä, mutta tutkimuksen tuloksissa on painotettu kvalitatiivista aineistoa. Tutkimuksen kannalta näillä vastauksilla on suurempi merkitys.

Aineiston kylläntyminen eli saturaatio

Aineiston kylläntymisellä eli saturaatiolla tarkoitetaan tilannetta, jolloin aineisto alkaa toistaa itseään ja aineisto ei tuota tutkimusongelman kannalta mitään uutta tietoa. Tuomen ja Sarajärven (2009) mukaan, tietty määrä aineistoa riittää tuomaan esiin sen teoreettisen peruskuvion, joka tutkimuskohteesta on saatavissa (Eskola & Suoranta 1999, 62-64, Tuomi & Sarajärvi 2009, 87 -90). Kylläntymispisteen saavuttaminen edellyttää, että tutkija tietää millaista aineistoa on hakemassa. Käsite saturaatio voidaan yhdistää tulosten yleistettävyyteen aineiston alkaessa toistaa itseään. (Tuomi & Sarajärvi 2009, 87 -90.)

Tutkimusaineistoa koottiin useammalla eri tavalla. Tällä pyrittiin saamaan mahdollisimman monipuolinen ja kattava aineisto. Materiaali käsiteltiin kokonaisuutena ja koko aineisto käytiin läpi huolellisesti, koska jokainen vastaus saattoi sisältää tutkimukselle arvokasta tietoa. Etukäteen ei määritelty sitä lähdetäänkö vastauksista hakemaan samankaltaisuuksia vai eriävyyksiä.

Kvalitatiivisen tutkimuksen tarkoituksena ei ole tehdä päätelmiä yleistettävyyttä ajatellen. Tutkimustulosten tarkoituksena on ennemminkin aristoteelinen ajatus, että yksityisessä toistuu yleinen. Yksityistä tapausta tutkittaessa riittävän tarkasti saadaan näkyviin

myös se, mikä ilmiössä on merkittävää ja mikä toistuu usein tarkasteltaessa ilmiötä eleisemmällä tasolla. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 182.)

Tämä on syytä pitää mielessä aineistoa analysoidessa, jotta eivät erilaisuuden piirteet jää huomiotta. (Tuomi & Sarajärvi 2002, 99-102) Kuitenkin tämän tutkimuksen aineistonanalyysimenetelmänä käytetyn aineistolähtöisen sisällönanalyysiä kylläntymisen taivottelu tukee. Aineisto teemoitellaan vastaamaan tutkimuskysymyksiin.

5.5 Tutkimuksen eettisyys ja luotettavuus

Tutkimusta tehdessä on tutkijan huomioitava useita eettisiä kysymyksiä jotka ohjaavat noudattamaan hyvää tieteellistä käytäntöä. Tutkijat ovat perehtyneet tutkimuksen eettisiin periaatteisiin ja luotettavuuden lisäämiseen muun muassa Tutkimuseettisen neuvottelukunnan (Tutkimuseettinen neuvottelukunta) ohjeisiin tutustumalla.

Haastattelun luotettavuuteen voi vaikuttaa heikentävästi, mikäli haastateltava kokee tilanteen pelottavana tai uhkaavana. Lisäksi haastateltavat voivat tiedostamatta antaa sosiaalisesti suotavia vastauksia. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2009, 206-207) Tästä syystä tässä tutkimuksessa päädyttiin ratkaisuun, että haastattelutilanteissa tutkijat eivät ole mukana. Tutkimushaastattelut toteutuvat vastaajille ennalta tuttuun Isosiskotoiminnan ohjaajien toimesta olemassa olevan ohjauskeskustelutoimintamallin mukaisesti. Tällä tavoin varmistettiin myös, että haastateltujen anonymiteetti säilyi ja Isosiskot voisivat vapaammin kertoa heille merkityksellisistä asioista, niistä vaikeistakin. Perusteluna ratkaisuun tutkijat korostavat vastaajan turvallisuuden tunnetta ennalta tuttuun ihmisten kanssa, joka mahdollisesti toisi syvyyttä tutkimusaineistoon.

Haastatteluaineisto on aina konteksti- ja tilannesidonnainen. Tästä syystä on huomioitavaa, että tilannesidonnaisuus saattaa johtaa siihen, että haastateltavat saattavat puhua haastattelutilanteessa toisin, kuin jossain toisissa tilanteissa. (Hirsjärvi, Sajavaara & Remes 2009, 206-207) Tutkijoiden käytyä keskustelua Isosiskotoiminnan ohjaajien kanssa, kertoivat he havainneensa vastaajissa muutoksen, kun nauhuri oli laitettu päälle. Ohjaajat arvioivat, ettei vaikeista asioista puhuminen nauhurin ollessa päällä, ollut vastaajille kovin helppoa. Puhuminen ei ollut helpompaa, vaikka haastattelijana toimi jo ennalta tuttu ohjaaja. Hirsjärven, Sajavaaran ja Remeksen (2009, 206-207) mukaan, vaikeista asioista

kertominen voi olla hankalaa ja haastateltava voi haluta esiintyä esimerkiksi hyvänä kansalaisena tai moraaliset ja sosiaaliset velvollisuudet täyttävänä ihmisenä.

Haastattelukäytännöstä käytiin keskustelu ennen haastatteluiden aloittamista. Haastattelijoina toimivien Isosiskotoiminnan ohjaajien kanssa sovittiin, että haastattelun alussa ohjaaja kirjaa päivämäärän ja numeroi kuinka monennesta haastattelusta oli kyse. Litteroidessa haastatteluja tutkijoilla oli käytössään ainoastaan päivämäärä ja monesko haastattelu oli kyseessä. Haastattelut purettiin peruslitteroinnin periaatteella eli haastattelut kirjattiin sanasta sanaan jättämättä mitään materiaalin ulkopuolelle. (Tutkimuseettinen neuvottelukunta)

Litteroidessa haastatteluja O-kirjaimella nimettiin tekstiin haastattelijan puheenvuoro ja I-kirjaimella haastateltavan puheet. Tämä tehtiin helpottamaan ja selkeyttämään tekstin lukemista. Tutkimusraporttiin kirjattaessa otteita haastattelumateriaalista merkittiin haastateltavat puhujatunnisteella satunnaisessa järjestyksessä. Näin tehtiin haastateltavien anonymiteetin säilymiseksi. Ainoa tieto mitä haastateltavista on tutkimuksessa, on vapaaehtoisena Isosiskona toimiminen Sisarussuhteessa Pikkusiskon kanssa vähintään puolen vuoden ajan.

Tutkimusmateriaali käsiteltiin nimettömänä tai lomakkeissa olivat ainoastaan etunimet, jolloin tutkimuksen kohdehenkilöitä ja materiaalia ei pystytty yhdistämään. Perehtyäkseen tutkittavaan aiheeseen tutkijat osallistuivat Isosiskokurssille marraskuussa 2017. Tällöin tutkijat tapasivat osan tutkimukseen osallistuvista Isosiskoista. Isosiskokurssi toteutui kahden päivän koulutuksena, jolloin henkilöiden muistaminen tai yhdistäminen tutkimusaineistona käytettyyn materiaaliin, oli mahdotonta. Aineisto säilytettiin Isosisko-toiminnan tiloissa haastatteluiden päättymiseen saakka. Kun tutkimusaineisto luovutettiin tutkimuksen käyttöön, oli aineistosta nimet yliviivattu tai merkittynä vain etunimet. Haastateltavien henkilötiedot eivät ole olleet tutkijoiden käytössä tai tiedossa lainkaan tutkimusta edeltävänä aikana, tutkimuksen ollessa käynnissä tai sen jälkeen.

Muun muassa edellä mainitusta tilanteesta johtuen tutkimuksen luotettavuutta lisää merkittävästi monenlaisen aineiston hyödyntäminen tutkimuksen analysoinnissa. Nauhoitetut haastattelut päättyivät ensisijaisesta roolistaan tukiaineistoksi ohjauskeskustelulomakkeiden tuottamalle aineistolle, jonka nähtiin olevan merkittävästi kattavampi. Nauhoitettujen

haastatteluiden lisäksi tukimateriaalina käytettiin aiempia dokumentteja vuodelta 2017 ja 2018 sekä ohjauskeskustelun yhteydessä Isosiskojen täyttämiä monivalintalomakkeita.

Valmiiden dokumenttien käyttäminen ei vähennä tutkimuksen laatua. Analysoimattomaan aineistoon tulee perehtyä ja tarkastella palveleeko aineisto tutkimuksen tarkoitusta, koska harvoin valmiiksi kerätty aineisto soveltuu sellaisenaan tutkimusaineistoksi. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2015, 186-189). Jo kerätyn materiaalin runsaudesta johtuen, on tutkijoiden osattava rajata aineisto vain käsillä olevaa tutkimusta koskevaan materiaaliin ja annettava muun mielenkiintoisen materiaalin odottaa mahdollista uutta tutkimusta. Tästä syystä, päädyttiin ratkaisuun, ettei aineistosta lähdetty tekemään määrällistä eritteilyä esimerkiksi keräämällä vastausten lukumäärät tai ikäjakaumat. Tutkimuksen tarkoituksen ja tavoitteen kannalta on merkittävämpää painottaa aineiston sanallisten vastausten sisältöä.

Tutkimus toteutettiin parityönä ja yhteistyössä Isosiskotoiminnan ohjaajien kanssa. Isosiskotoiminnan ohjaajien kanssa käydyt keskustelut tutkimuksen tavoitteesta ja tarkoituksesta toivat selkeyttä ohjaajille siitä, millaisia asioita haluttiin haastatteluissa saada selville sekä millaista olemassa olevaa materiaalia voitaisiin hyödyntää tutkimuksessa. Lisäksi keskustelua käytiin siitä, mikä aineistomäärä olisi riittävä ja kattava. Tarkoituksenmukainen ja riittävä otanta tuo luotettavuutta ja kattavuutta tuloksiin.

Parityöskentely mahdollisti tutkijoille jatkuvan ja vuorovaikutteisen reflektion. Jatkuva arviointi ja pohdinta tutkimuksen eri toteutusvaiheissa oli tuomassa varmuutta ja perustelua tutkimuksen luotettavuuteen sekä eettisten periaatteiden toteutumiselle. Eettisyyttä ja luotettavuutta vahvistamaan haluttiin kuvata tarkasti tutkimuksen toteutusvaiheet, aineiston keräämisestä, purkamiseen ja aineistonanalysointiin. Tutkimusraportin pohdintaosiossa kuvataan haasteita aiheuttaneet työvaiheet ja miten ne ratkaistiin.

6 MOTIVAATIO JA SITOUTUMINEN ISOSISKOTOIMINNASSA

Opinnäytetyössä käytetään termiä Isosisko puhuttaessa ja kuvatessa Isosiskotoiminnassa mukana olevaa vapaaehtoista, aikuista naista. Termiä Pikkusisko käytetään kuvaamaan Isosiskotoiminnassa mukana olevasta 6-16 vuotiaasta tytöstä tai moninaisesti sukupuolensa kokevasta lapsesta tai nuoresta. Sisarusuhde termiä käytetään kuvaamaan Isosisko-Pikkusisko-paria, joka on muodostettu Isosiskotoiminnan ohjaajan toimesta, molempien osapuolten toiveita kuullen. Huomioitavaa on, että tässä opinnäytetyössä käytettäessä termiä Isossisarustoiminta, tarkoitetaan tällä Isosiskotoimintaa.

6.1 Isosiskojen toimintaan mukaan lähtemisen motivaatiotekijät

Toimintaan mukaan lähtemisen motivaatiotekijöiden osalta vastauksista nousi selvästi esiin neljä eri motivaatiotekijää. Vastausten perusteella motivaatiotekijöitä saattoi yhdellä vastaajalla olla useita ja ne säilyivät lähes muuttumattomina alkutilanteesta alkaen. Toimintaan lähtemisen motivaatiotekijöiden lisäksi aineistosta löytyi yksi motivaatiotekijä, jonka vastaajat tunnistivat toiminnassa mukana olon myötä syntyneeksi uudeksi motivoivaksi asiaksi.

TAULUKKO 6. Toimintaan mukaan lähtemisen motivaatiotekijät

Toimintaan mukaan lähtemisen motivaatiotekijät:
Halu auttaa
Oma kasvu / ammatilliset syyt
Harrastus
Vapaaehtoistyö
Toiminnan myötä noussut motivaatiotekijä:
Oma tunnekokemus

Halu auttaa

Saatujen vastausten perusteella yleisin syy mukaan lähtemiseksi oli halu auttaa. Auttamisen haluksi perustelut löytyivät yleisimmin omasta historiasta. Isosiskot halusivat tarjota Pikkusiskoille turvallisen aikuisen mallia, jolle voisi puhua ja joita tukea omaa elämää koskevissa asioissa, myös haasteissa. Isosiskot halusivat toimia Isosiskoina heille, joilla omaa biologista isosiskoa ei ollut.

”...on ollut halu auttaa...” (H1)

”Haluan olla avuksi” (H6)

Tulokset osoittavat, että halu auttaa -motivaatiotekijä vahvistui toiminnassa mukana ollessa. Isosiskot kuvasivat omaa rooliaan Pikkusiskon ”tsempparina”, rinnallakulkijana ja rohkaisijana. Isosiskot kuvasivat vastauksissaan suhteen Pikkusiskoon olevan ystävyys-suhde, josta tunnetaan vastuuta ja velvollisuutta, mutta joka on tuomassa hyvää mieltä.

”Auttamisen halu... haluan enemmän olla nyt pikkusiskon tukena...” (H2)

Halua auttaa -motivaatiotekijää lisäsi vastausten perusteella omaan elämään kuuluneet tai puuttuneet, joko oma isosisko tai pikkusisko. Vastausten perusteella omassa elämässä, lapsena tai nuorena, koetut tilanteet tai ajanjaksot, jolloin itse olisi tarvinnut tukea, olivat nyt tuomassa henkilöä juuri tällaisen toiminnan piiriin. Haluttiin tukea ja olla edesauttamassa Pikkusiskon hyvinvointia ts. antamassa vertaistukea.

”Koen elämäni olleen semmoinen, että mulla on paljon jaettavaa... saa olla tukena toiselle tai nuorelle tytölle.” (H3)

”... minä olen aina halunnut [pikkusiskon], niin on tosi kiva et on nyt semmonen... jonka kanssa tehdä hauskoja, höpsojä juttuja...” (H6)

”... minulla on kokemusta isosiskoudesta... olen hyvä ja tasapainoinen roolimalli...” (H4)

”Mulla ei ole omaa pikkusiskoa, tykkään touhuta lasten ja nuorten kanssa, olisi kiva hömppäillä prinsessajuttuja, haluan olla tukena kasvussa...” (H7)

Oma kasvu / ammatilliset syyt

Seuraavaksi yleisimmin vastauksista nousivat omaan kasvuun ja ammatillisiin asioihin liittyvät motivaatiotekijät. Osa vastaajista kuvasivat mukaan lähtemisen olleen tilaisuus tutustua ja saada näkökulmaa ”lasten maailmasta” sekä nuorista. Motivaatiota lisäävänä tekijänä nimettiin mahdollisuus oman ammatillisen suuntautumisen selkiytyminen sekä selvittää omia taitoja toimia lasten ja nuorten kanssa.

Sisarussuhteen myötä vastaajat kertoivat oppineensa uutta niin itsestään kuin lasten kanssa toimimisesta. Useissa vastauksissa korostettiin vuorovaikutustaitojen kehittymistä erilaisten ihmisten kohtaamisessa ja haasteelliseksi koettujen tilanteiden kautta. Sisarusuhteen luomaa ystävyyttä haluttiin vaalia, joka ei kuitenkaan aina sujunut ilman haasteita. Isosiskot kokivat kuitenkin löytäneensä toimivia keinoja tilanteiden ratkaisuun joko itsenäisesti tai ohjaajien tuella.

”... miten tämä Pikkusiskon tarina tässä sitten kehitty... olla siinä [itse] sitten mukana ja tukena Ja sitten saanut vuorovaikutuskokemusta Pikkusiskon tapaamisesta, [myös] sisarusparien ja muiden tapaamisesta, niin kyllä se on minulle antanut kokemusta ja näkemystä...” (H7)

”Mun omat vuorovaikutustaidot on ehkä kans siinä tavallaan kehittyny, kun ollaan paljon oltu vuorovaikutuksessa ja juteltu, niin kyl mä koen et ne on kehittyny” (H6)

” ... oonhan mä saanut tästä tosi paljon itsellekin... kun on ollut aluksi aika haasteellisia [vuorovaikutustilanteet, niin] on saanut oikeasti käyttää omia hoksottimiaan siinä, et miten me saatais keskustelua aikaan, miten sais [Pikkusiskoa] vähän rohkaistua.” (H6)

Toiminnan kautta vastaajat saivat varmuutta siitä, että haluaa työskennellä tulevaisuudessa lasten ja nuorten parissa. Vapaaehtoistyön kautta saadun ammatillisen kasvun koettiin olevan merkittävä etu opintojen aikana.

”Tukee myös omia opintoja myös tämä toiminta... tulevassa ammatissa tulee ehkä työskentelemään työpaikassa, mikä voi olla vähän samanlaista, kuin tämä vapaaehtoistoimintakin... se antaa itselle tosi paljon harjoitusta samalla ja se motivoi...” (H6)

”No sit minua motivoi tietysti, et minä saan tästä myös ammatillista kokemusta jonkun verran. Tämä menee oikein hyvin yksiin [minun tulevan ammatin kanssa]. Sitten tietysti se, että jos en olisi tänne isosiskokoulutukseen tullut, niin en olisi tästä koko tyttöjen tuvasta tiennyt mitään. [Hyödyn ammatillisesti] et tiedän tästä toiminnasta ja osaan ohjata, vaikka tulevaisuudessa lapsia ja nuoria tänne toimintaan tai ohjata vanhempia ja muuta.” (H7)

Harrastus

Vastausten perusteella voidaan nähdä vapaaehtoisuuden ja vapaaehtoistoiminnan olevan monille motivoiva harrastus. Vapaaehtoistoiminta oli vastausten perusteella valikoitunut harrastukseksi monista tarjolla olevista vaihtoehdoista, koska se koettiin järkeväksi. Uusien sosiaalisten suhteiden luomisen mahdollisuus mainittiin motivoivaksi asiaksi lähteä toimintaan.

Toiminnan edetessä Isosiskona toimiminen koettiin harrastuksena, joka toi arkeen sisältöä. Sisarussuhteen kautta löytyneen lapsikaverin löytymisen sekä Tyttöjen Tuvan yhteisöön kuulumisen olivat merkittäviä harrastus-motivaatiotekijän vahvistumissyitä.

” Siinä on myös sitä, et siitä saa myös itselle tosi paljon, kun on joku kenen kanssa tehdä tommosia kaikkia kivoja juttuja.” H6

”...ja halu toimia vapaaehtoistyössä, kun sitä on nyt kokeillut niin se ei enää, sillä samalla tavalla motivoi, mutta on huomannut, että vapaaehtoistyö on oma juttu...”(H1)

Vapaaehtoistyö

Saatujen vastausten perusteella ei raha ole se, mikä motivoi. Vapaaehtoistyön ei koettu sitovan samalla tavoin, kuin palkkatyön. Vapaaehtoistyö, jossa saa olla ihmisten kanssa tekemisissä, koettiin mielekkäänä ja tärkeänä.

”Silleen kun miettii ihan muutenkin, kun on töissä, niin koen tärkeäksi sen et saa kiitoksen siitä mitä tekee. On se vapaaehtoistyössäkin ihan yhtä lailla tärkeää, että saa kiitoksen siitä, mitä tekee. Ja ehkä se paras kiitos on se: ”vitsi et musta on niin ihana, kun sä oot mun isosisko”...” (H5)

Oma tunnekokemus

Toiminnassa mukana olemisen myötä merkittäväksi uudeksi motivaatiotekijäksi nostettiin esiin subjektiivinen kokemus siitä, mitä toiminta antaa ja on antanut. Lisäksi motivoivaa oli oma sisäinen kokemus asioista, jota voidaan verrata henkilön omaan arvomaailmaan. Isosiskona toimimisen koettiin myös tuovan sisältöä elämään ja sitä kautta tukevan myös Isosiskon omaa jaksamista. Kokemus ilon tuottamisesta ja saamisesta, itsensä kokemisesta tärkeänä ja hyödyllisenä mainittiin Isosiskojen kesken useasti ja risteävästi. Oman pikkusiskon tai sisarusuhteen sekä lasten kanssa puuhaamisen kaipausta nousi vastauksista motivoiviksi asioiksi. Myös johonkin kuulumisen tunne koettiin tärkeäksi motivaatiotekijäksi.

”Mmmmm... ehkä noita jaettuina tarinoita, myös semmoisia iloisia hetkiä ... lasketaan pyllymäkeä jossain missä ei ehkä kuuluis ja kyllä se kiitos on ehkä semmoinen suurin motivaation lähde (H5)

”...hyvä mieli itselle ja toiselle, kokemusta... ” (H6)

6.2 Isosiskotoimintaan sitoutumiseen vaikuttavat tekijät

Isosiskotoimintaan sitoutumiseen vaikuttavia tekijöitä nousi aineistosta seitsemään kategoriaan. Sama ilmiö toistui sitoutumiseen vaikuttavissa tekijöissä kuin motivaatioiden kanssa, yhdenkään vastaajan kohdalla ei sitoutuminen ollut vain yhden tekijän varassa, vaan sitoutuminen on useiden tekijöiden yhteissumma. Sitoutumistekijöiden vaikuttavuutta ei vastausten perusteella haluttu lähteä arvottamaan. Kaikki sitoutumistekijät kuvataan samanarvoisina, vaikka vastausten perusteella eri sitoutumistekijöillä oli erilainen painoarvo vastaajien välillä.

TAULUKKO 7. Isosiskojen sitoutumiseen vaikuttavat tekijät

Sitoutumiseen vaikuttavat tekijät:
Oma kokemus
Pikkusisko / Ystävyysuhde / Yhteensovittamisen onnistuminen
Lupauksen pitäminen
Vapaa-ajan tekeminen
Uuden oppiminen, uudet kokemukset ja ammatillinen kehittyminen
Oma historia
Ohjaajien tuki

Oma kokemus

Haastatteluiden perusteella Isosiskotoimintaan sitouttavin tekijä on Isosiskon oma kokemus toiminnan merkityksestä itselle. Merkittävimpinä asioina vastauksista nousivat esiin toiminnasta saatu hyvä mieli ja Sisarusuhteen palkitsevuus sekä tunnesiteen muodostuminen Pikkusiskoon. Kokemus siitä, että Isosisko on tärkeä ihminen Pikkusiskolle, mainittiin sitouttavana asiana vastauksissa sekä halu olla tukena Pikkusiskolle ja mukana toiminnassa.

”Hmmm... no ehkä just se semmoinen palkitsevuus [siitä] miten toinen on niin aidosti innossaan [siitä että ollaan] ystäviä... et [ystävyyks] on enemänkin osa arkea.” (H1)

”...ihan pieni asia, mutta silloin, kun jotenkin sen huomaa, että toisella tulee se luottamus ja kun esimerkiksi lähettiin [tapahtumasta, niin hän] omaloitteisesti halasi minua TOSI kovaa. Sit siitä tuli tosi semmonen, että JES. Että kyllä tässä on tärkeä ehkä sitten...” (H2)

Pikkusisko

Pikkusiskon merkitys Isosiskon sitoutumisessa toimintaan oli vastausten perusteella merkittävä. Vastaajat eivät halunneet tuottaa Pikkusiskolle pettymystä, ja haluavat olla Pikkusiskon kokemana luotettava aikuinen. Myös Pikkusiskon kehittymisen ja kasvun seuraaminen sekä tuen vaikutuksen näkeminen Pikkusiskossa olivat merkittäviä asioita.

”... No varmaan just se kiintymys pikkusiskoon, et ei halua jättää [häntä] yksin tai itsekseen asioitten kanssa, mitkä ovat [hänellä] mielessä. ” (H4)

Kolmas osa vastaajista mainitsi suoraan toimintaan sitoutumisen tekijäksi Pikkusiskon kanssa syntyneen tai syventyneen ystävyysuhteen. Ystävyuden kerrottiin olevan osa arkea, koettiin olevan toisilleen tärkeitä ja tultu läheisiksi. Kaveruus on syntynyt.

”No se, että on tullut tärkeeks ja itellekki on tullu tärkeeks, että kiinnostaa ja miten hänellä menee. Meistä on tullut kavereita” (H2)

Aiemmissakin tutkimuksen tuloksissa on noussut esiin Sisarusparin yhteensovittamisen merkitys toiminnan kannalta. Samanlaisuus nousi esiin myös sitouttavana asiana; vastaajat kokivat olevana samanlaisia Pikkusiskon kanssa tai kokivat että yhteensovittamisessa oli onnistuttu.

Lupauksen pitäminen

Lupauksen pitäminen ilmeni vastauksissa suoraan mainittuna sitouttavana asiana kolmanneksi eniten, mutta lupauksen pitämisen vaikutus sitoutumiseen oli luettavissa myös

muista vastauksista vaikkei tätä oltu suoraan mainittu. Osa vastaajista piti itsestään selvänä ja tietoisena ratkaisuna sen, että toimintaan lähtiessä sitoudutaan vuodeksi. Merkittävässä roolissa vastauksissa oli lupauksen pitämisen Pikkusiskolle.

”... se, että on lupautunut tähän hommaan. Ei se ole tärkein motivaattori, mutta potee huonoa omaatuntoa siitä, että ei niin paljoa ehkä pysty antamaan, kuin mitä olisi ehkä ajatellut... kyllä se on se et mä koen, että [Pikkusisko] tykkää mun kanssa olla...” (H3)

”Mulla on se, että jos mä johonkin lupaudun, niin en mää hirveen hevillä siitä sitten viitti [sanoa] että en mää nyt pystykkään...” (H3)

”...alun perin se, että on vaan pakko olla vuodeksi, jos haluat pikkusiskon. Aluksi oli ehkä semmoinen ... edelleen [on] että ei sitten jotenkin halua jättää [Pikkusisko] silleen, et no se nyt loppu jo. Et jotenkin haluaa jatkaa sinne asti mihin on sovittu...” (H5)

”Jos minä tämmöiseen johonkin lähden, niin kyllä minä siihen sitten sitoudun. Koen, että on vastuu myös olla mukana tässä jutussa. No tietysti myös haluan olla siinä ja sitten tietysti saan siitä myös itse. En mää näe siinä mitään estettä, että minkä takia en vois jatkaa sitä. Sit on tietysti se et toinenkin saa siitä jotain ja homma luistaa, niin miks mä en jatkaisi.” (H7)

Vapaa-ajan tekeminen

Tekemisen helppous ja vapaa-ajan sisältö koettiin sitouttavana tekijänä. Pikkusiskon kanssa vietetyssä ajassa ei koettu olevan ongelmia, tekeminen oli yhteistä ja helppoa, toisaalta myös joustavaa. Yhteinen tekeminen innostaa tekemään lisää.

”Ensinnäkin se, että tykkään kauheasti tästä minun pikkusiskosta ja siitä, kun vietetään aikaa yhdessä” (H6)

”Kyllä me suunniteltiin, et mitä muutakin me voitais leipoo ehkä joskus myöhemmin. Mulla on semmoinen lasten keittokirja, niin siitä katottiin uusia juttuja mitä vois tehdä että...” (H3)

”...mulla oli tällöinen aika tiivis kevät, että luin pääsykokeisiin. Kun pääsykokeet meni, niin sitten ei oikein ollutkaan mitään mitä sinne kalenteriin laittaa... onhan mulla sit noita pikkusiskotapaamisia, et on sentään jotain mitä mikä jatkuu, vaikkei tiedä sitten muusta.” (H5)

”Samalla tavalla, kun mulla oli semmonen mummo, kenen kanssa tapasin kerran viikossa [määrätyn ajan]. [Kun määrätty aika päättyi], niin mä mietin, et mikä takia mä en vois edelleen jatkaa hänen tapaamistaan. Meillä oli sujunu ihan kivasti ja musta oli mukava käydä hänen luonaan ja hänkin oli aina iloinen siitä, kun mää tuun käymään. Niin miksipä minä en vois käydä siellä, että kun se on muutama tunti mun ajasta pois, niin miks en mää vois mennä käymään hänen luona ja silleen... miksei?” (H7)

Uuden oppiminen, uudet kokemukset ja ammatillinen kehittyminen

Uusien kokemusten ja oppimisen vaikutus sitoutumiseen nousi vastauksista. Osa vastaajista koki päässeensä kehittymään aikuisen roolissa ja kokeilemaan uusia asioita. Myös ammatillinen kehittyminen mainittiin sitouttavaksi osaksi vapaaehtoistoimintaa.

”... kyllä se on mulle antanu jotain uutta... No ehkä se, että me käytiin siellä uimahallissa ... enkä minä oikein uimahalleissa viihdy, mutta itseasiassa siellä oli ihan kivaa ja sitten vielä lähin kylpyläänkin tuossa viime viikolla. Uskaltauduin vielä uudestaan uimahalliin... että se esimerkiksi vois olla semmonen, että mitä en ois välttämättä tehny, ellei ois ollut [positiivista] painostusta.” (H7)

Oma historia

Myös oman kokemushistorian vaikutus sitoutumiseen nousi esiin vastauksissa. Joko Isosiskolla ei ole ollut omaa isosiskoja ja halusi nyt muuttaa toisen lapsen toiveen todeksi tai merkitykselliset aikuiset omassa lapsuudessa tai nuoruudessa olivat tehneet vaikutuksen, niin että Isosisko halusi nyt jatkaa tätä eteenpäin. Aikuiskaverina oleminen koettiin sitouttavaksi asiaksi.

”Minä jotenkin haluan nähdä miten tämä suhde meidän välillä kehittyy ja miten mä voisin olla enemmän vielä semmonen hyvä kaveri, kelle voisi oikeasti kertoa juttuja. Mä haluaisin nähdä jotenkin sen päivän, että hän tulisi itse mulle avautumaan joistain asioista. Mä tiedän, et niitä on kuitenkin paljonkin mielessä. Huomaa, että hänellä on semmosii juttuja mitkä ehkä harmittavat myös tosi paljon ja on vähän vaikeeta tietyllä tavalla. Ois tosi kiva olla siinä oikeesti semmosena kaverina, joka voisi oikeesti auttaa ja tehdä paremman mielen jne ja voitais keskustella niistä jutuista.... niin se saa sitoutumaan kyllä.” (H6)

Ohjaajien tuki

Lisäksi vastauksissa mainittiin sitoutumista tukevana tekijänä Isosiskotoiminnan ohjaajilta saatu tuki. Tämä kävi ilmi myös monivalintalomakkeesta, jossa vastaajat pitivät ohjaajien antamaa tukea erittäin tärkeänä tai tärkeänä. 30 vastaajasta 27 koki pelkän tiedon tuen saatavilla olosta erittäin tärkeäksi. Kolme vastaajista piti tietoa tuesta tärkeänä. Vastauksissa oli hajontaa siinä, millä tavoin yhteydessä oltiin tai tavattiin ohjaajan kanssa.

” Ainakii se, että saa tyttöjen tuvan työntekijöihin yhteyden ja sieltä löytyy sitten sellaiset hyvät vinkit ja neuvot ja keinot eteenpäin...” (H5)

6.3 Isosiskotoiminnan merkitys Isosiskoille

Saatujen vastausten perusteella, Isosiskojen subjektiivinen kokemus toiminnan merkityksestä, voidaan jakaa kuuteen eri osa-alueeseen.

TAULUKKO 8. Isosiskotoiminnan merkitys Isosiskoille

Isosiskotoiminnan merkitys Isosiskolle:
Vapaa-ajan tekeminen
Ystävyysuhteet
Oma tunne
Onnistumisen tunne
Vertaisryhmä
Uuden oppiminen ja oma kasvu

Vapaa-ajan tekeminen

Vastauksista kävi ilmi Isosiskojen kokemus siitä, miten he olivat saaneet mielenkiintoista tekemistä sekä uusia, positiivisia haasteita vapaa-aikaansa. Isosiskot kokivat mielekkääksi erilaiset aktiviteetit, joita he olivat innostuneet kokeilemaan, joita he eivät välttämättä toteuttaneet/kokeilleet ilman Isosiskotoimintaan osallistumista.

”No mennyt uimahalliin... en ois ite yksinäni menny... Oli kiva mennä [Pikkusiskon] kans sinne, kun [Pikkusisko] oli niin innoissaan siitä.” (H2)

Ystävyysuhde

Vastausten perusteella Isosiskot kokivat suhteen Pikkusiskon olevan parhaimmillaan kuin oman pikkusiskon kanssa vietettyä aikaa. Yhdessä voi tehdä kaikkea kivaa ja yhdessä vietetystä saatu molemminpuolinen hyvä mieli. Ilo siitä, että saa tutustua uuteen ihmiseen, joka on kuitenkin niin eri ikäinen.

”... prinsessaleikkejä, koska jokainen on oman elämänsä prinsessa, jaettuina tarinoita [Tällä hetkellä omasta] elämästä puuttuu pienet ihmiset, [kun] oma sisko asuu muualla.” (H5)

” ... mä oon saanu [Pikkusiskosta] itellekki myös kaverin... ” (H7)

Oma tunne

Vastausten perusteella Isosiskot kokivat mielihyvää siitä, että voivat olla hyödyksi toiselle. Positiivisen palautteen vaikutus on suuri, josta syntyy myös merkityksellisyyden tunne. Toimia esimerkkinä pienemmälle nousi myös vastauksista. Yhdessäolon helppous antaa itselle halua jatkaa ja mahdollisuutta itselle myös ”palata” omaan lapsuusaikaan.

”No ehkä se, että on huomannut, että voi olla toiselle tärkeä...” (H1)

Onnistumisen tunne

Onnistumisen tunteita Isosiskot kokivat vastausten perusteella asioista, jotka olivat edesauttaneet Pikkusiskojen rohkaistumista, iloisuutta, rentoutumista. Onnistumisen tunteita toi myös yhteinen aika, josta molemmat nauttivat ilman mitään erityistä tekemistäkin. Onnistumisen tunteet olivat vahvistamassa ja antamassa myös varmuutta Isosiskolle omassa toiminnassaan.

” No kyllä mulle on tullu hyvä mieli siitä, että on oltu yhdessä ja tehty kaikkee ja Pikkusisko on kiittäny, et on ollut tosi kivaa. Sit se, että [Pikkusiskon] äidiltä on tullu viesti, et Pikkusisko on kotona sitte ilonen...[Pikkusiskon] itseluottamusta vähän pönkitettyä, nii se on hyvä. [Ne] tuo paljon hyvää mieltä ja sitte mä oon päässy [mukaan] pokemon maailmaan...” (H4)

”Just sit se, että oikeesti haluu auttaa toista murrosiässä, ku [murrosikä] on tosi vaikeeta ja hirveesti kaikkea askarruttavia asioita. Siinä jotenkin itekki saa tosi paljon, kun pystyy auttaan ja sit tulee mietitty kauheesti

omaa murrosikää ja jotenkin yrittää ammentaa sieltä jotain vinkkejä...
(H6)

Vertaisryhmä

Vastausten perusteella Isosiskotoiminta on antanut vastaajille tunnetta, että he tulevat hyväksytyksi ja ovat osana/ kuuluvat johonkin yhteisöön. Isosiskot kuvasivat Isosiskotoiminnan vaikuttaneen sosiaalisiin suhteisiin positiivisesti. Isosiskot kokivat saaneensa uusia ystäviä, joita ei mahdollisesti ole ollut muuttuneiden elämäntilanteiden vuoksi. Lisäksi he kokivat Isosiskotoiminnan / Tyttöjen Tuvan yhteisöllisenä (muuttanut kaupunkiin vastikään tai vanhat ystävät muuttaneet muualle).

”No yhden kaverin kanssa löydettiin toisemme uudelleen, et on kyllä semmosii sosiaalisia suhteita löytynyt... satuttiin samalle kurssille. On pidetty sitten yhteyttä enempi.” (H5)

Uuden oppiminen ja oma kasvaminen

Saatujen vastausten perusteella, suurin anti Isosiskotoimintaan mukaan lähtemisellä, on ollut toiminnan anti uuden oppimiselle ja omalle kasvulle. Vastauksista nousi esiin uusien asioiden oppiminen ja kohtaaminen. Toiminnassa mukana ollessa on saanut haastaa itseään (positiivisessa mielessä), oppia asettamaan rajoja sekä heittäytyä kokeilemaan uusia asioita, joita ei ehkä muutoin olisi tehnyt.

”... Kyl mä oon saanu... et oppii nykylapsista ja oppii lapsista uutta, se et [lapsia] on niin erilaisia ...” (H3)

Myös ajatusmaailma ja katsantokanta asioihin ovat saanut uutta näkökulmaa, niin Pikkusiskosuhteen antina, mutta myös erilaisten koulutusten kautta. Vastauksissa Isosiskot kokivat uskaltaneensa tai oppineensa myös rajaamaan, niin omaa elämää koskevia asioita, mutta myös suhdettaan Pikkusiskoon ts. toimimaan turvallisena aikuisena Pikkusiskolle. Vuorovaikutustaitojen kehittyminen nousi useammassa vastauksessa, myös oman

mukavuusalueen ulkopuolelle uskaltautuminen katsottiin olevan positiivisia asioita oman kasvun kannalta.

”No kyllä sitä koko ajan henkisesti kehitty, niin jollain tasolla [olen] aikuisempi vaikkei nyt koekkaan kauhean aikuinen olevani. Sillee niinku semmosta kypsymistä.” (H1)

”No uusia kokemuksia. Tai on miettiny, millainen olen itse ollut sen ikäisenä ja jotain niitä asioita on tullu mieleen... et miten silloin oli itellä tärkeitä...” (H2)

”Hmm... sitä mää oon koittanut monta kertaa [Pikkusiskolle] sanoa, että ei oo tyhmiä kysymyksiä, et kysy vaan jos en mää oo tajunnu, ja et kyllä multa uskaltaa kysyä. Et jos en mää tajua sanoa jotain tarpeeks selkeesti...” (H3)

”Kyllä oli tosi hyvä se koulutus, se lisäkoulutus [jatkokoulutus]. Siinä puhuttiin paljon sellasesta niinku itsetuntemuksesta ja että täytyy tuntea itsensä, et pystyy kohtaamaan toisia. Se oli semmonen mikä pisti tosi paljon miettimään ja tutkiskelemaan. Jotenkin on tullu paljon semmonen rauhallisempi ja jotenkin semmonen olo et ei tarvikkaan tietää kaikkee. Et tilanteet muuttuu ja ite muuttuu. [Isosiskokurssi] oli kyllä semmonen, mikä anto tosi paljon. Ja sit oli hyvä semmonen matka itseensä tutustumiseen tai et itseensä tutustuminen on matka. Tuli vaan et täytyy sittenkin olla vasta alkuvaiheessa tätä matkaa... et se oli kyl semmonen mistä sai paljon” (H5)

Suhde Pikkusiskoon on useammalle selkeyttänyt oman tulevaisuuden urakysymystä/ ammatinvalintaa, haluaako toimia jatkossa lasten kanssa vai eikö se sittenkään ole sitä mitä haluaa. Vastauksissa lasten ja nuorten kanssa toimimista kuvattiin omina kasvatusoivalluksina siitä, että on hyödyksi ja iloksi, vaikka onkin epävarma olo. Vastauksissa kuvattiin myös oman kärsivällisyyden lisääntyneen, että on aikuisempi, uskaltaa vetää rajoja (myös siinä, ettei suhde Pikkusiskoon tule liian läheiseksi), auktoriteetin kehittyminen sekä uuden näkökulman saamisen itsestään toiminnassa mukana olemisen kautta.

”No kokemusta ja sitten osaamista kohdata [tietyn] ikänen lapsi... (H7)

6.4 Sisarussuhteen tuomat haasteet ja löytyneet ratkaisut

Aineistosta nousi esiin Isosiskojen kokemia haasteita neljässä eri kategoriassa. Useissa vastauksissa kävi ilmi, että Isosisko oli itsenäisesti pystynyt ratkaisemaan haasteen. Vuoden 2017 vastausten perusteella Sisarusuhteessa esiintyvissä haasteissa nousivat esiin hyvin samankaltaiset vastaukset ja aihealueet, kuin vuoden 2018 vastauksissa. Isosisko-toiminnan keskeyttäneiden ja lopettaneiden koontitilastosta vuodelta 2017-06/2018 oli myös löydettävissä yhteneväisyyksiä Sisarusuhteen tuomien haasteiden kanssa.

TAULUKKO 9. Isosiskojen kokemat Sisarusuhteen haasteet

Haasteet:
Rajojen asettaminen
Aikataulut ja suunnitelmien muutokset
Yhteydenpito/tavoittamisen vaikeus
Henkilökemiat

Rajojen asettaminen

Vastaukset osoittavat Isosiskojen kokevan haasteellisena tilanteet, miten saada pikkusiskon kanssa tapaamiset sujumaan siten, että pikkusisko ymmärtää, milloin olisi ollut aika päättää tapaaminen. Tapaamisten päättämisen hankaluus johti sovittujen aikojen venymiseen, kun pikkusisko ei olisi halunnut lähteä kotiin. Myös odotukset pikkusiskon taidoista tehdä valintoja tai päätöksiä toivat tapaamisiin haasteellisuutta, myös turhautuneisuutta oli vastausten perusteella noussut esiin tilanteissa, joissa pikkusiskon odotettiin tekevän valintoja tai päätöksiä. Haastatteluissa nousi esiin oman roolin vahvistuminen ja uskaltautuminen rajojen asettamiseen, oman kasvun ja määrätietoisuuden lisääntymisen merkitys tapaamisille sovittujen rajojen pitämiseksi

” En oo tottunu siihen, et täytyy silleen vahtia toista tai laittaa rajoja. Siin on kyllä kehittämisen paikka... et tulis sille luonnostaan. Ei oo tottunut sanomaan silleen jyrkästi tai riittävän jyrkästi. Et ei oo ehkä semmoista jämmäkyttä tarpeeks luonnostaan. Et sitä niinku haluais opetella.”(H1)

” Valinnanvaikeus on ehkä semmonen, että ite huomaa ärsyntyvänsä, kun Pikkusisko ei meinaa saada päätöstä tehtyä. Niinku esimerkiksi jäätelöiden valitsemiseen menee kauhean kauan aikaa, vaikka yrittää antaa vaikka kahta vaihtoehtoa tai ite näyttää esimerkkiä ... ” (H1)

”... ettei osakkaan välttämättä tehdä niitä asioita, mitä minä olin olettanut. Tai uskalla tehdä niitä asioita, mitä minä olin olettanut. Pitääkin olla enemmän tukena ja enemmän ottaa huomioon se, että ei osaa kulkea esimerkiksi bussilla yksistään tai ei uskalla kulkea bussilla yksistään tai ei välttämättä tiedä tai muista paikkoja ... se on ehkä se semmonen, missä pitää itte kiinnittää huomiota enemmän.” (H3)

Aikataulut ja suunnitelmien muutokset

Tuloksien mukaan isosiskojen vastauksissa nousi haasteellisena aikataulujen sovittaminen tai yhteisen ajan löytymisen hankaluus. Näihin asioihin vaikuttivat sekä pikkusiskosta johtuvat asiat että isosiskojen omassa elämässä tapahtuvat muutokset ja kiire. Niillä oli vaikutusta tapaamisten sopimisiin tai tapaamisvälien pidentymisiin tai hankaluuteen saada aikatauluja sovitettua. Isosiskojen osalta suurimpina hankaluuksina nähtiin opiskelu- ja työkiireet.

” Et ku ei meinaa löytyä sitä aikaa, niin eihän siinä siis mikään muu auta kuin ... aina kysellä sitte, että niinku milloin sopis. Ja nytki on ollu tosi vaikee nähä ja sit me ollaan aina et on tullu jotain. Nyt meinas taas tulla siihen päivälle jotain, mut sit me onneksi saatiin sovittua kuitenkin aamupäivään, kun mul onkin töistä vapaa... meillä kyllä menee kyllä ihan hyvin, kun vain löytäis sitä aikaa jostai...” (H6)

”Ainoo [haaste] on ollu vaan se, kun aikataulut kummallakin menee vähän ristiin rastiin. Sit se aikataulujen sovittaminen yhteen, niin se on ollu vähän haasteellista...” (H7)

Tapaamisten sopimisiin haasteita ovat tuoneet pikkusiskojen osaamattomuus käyttää puhelinta tai somea sekä ajanhallinnan puute. Nämä asiat olivat vaikeuttamassa tapaamisten

sopimisia varsinkin siinä vaiheessa, kun isosisko ja pikkusisko eivät vielä tunteneet toisiaan kovin hyvin. Useimmissa vastauksissa kävi ilmi, että vanhempien apu tapaamisten mahdollistumisiksi ja onnistumisiin oli merkittävässä roolissa.

”Kommunikaatiossa puhelimen välityksellä... on ollu vaikee sopia tapaa-misia. Tai tapaamisten sopiminen on onnistunut, mutta niiden toteutuminen on sit ollu vähän hankalampi juttu. ...mää oon yrittäny tämmöstä päiväkir-jaa. Et aina kun nähdään, niin hän kirjottais sinne, että et mitä on tehty...”
(H4)

Esiin nousseina haasteina isosiskot kokivat eri syistä johtuneet tapaamisten epäonnistu-miset. Vastauksista käy ilmi, ettei tapaamisen peruuntumisia jätetty selvittämättä, vaan isosiskot olivat olleet yhteydessä vanhempiin selvittääkseen peruuntumisen syitä. Vas-tausten perusteella tapaamisten peruuntuminen oli aiheuttanut mieliharmia, mutta joustaa-vuus ja sopeutuvuus olivat auttaneet asioissa eteenpäin.

”No se on ollut se, että välillä sitä yhteistä aikaa ei meinaa löytyä... Pari kertaa on joutunut peruutttaa sen tapaamisen tai ainaki kerran et on jo suun-nitellu ja sitten hän on peruuttanu. Ne on semmosii haasteita [minkä takia] tapaamisten välit venähtää just tosi pitkiksi. Et jos tulee perumisia tai ei oikeesti vaan löydy sitä yhteistä aikaa.” (H6)

Yhteydenpito/tavoittamisen vaikeus

Yhteydenpidon ja tavoittamisen haastetta koskevien vastausten osalta vastaukset voidaan jakaa kahteen haasteina koettuihin seikkoihin. Suurimpana ryhmänä nousivat vastauk-sissa puhelimen käyttöön liittyvät hankaluudet. Osassa vastauksia nousi hankaluus tavoit-taa Pikkusiskoja lainkaan tai pitkällä viiveellä johtuen Pikkusiskojen taidoista käyttää pu-helinta. Toisena ryhmänä vastauksissa nousi Pikkusiskojen vielä vaillinaiset taidot käyt-tää julkisen liikenteen palveluita. Taidot ovat kuitenkin parantuneet Sisarussuhteen ede-tessä.

”Siinä kommunikaatiossa puhelimen välityksellä” (H4)

Keskimääräisesti isosiskot tapasivat pikkusiskoja 1 1/2 kertaa kuukaudessa, 2-3 tuntia kerrallaan. Vastausten perusteella tapaamisiin käytetyissä tunneissa ja määrissä saattoi olla hyvin paljon vaihteluita, riippuen siitä, miten tapaamiset saatiin aikataulullisesti yhteensovitetuiksi. Tapaamiskertojen kausittaisten harvenemisten syiksi mainittiin muun muassa opiskelu – ja työkiireet, elämäntilanteeseen tai terveyteen liittyvät muutokset sekä aikataulujen yhteensovittamisen hankaluus, perhetilanteeseen tai asumiseen liittyvät muutokset. Tapaamisten harvenemiset johtuivat niin Iso- kuin myös Pikkusiskoistakin. Useimmista vastauksista kävi ilmi, että tapaamisia pyrittiin, mahdollisuuksien mukaan, tiivistämään taukojen tai pidempien tapaamisvälien jälkeen. Verratessa vuoden 2017 ja 2018 vastauksia ei eroja tapaamisten kestoissa tai määrissä ollut.

Ajalta 2017-06/2018 kootussa tilastossa Isosiskotoiminnan keskeyttämisen ja lopettamisen syissä oli löydettävissä samankaltaisuutta Isosiskojen kokemien haasteiden kanssa (taulukko 9).

TAULUKKO 10. Vuosien 2017 ja 2018 toiminnan lopettaneet ja keskeyttäneet

Vuosi	Isosiskotoiminnassa aloittanut	alle vuoden aika lopettaneet	vuoden tai yli jälkeen lopettaneet
2017	21 hlöä	8 hlöä	11 hlöä
6/ 2018 mennessä	28 hlöä	2 hlöä	4 hlöä

Alle vuoden kestäneissä Isosisko-Pikkusisko suhteen päättymisen syinä olivat terveydelliset syyt, ajankäyttöön liittyvät haasteet, syystä tai toisesta olevat haasteet tapaamisten onnistumisissa tai haasteet henkilökemioissa. Myös paikkakunnalta muutto oli keskeytyksen syynä. Vuoden tai yli kestäneissä suhteissa useimmiten mainittiin päättymisen syynä se, ettei Isosisko ja Pikkusisko katsoneen siihen enää olevan tarvetta. Myös muutokset elämäntilanteissa tai muutto paikkakunnalta nousivat vastauksissa esiin.

Päättymisen syitä yleisimmin olivat ajankäyttöön liittyvät asiat. Lisäksi syinä mainittiin Sisarussuhteeseen liittyvät haasteet, Sisarusparrin erilaisuus ja suhteen toimimattomuus. Myös terveydelliset syyt tai paikkakunnalta muutto oli toiminnan lopettamisen syy. Useimmiten suhteen päättymisen syynä yli vuoden kestänyt Sisarussuhde ja molemmat kokivat, ettei tapaamisille ollut enää tarvetta.

Henkilökemiat

Henkilökemioiden osalta vastauksissa nousivat haasteellisina pikkusiskon erilaisten tapojen tai perheiden omat sisäiset toimintakulttuurit. Vastauksista nousivat isosiskojen kokemat epävarmuuden ja riittämättömyyden tunteet, miten vastata pikkusiskon tunnetiloihin ja reaktioihin, sillä tavoin ettei pikkusiskon kanssa suhde etäännyisi tai olisi tuomassa/aiheuttamassa ristiriitoja suhteessa vanhempiin. Nämä olivat omalta osaltaan kuormittamassa, ainakin ajoittain, isosiskona toimimisessa. Vastauksista nousi esiin myös, varsinkin isosisko pikkusisko suhteen alussa, miten löytää hyvä tapa kommunikoida (varsinkin jos persoonat hyvin erilaiset) tai miten löytää luontevasti sellaista yhteistä mielenkiinnon kohdetta tai tekemistä.

”Haasteita on ollut ehkä semmonen, et toinen on tosi vilkas ja tekeväinen... et löytää semmosta tekemistä, joka on kummankin mielestä kivaa. Sellaista on onneksi löytyny...” (H5)

”Yrittänu olla ite mahdollisimman semmoinen rento ja oma itensä. Että sitte ois hänellä hyvä olla ”mun seurassa ja löytyis sitä juteltavaa sitten. Aluks tuntui jotenkin, että itekki yrittää liianki paljon. Musta tuntu, et mä yritän olla kauheen puhelias ja hauska ja kaikkea, et jotenkin hän rentoutuis ja sillee...” (H6)

”... toivoisin tulevaisuudessa, että pikkusisko vois, niistä ongelmistansakin, kertoa mulle silleen sponttaanisti...” (H7)

Mikä auttanut

Vastausten perusteella isosiskotoiminnassa vastaan tulleisiin haasteisiin löydetyt ratkaisut tai keinot, jotka auttaneet eteenpäin, voidaan jakaa kolmeen ryhmään. Vastausten perusteella isosiskot kokivat, että heidän kärsivällisyytensä, joustavuutensa, asennoitumisensa sekä kyvyn ratkaista eteen tulevia ongelmia, olivat merkittävässä osassa asioiden sujumiseksi. Isosiskoille suunnatun koulutuksen merkityksellisyys nousi vastauksista myös esiin, joka oli tuonut ymmärrystä/näkökulmaa asioihin.

”Hmmm... semmonen et siinä vaan täytyy olla kärsivällinen, ja oppii itekkin kärsivällisyyttä ja yrittäny itekki näyttää eri vaihtoehtoja, antaa tilaa, välillä ehkä vähän tuputtaa tavallaan tai silleen ja lopulta sitte ratkaisu saatu aikaseks.”(H1)

”.. itse pitää sitten tehdä ehkä enemmän töitä sitten, että [meneekin] sitten bussilla [Pikkusiskon] luokse...” (H3)

Myös yhteydenpito pikkusiskojen vanhempiin ja ohjaajiin auttoi eteen nousseiden haasteiden ratkaisemisissa. Yhteydenpito vanhempiin oli usein tuomassa ratkaisua yhteydenpidollisiin tai aikataulujen pitämiseen tapaamisten epäonnistumisista johtuviin haasteisiin tai epäselvyyksiin. Myös puhelimen käyttöön liittyvissä asioissa vanhemmat pystyivät usein antamaan tukensa. Myös erilaisten tapojen sopiminen, miten yhteyttä pidetään (esim. Whatsup, snäppäily, päiväkirja), auttoi pääsemään asioissa eteenpäin ja yhteydenpito helpottui, eivätkä tapaamiset jääneet ainakaan näistä syistä toteutumatta.

”Ainakii se, että saa tyttöjen tuvan työntekijöihin yhteyden ja sieltä löytyy hyvät vinkit, neuvot ja keinot eteenpäin. Sit oli tosi hyvä se sukupuolisensitiivisen kohtaamisen koulutus et sieltä löysi kyllä just noihin, miten jos toinen onkin erilainen tai vilkas, et jotenkin sai hyviä vinkkejä mikä siinä kohtaamisessa alun perinkään oli tärkeitä ... et se oli kyllä semmonen tosi hyvä... tavallaan työkalupakki sieltä mitä sai” (H5)

6.5 Isosiskojen kokemukset Isosiskotoiminnan tukimuodoista

Isosiskojen vastaukset tukimuotojen merkittävyydestä voitiin jakaa neljään ryhmään. Kolme tukimuodoista liittyivät vuorovaikutukseen muiden kanssa. Lisäksi vastausten mukaan tärkeänä pidettiin Isosiskotoiminnan tarjoamia virkistysmahdollisuuksia (taulukko 12).

TAULUKKO 11. Keskeiset tukimuodot

Keskeiset tukimuodot
Ohjaajien tuki / Ohjauskeskustelut
Isosiskokurssi
Vertaistuki
Virkistystoiminta

Vastaajat kokivat saaneensa riittävästi tukea, ja useimmat mainitsivat jo tiedon tuen saatavilla olemisesta olevan riittävää. Tuen olemassa olon tiedostaminen tuo vastaajille turvallisuuden tunteen. **Ohjaajien tuki** koettiin tärkeäksi. Vastaajat kertoivat, että matalan kynnyksen myötä uskaltaa kysyä pieniä asioita, joihin saa hyviä vinkkejä, miten toimia. Vastaajat kokivat, että tulevat kuulluksi, ja ovat tyytyväisiä, että ohjaustapoja on monenlaisia; kasvokkain ja puhelimitse ohjausta. Myös tekstiviestin laittaminen koettiin hyväksi.

”... se ei oo ollut semmoinen asia, mitä olisin ehkä aikaisemmin tajunnu, et ois voinu ehkä täältä esimerkiksi kysyä jotain... et onko tämä sellainen asia tai et mistä vois kysyä neuvoa tai josta voi sanoa jollekin...” (H3)

” mulla ei ollu aiemmin kokemusta vapaehtoistoiminnasta kokemusta ennen tätä. Nii... toi kurssi mikä oli silloin aluks, niin sehän oli ihan tiettenkin, että pääsi jyvälle mistä toiminnassa on kyse ylipäätään ja toimintatavoista. Sit kyl mä koen, et tämmönen ohjauskeskustelu on hyvä, ku jakaa niitä asioita, että tietää missä mennään... nii kyl mä haluan tiedottaa niitä asioita, vaikka pärjäiski ihan keskenään tuolla, mutta silti... on tää eräänlainen työ-suhde tämäkin” (H4)

”... mä oon ollu ihan tyytyväinen. On ollut helppo tulla toimintaan mukaan ja kyl mä koen sen, että mä voin soittaa tänne koska vaan jos mulle tulee joku kinkkinen tilanne. On semmonen turvallinen ympäristö työskennellä, vapaaehtoistyöskennellä” (H4)

”No just ne puhelinkeskustelut on ollut kyllä tosi hyvä ja tieto siitä, et on se tuki saatavilla...et no ei nyt ihan keksi mites tässä nyt tehdään, ni sitten on mahdollisuus keskustella ja saada vinkkejä. Ite kyllä koen sillai, et oikeesti ollaan kasvokkain ja ollaan yhdessä nykyään niin paljon ja lähetetään viestiä, että jotenkin se on arvokasta semmonen.” (H5)

”... kun mä oon käyny täällä, niin on sitten vähän jutellu ohimennen teijän ohjaajien kanssa. En varsinaisesti, mut oon muutamia sanoja vaihtanu. Se just on mun mielestä hyvin tärkeetä tietää, et on sitä tukee, vaik ei sitä nytte oo sillee niin paljoa tarvinnukkaan. Et oon mä tässä pikkusen jutellu. Sillon aluks tärkee, et vähän pysty jutella ja tietää et pystyy jutella sitte jos tarvii.” (H6)

”...Nää ohjauskeskustelut ja tämmönen tuki täältä on varmasti silleen hyödyllinen. Joillain isosiskopareilla sitten saattaa olla ongelmia mihin tarvitaan kyllä tukea. Toki meillekin voi tulla. Ihan tietää, että on se tuki täältä, niin sekin jo helpottaa.” (H7)

Ohjauskeskustelut koettiin tärkeäksi paikaksi pysähtyä ja reflektoida omaa sisarusuhdetta ja omia kokemuksia isosiskona. Kaksi vastaajaa mainitsivat erikseen, että puolivuotiskeskustelu tulee juuri oikeassa kohdassa. Ohjauskeskustelu toi vastaajalle tunteen, ettei ole yksin tehtävänsä kanssa ja merkityksellisenä koettiin, että ohjauskeskustelu on kahden kesken tapahtuva tilanne. Jatkossa toivottiin ohjauskeskustelussa käytettävää monivalintalomaketta täytettäväksi etukäteen, jolloin Isosisko voisi keskittyä täyttämiseen ja ohjauskeskustelussa nostaa esiin askarruttavat asiat.

”.. just tämä ohjauskeskustelu, mikä tässä on meneillään... ja tietysti ensimmäisessä tapaamisessa sitten tietysti se tietokin siitä, että on apua saatavana, jos on tarvetta... sekin on sitten silleen hyvä tuki tavallaan.” (H1)

Lähes kaikki Isosiskot toivat esiin haastattelussa sekä monivalintalomakkeessa kaikkein merkittävimmäksi toimintamuodoksi ja tukimuodoksi **Isosiskokurssin**. Isosiskokurssin sisältö koettiin erittäin kattavaksi ja auttoi käynnistämään Sisarussuhteen. Kurssilta Isosiskot kokivat saaneensa paljon vinkkejä, ohjeita toimintaan sekä kiittivät erilaisia itsetutkiskeluun ohjanneita tehtäviä. Vastauksista myös ilmeni kurssin olleen tietomäärältään runsas aikatauluun nähden. Lisäksi kurssille toivottiin ”aitoja sisaruspareja” vierailemaan ja kertomaan kokemuksista sekä toiminnassa mukana olevien Isosiskojen kertomia keinoja haasteiden ylittämiseksi.

”No se on minun mielestä tärkein se isosiskokurssi, et siitähän se alkoi ja se on tärkein ohjaus tässä vaiheessa ja minun mielestä tämä [ohjauskeskustelu] on osoittautunut kyllä tosi hyväksi jo tähän mennessä ainakin.” (H2)

”Joo-o. No isosisaruskurssi on erittäin tärkeä, kun eihän muuten voisi olla isosisaruksena, jos ei ole sitä kurssia käynyt tai olisi ainakin ihan erilainen lähtökohta koko toiminnalle.” (H5)

” No kyllähän tuo isosiskokoulutus on tärkeä... et se nyt on minun mielestä ihan älyttömän tärkeä, et pystyy tässä toimimaan.” (H6)

Isosiskokurssin muodostama **vertaisryhmä** koettiin tärkeäksi, mutta ryhmän aktiivisuuden hiljentymistä harmiteltiin. Toisaalta osa vastaajista oli osallistunut vertaisiltoihin, jotka koettiin merkittäväksi kokemusten jakamisforumiksi, josta useat vastaajat mainitsivat saaneensa vinkkejä oman Sisarussuhteensa sujuvoittamiseksi. Kokonaisuudessaan useat vastaajat kiittelivät Tyttöjen Tuvan ilmapiiriä, jonka kokivat turvalliseksi ja helpoksi. Tyttöjen Tuvan toiminnan kautta Isosiskot kokivat olevansa osa yhteisöä, joka motivoi toimintaan mukaan.

”... just toi isosiskokoulutus oli minun mielestä hyvä et siinä vähän tutustu itseensä, että oli se ryhmä siinä tukena ja yhdessä kuljettu matka tukena siihen vapaaehtoistyön alkutaipaleelle.” (H1)

Osa vastaajista kertoi, etteivät olleet hakeneet Isosiskotoiminnan ohjaajien tukea. Isosiskot kertoivat saaneen tukea muualta kuten esimerkiksi toiminnassa olevilta opiskelutovereilta. Osa vastaajista kertoi Isosiskotoiminnassa mukana olemisen liittyvän opiskeluihin ja siksi tukea oli saatu oppilaitoksesta sekä toisilta opiskelutovereilta.

”...meidän luokalta tuli tänne silloin koulutukseen useampi. Heidän kanssaan on sitten muutaman sanan aina silloin tällöin vaihtanut, et miten heillä menee ja miten meillä menee. Ihan kiva kuulla ja hyödyllistä. Saa jotain vinkkejä sitten itsekin, mitä vois tehdä...” (H4)

” ... minun mielestä on just tosi hyvä, kun mulla luokkakaverit myös toimivat tässä isosiskoina. Minä saan tavallaan sitä vertaistukea, et voi heidän kanssa jutella...” (H6)

Tukea toimintaan koettiin saatavan informaatiokanavien kautta. Kanavia koettiin toisaalta myös olevan liikaa, jolloin informaatioähkyssä koettiin tärkeiden tiedotteiden hukuvan.

Monivalintalomakkeesta muodostetussa taulukossa (taulukko 7) on nähtävissä eri tukimuotojen merkityksellisyys Isosiskoille. Tärkeimpinä Isosiskot pitivät Isosiskokurssia, jonka jokainen Isosiskoksi aikovat käy toimintaa aloittaessaan. Haastattelu ja lomakevastauksissa oli nähtävissä, että Isosiskojen mielestä kurssin käyminen on edellytys sille, että voi lähteä mukaan. Lisäksi korostettiin kurssin sisältöä ja toteutustapaa, sen hyödyllisyyttä tutustuttaa lähemmin Isosiskotoiminnan sisältöihin. Erilasten koulutusten merkityksellisyys nousi vastauksissa esiin, vaikka niihin välttämättä ei olisi päässyt osallistumaan.

Erittäin tärkeänä Isosiskot pitivät kontaktia ohjaajiin. Suuria eroja vastauksissa ei ollut siinä, missä yhteydessä tai millä tapaa yhteys luotiin, vaan tärkeää oli yhteys. Myös jo pelkkä tieto tuen ja yhteyden saamiseksi koettiin erittäin tärkeänä. Vastauksissa korostui myös kontakti toisiin Isosiskoihin tai toiminta, jossa toimittiin yhdessä, muun muassa vertaisillat, Isosiskojen facebook-ryhmä sekä retki- ja toimintapäivät.

Isosiskotoiminnan tarjoama **virkestystoiminta**, kuten erilaisten ilmaislippujen saaminen erilaisiin konsertteihin, teatteriin ja liikuntapaikkoihin katsottiin tärkeäksi siitakin huolimatta, vaikka niihin ei ehkä olisikaan päässyt osallistumaan. Vastausten perusteella voidaan katsoa kaikkien toimintamuotojen olevan Isosiskotoiminnassa mukana oleville tärkeitä ja tukemassa heidän toiminnassa pysymisessä, mutta myös jaksamisessa.

TAULUKKO 12. ”Kuinka tärkeiksi koet isosiskotoiminnan toimintamuodot?”- Monivalintalomakkeen vastausten koonti

	1 = Ei lain- kaan tär- keä	2 = Jonkin verran tär- keä	3 = Tärkeä	4 = Erittäin tärkeä	en ole osal- listunut
Isosisaruskurssi	0	0	2	28	1
Jatkokoulutusillat	0	2	10	9	20
Vertaisillat	0	0	13	10	19
Virkistysillat	0	3	10	11	19
Siskokset retkipäivät	0	1	10	10	16
Siskokset päivät tuvalla	0	1	10	10	15
Ilmaisliput teatteriin	1	4	13	10	8
Ilmaisliput konsertteihin	1	2	13	5	17
Ilmaisliput liikuntapaikkoihin	0	3	14	6	14
Isosiskojen Facebook-ryhmä	0	4	13	12	0
Isosiskojen keskinäinen yhteydenpito	0	9	17	2	0
Työntekijöiden kohtaaminen tuvalla	0	3	3	24	0
Työntekijöiden yhteydenotto	0	3	3	22	0
Ohjauskeskustelut	0	0	6	24	0
Muu ohjausyhteyden- pito esim. puhelimitse tai sähköpostilla	0	2	13	14	4
”Pelkkä tieto tuen saatavilla olossa”	0	0	3	27	0
Jokin muu, mikä?	ei vastauksia				

6.6 Isosiskojen näkemys Isosiskotoiminnan kehittämiseksi

Saatujen vastausten perusteella Isosiskojen toiminnan kehittämiseen liittyvät ehdotukset voitiin jakaa neljään osa-alueeseen.

TAULUKKO 13. Isosiskojen toiminnan kehittämissuositukset

Kehittämissuositukset
Toiminta
Virkistys
Koulutus
Viestintä

Toiminnan kehittäminen

Saaduissa vastauksissa painottui selvästi toiveita yhdessä tekemisestä. Toiveet koskivat, joko Isosisko-Pikkusisko tapaamisia pienryhmässä tai yhdessä muiden kanssa. Toiveet toiminnallisista yhteistapaamisista nousi useissa vastauksissa. Vastauksissa kävi ilmi myös Isosiskojen toive ohjaajan mukanaolosta tapaamisessa tai yhteiskeskustelutilaisuus, jolloin Isosisko saisi varmistusta vahvistusta omiin tapaamisiinsa Pikkusiskon kanssa. Myös vertaistuki koettiin merkityksellisenä ja tapaamisia toivottiin yhteisesti, jossa sisarusparit kohtaisivat toisensa. Toiveissa olivat yleisimmin toiminnallisuuteen painottuvat yhteistapaamiset tai erilaiset retket. Yleisesti yhteydenpitoa Isosiskojen välillä toivottiin lisäävän ja tässä korostui jälleen vertaistuen merkitys.

Virkistystoimintaideat

Saatujen vastausten perusteella Isosiskot arvioivat virkistystoiminnassa mahdollisuuksien olevan moninaiset. Tarjontaa on, mutta osallistuminen niiden tarjoamiin mahdollisuuksiin oli syystä tai toisesta jäänyt joko vähäiseksi tai niihin ei ollut osallistuttu. Toiveet virkistystoimintaan painottuivat enemmän toiminnallisiin aktiviteetteihin, myös ryhmänä yhdessäolon toiveet nousivat useammassa vastauksessa.

Koulutustoiveet

Koulutuksen osalta saaduissa vastauksissa nousivat esille hyvin ajankohtaiset aiheet. Puheeksi ottaminen, miten keskustella asioista, miten pukea tunteita sanoiksi olivat aiheet, jotka koskettivat sisarusparien keskinäistä kommunikointia sekä pikkusiskon ohjausta/neuvontaa. Myös Isosiskot halusivat koulutusta omaan osaamiseen, siihen miten tukea/opastaa Pikkusiskoja. Useimmissa vastauksissa nousivat halu saada tietoa, miten tukea tai puuttua kiusaamistilanteissa, seurusteluun- ja seksuaalisuuteen liittyvää tietoa, sosiaaliseen mediaan ja sen käyttöön liittyvää koulutusta. Myös lapsen ja nuoren kehitykseen sekä niihin liittyviin muutoksiin toivottiin vastausten perusteella tietoa. Lisäksi nousivat erityiseen tukeen, mielenterveyteen ja päihteisiin liittyvät koulutuksen tarpeet.

Viestinnän kehittäminen

Saatujen vastausten perusteella olisi hyvä kiinnittää huomiota viestintään, siihen miten entisestään voitaisiin viestien tavoitettavuutta ja näkyvyyttä parantaa. Nyt vastauksissa nousi esiin, etteivät ilmoitukset välttämättä tavoita Isosiskoja. Vastauksissa toivottiin ilmoitusten tulevan vieläkin aiemmin tai ne laitettaisiin useampaan kertaan, etteivät ne häviäisi tai poistuisi näkyvistä liian aikaisin. Käytössä olevien viestimisyölylien käyttö koettiin riittämättömiksi tai viestintään toivottiin virkistämistä, myös Isosiskojen keskinäisiin viestimisryhmiin toivottiin lisää aktiivisuutta ja säännöllistä keskustelua tai kysymyksiä, ettei viestintä/keskustelu hiipuisi.

Toimintojen moninaisuutta arvostettiin ja niitä pidettiin tärkeänä. Merkityksellisimpänä nousivat kuitenkin koulutukset, mutta myös kontakti ohjaajiin. Jo tieto siitä, että tukea olisi tarjolla tarvittaessa, koettiin riittävänä.

6.7 Keskeisten tutkimustulosten yhteenveto

Alla olevassa kuviossa (kuvio 2) on kuvattuna tutkimuksen keskeiset tulokset. Kuvio havainnollistaa sitä, kuinka eri osa-alueet nivoutuvat toisiinsa ja ovat olennaisena osana sekä vaikuttamassa Isosiskon kokemukseen vapaaehtoisena toimimisessa. Kuviossa kuvataan tutkimuksessa nousseet Isosiskojen motivaatiotekijät, sitoutumiseen vaikuttavat seikat sekä Isosiskojen kokemuksia Isosiskotoiminnan merkityksestä.

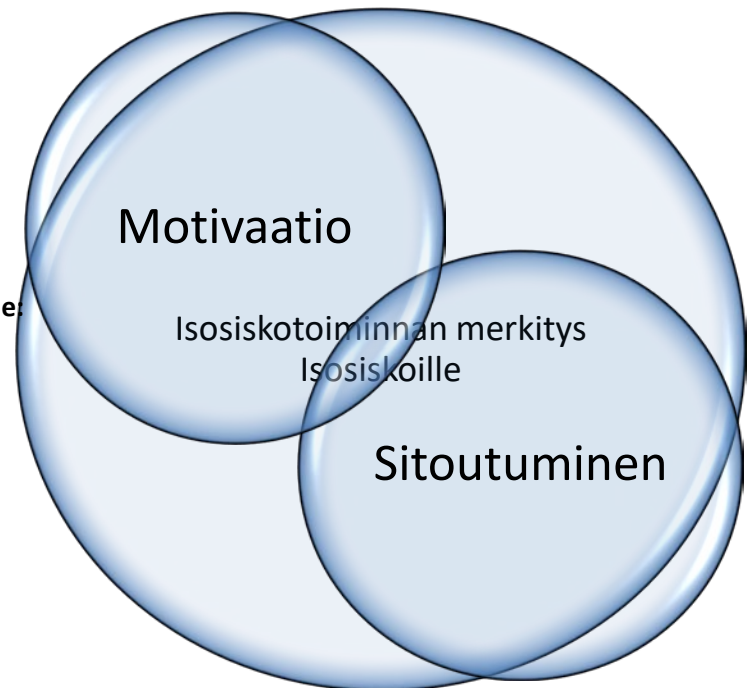
Toimintaan mukaan lähtemisen

motivaatiotekijät:

- Halu auttaa
- Oma kasvu/ammattilliset syyt
- Oma tunnekokemus
- Harrastus
- Vapaaehtoistyön luonne

Isosiskotoiminnan merkitys Isosiskoille:

- Vapaa-ajan tekeminen
- Ystävyyssuhteet
- Oma tunne
- Onnistumisen tunne
- Vertaisryhmä
- Uuden oppiminen/oma kasvu

Sitoutumiseen vaikuttavat tekijät:

- Oma kokemus
- Pikkusisko / Ystävyyssuhde / Yhteensovittamisen onnistuminen
- Lupauksen pitäminen
- Vapaa-ajan tekeminen
- Uuden oppiminen, uudet kokemukset ja ammatillinen kehittyminen
- Oma historia
- Ohjaajilta saatu tuki

KUVIO 2. Keskeisten tutkimustulosten yhteenveto

7 JOHTOPÄÄTÖKSET

Johtopäätöksissä on koottu keskeiset tutkimustulokset ja niitä peilataan tutkimuksen teoreettiseen viitekehykseen sekä laajempaan yhteiskunnalliseen merkitykseen. Motivaatioon ja sitoutumiseen vaikuttavat tekijät sekä vapaaehtoistyön anti nivoutuvat tiiviisti toisiinsa ja ovat vaikuttamassa Isosiskojen toimimiseen, sitoutumiseen sekä jaksamiseen. Tästä syystä näitä asioita käsitellään kokonaisuutena, toisiinsa vaikuttavina ja toisiaan tukevinä tekijöinä. Jokainen osa-alue on tärkeä osa vapaaehtoistoiminnan syklisyyden prosessia, eikä tuen tarvetta prosessin nivelkohdissa tule unohtaa. Onnistunut prosessi vahvistaa motivaatiota ja sitoutumista sekä on ennaltaehkäisemässä keskeyttämisää. Tutkimuksen johtopäätöksiä tukemaan esitetään yhtymäkohtia teoreettisen tiedon valossa.

Toimintaan lähteminen

Yeungin ja Nylundin (2005) mukaan ihmisillä on monenlaisia tapoja elää, toimia ja olla arjessa läsnä. Vapaaehtois- ja vertaistoimintaan osallistuminen on useille hyvin luonteva osa arkea, josta on mahdollista saada kokemuksellisuutta hyvästä elämästä. Isosiskot lähtivät mukaan toimintaan useista eri syistä. Syitä mukaan lähtemiseen löytyi niin vastaajien omasta historiasta, kuin nykyhetkeen liittyvistä asioista. Myös Clary, Snyder ja Stukas (2006, 35-48) korostavat motiivien moninaisuuden merkitystä vapaaehtoisuudessa. Usean motiivin kautta vapaaehtoistoimintaan mukaan lähteminen tasapainottavat toisiaan sekä ovat edesauttamassa vapaaehtoisia jatkamaan ja jaksamaan toiminnassa.

Motiivien ollessa moninaisia, ei toiminnan vastaamattomuus yhden motiivin kohdalla ole toiminnan jatkamisen kannalta merkittävä asia. Mukaan Isosiskotoimintaan sai lähtemään omat mielikuvat vapaaehtoistyöstä, oman vapaa-ajan hyödyksi käyttäminen, mahdollisuus ammatilliseen kehittymiseen ja oman oppimisen lisäämiseen sekä halu auttaa muita. Toiminnan aloituksen yhteydessä mielikuviin ja vapaaehtoisen odotuksiin vastaaminen on merkittävä asia toiminnassa jatkamiselle.

Yleisimmin Isosiskot toivat esiin motivaatiotekijänä halun auttaa. Clary, Snyder ja Stukas (2006, 35-48) katsovat halun auttaa sisältyvän arvomotiiviin (taulukko 3). Arvomotiivi kuvataan sisäisten arvojen toteuttamiseksi käytännössä, toimitaan epäitsekäistä syistä ja

halutaan antaa oma panos yhteiskunnan hyvinvointiin. Vastauksissa nousi esiin vastaajan oman historian ja kokemusten vaikutus motivaatioon aloittaa toiminta; halu auttaa kumpusi omista positiivista kokemuksista ja lapsena itselle merkittävän aikuisen roolimallia haluttiin antaa eteenpäin. Halu auttaa on yhteneväinen Yeungin (2005, 19) tekemän tutkimuksen kanssa, jonka mukaan erityisesti suomalaisten naisten merkittävin motiivi osallistua vapaaehtoistoimintaan on auttamisen halu.

Tutkimuksessa esiin nousseet uuden oppimisen sekä ammatillisen kehityksen motivaatiotekijät ovat yhteneväiset Claryn, Snyderin ja Stukasin motivaatioiden funktionaalisen lähestymistavan (2006, 35-48) kanssa, jonka mukaan yksilöitä motivoi vapaaehtoistyöhön ryhtymiseen uuden oppimisen ja ymmärtämisen motiivi sekä uramotiivi (taulukko 3). Merkittäväksi uuden oppimisen tapahtumaksi voidaan nähdä Isosiskojen kertomat onnistumisen tunteet kokemissaan haasteellisten tilanteiden ratkaisuisissa. Näissä tilanteissa Isosiskot myönsivät joutuneensa pohtimaan omaa rooliaan vapaaehtoisena ja rajojen asettamista. Isosiskot kertoivat merkittäväksi tukimuodoksi kokevansa ohjaajilta saadun tuen, mutta mainitsivat myös helposti unohtavansa tuen saatavilla olon.

Sisarussuhteen myötä vastaajat kertoivat oppineensa uutta niin itsestään kuin lasten kanssa toimimisesta. Vuorovaikutustaitojen kehittymistä oli tapahtunut erilaisissa sosiaalisissa tilanteissa. Etenkin itselle haastavista tilanteista selviytyminen oli motivoivaa ja itseä vahvistavaa. Isosiskot kokivat löytäneensä toimivia keinoja tilanteiden ratkaisuun joko itsenäisesti tai ohjaajien tuella. Sisarussuhteen luomaa ystävyyttä haluttiin vaalia, vaikka se ei sujunut ilman haasteita. Odotukset Pikkusiskon taidoista eivät vastanneet todellisuutta, ja Isosiskot olivat joutuneet pysähtymään peilaamaan omaa vuorovaikutustaitojaan lasten kanssa.

Osa Isosiskoista lähtivät toimintaan mukaan tutustuakseen lasten maailmaan ja perehtyäkseen lasten kanssa toimimiseen. Toisaalta Isosiskotoimintaan oli ohjautunut mukaan opiskelijoita opintoihin liittyvän tehtävän vuoksi. Näiden Isosiskojen kohdalla korostui ammatillisen kehittymisen motiivi. Sosiaaliaa opiskelevat Isosiskot kertoivat motivoivaksi asiaksi mahdollisuuden keskustella Isosiskotoimintaan liittyvistä asioista opiskelutovereiden kanssa.

Oppilaitokset ovat hyvä väylä avartaa opiskelijoiden ajatusmaailmaa, mahdollistaa opiskelijoiden tutustuminen vapaaehtoistyönkenttään sekä maallikkoauttamiseen. Nylund ja

Yeung (2005, 18) ovat todenneet, että yhteiskunnan ja elämisen kulttuurin muuttumisen myötä on tärkeää löytää keinoja innostaa nuoria mukaan vapaaehtoistoiminnan pariin. Yhteiskunnan muuttumisen myötä on elämisen rytmi ja muodot erilaistuneet. Elämisen malli on muuttunut enemmän suoritekeskeiseksi ja minäkeskeiseksi. Tärkeää on kiinnittää huomiota, että kansalaistaitoja ja osallistumista harjoitellaan. Nuoret tarvitsevat kiinnostuksen herättelyä ja aktivointia vapaaehtoistoiminnan löytämiseen. Tässä tarvitaan eri toimijoiden välisiä kumppanuuksia, jotta vapaaehtoistoiijuuteen opitaan ja arvot saavat konkreettisen muodon.

Tutkimuksessa esiin nousseen vapaaehtoistyö motivaatiotekijänä voidaan katsoa sisältyvän motivaatioiden funktionaalisen lähestymistavan (Claryn, Snyderin & Stukas 2006, 35-48) mukaisesti arvomotiiviin (taulukko 3). Vapaaehtoistyö mielletään merkitykselliseksi ja tärkeäksi toiminnaksi, joka toimintana vastaa vastaajien omaa arvomaailmaa. Arvomotiivi ilmenee kokemuksena omien arvojen toteutumisesta sekä halusta antaa oma panos yhteiskunnan hyväksi. Lisäksi arvomotiivin voidaan nähdä toteutuvan vastauksissa nousseen toiminnan luonteen kautta; Isosiskotoiminnassa arvostettiin mahdollisuutta toteuttaa toimintaa oman näköisesti. Vapaaehtoistyön tekemistä voidaan myös lähestyä sosiaalisten odotusten täyttämisen motiivin kautta. Vastauksissa ei ilmennyt tarkennusta siitä miksi vapaaehtoistyö koetaan tärkeäksi ja merkittäväksi. Yleisesti voidaan väittää, että vapaaehtoisena toimimista arvostetaan yhteiskunnassa ja vapaaehtoinen nähdään aktiivisena ja epäitsekkäänä kansalaisena, ja tästä syystä vapaaehtoisuus voidaan nähdä myös sosiaalisten odotusten täyttämisenä.

Tutkimustuloksista ei noussut vastauksia, jotka olisi voitu rinnastaa suoraan teoreettisen viitekehyksen itsensä vahvistamisen motiiviin. Itsensä vahvistamisen motiivi lähtee hyvin henkilökohtaista tunteista; motiivin taustalla on negatiivisten tunteiden käsittely ja niiltä suojautuminen. Marjovuon (2014, 103-104) mukaan vapaaehtoistyö antaa yksilölle mahdollisuuden positiivisen toiminnan kautta reflektoida oman elämän kipupisteitä ja vahvistua kohtaamaan oman kasvun paikat. Tutkijoita ei yllättänyt, ettei kertaluonteisen tapaustutkimuksen haastattelutilanteessa noussut esiin henkilökohtaisten ja vaikeiden asioiden kautta motivoitumista.

Analyysin kautta nousi esiin yksi löydös, jolle ei löydetty suoranaista vertailukohtaa teoreettisesta viitekehyksestä tai aiemmista tutkimuksista. Vapaa-ajan tekemisen ts. vapaaehtoistoiminnan mieltämistä harrastukseksi ei aiemmissa tutkimuksissa oltu nostettu esiin

motivoivana tekijänä aloittaa toiminta. Harrastus-motiivin kanssa voidaan kuitenkin löytää jonkinlaisia yhteneväisyyksiä muun muassa tutkimuksen teoreettisen viitekehyksen (taulukko 3) arvomotiivin sekä sosiaalisen hyväksynnän motiivin kanssa, jota voidaan peilata vastauksissa esiin nousseeseen ”järkevä harrastus”- vastauksiin. Yeung (2005) mainitsee suomalaisissa tutkimuksissa esiin nousseen merkittävimmän halun auttaa rinnalla olevan ylimääräisen vapaa-ajan. Yeungin motivaatiotekijä tarkoittanee kuitenkin ylimääräisen vapaa-ajan mahdollistavan vapaaehtoistoiminnan, eikä tässä tutkimuksessa noussutta vapaa-ajan tekemistä ts. harrastuksen.

Toiminnassa mukana oleminen

Isosiskon saama kokemus toiminnan vastaamisesta omiin lähtötilanteen motivaatiotekijöihin vahvistaa toiminnassa jatkamista. Toiminnan myötä syventyy Isosiskon oma tunnekokemus toiminnasta; toimintaan motivoivaksi tekijäksi syntyy omat tunteet ja kokemus hyödyllisyydestä sekä se, mitä isosisko kokee saavansa itselleen toiminnasta.

Tutkimustulosten kautta yhdeksi motivaatiotekijäksi Isosiskotoimintaan ryhtymiseen nousi oma tunnekokemus toiminnasta. Merkittävänä esiin nousi subjektiiviset kokemukset siitä mitä toiminta antaa ja on antanut sekä kokemus ilon tuottamisesta ja saamisesta. Sisäinen itsensä tärkeäksi ja hyödylliseksi kokeminen oli merkittävä motivoiva asia. Isosiskona toimimisen koettiin myös tuovan sisältöä elämään ja sitä kautta tukevan myös Isosiskon omaa jaksamista. Kokemus johonkin kuulumisesta ja uusien ihmissuhteiden luomisesta motivoi mukaan toimintaan. Lisäksi tunne oman perheen ja sisarusuhteiden kaipauksesta motivoi osallistumaan toimintaan. Edellä mainitut subjektiiviset kokemukset voidaan rinnastaa viitekehyksen itsearvostus- ja arvomotiivin kanssa (taulukko 3). Itsearvostuksen motiivia kuvataan vapaaehtoisen kokeman sisäisen kehittymisen ja hyväksynnän sekä itsetunnon kasvamisen kautta. Itsensä arvostus lisääntyy myös sosiaalisen verkoston laajentuessa. Arvomotiivin toteutuu subjektiivisten kokemusten kautta.

Kun toiminta vastaa vapaaehtoisen odotuksia ja vahvistaa motivaatiotekijöitä, syventyy toiminnassa jatkaminen toimintaan sitoutumiseksi. Merkittävin sitoutumiseen vaikuttava tekijä on vapaaehtoisen subjektiivinen kokemus toiminnasta ja sen merkityksestä itselleen. Kuten motivaatiotekijöitä, toimintaan sitouttavia asioita on Isosiskojen vastauksissa

useita, jotka risteävät toisiaan. Toimintaan sitoutumiseen tärkein kokemus on subjektiivinen kokemus asioista, kuten Isosiskona olemisesta saatu hyvä mieli ja Sisarussuhteen palkitsevuus sekä tunnesiteen muodostuminen Pikkusiskoon. Oma kehittyminen ihmisenä ja ammattilaisena sekä oman vapaa-ajan sisältö kannattelee vapaaehtoista myös haasteita kohdatessa. Organisaation tarjoama koulutus ja ohjaajilta saatu tuki syventävät sitoutumista ja niihin on tärkeää panostaa. Kuten aiemmissakin tutkimuksissa todetaan tyytyväinen vapaaehtoinen, on sitoutunut vapaaehtoinen.

Sitoutuminen toimintaan

Lahtinen (2003, 27) kuvailee sitoutumista seuraavasti: ”Sitoutuminen vaatii objektia, ei voi sitoutua, jollei sitoudu johonkin.”

Isosiskotoiminta vaatii pitkäkestoista sitoutumista, ja jaksakseen pysyä mukana ei riitä, että Isosisko on vain antavana osapuolena. Yhtä tärkeänä tekijänä voidaan pitää Isosiskon kokemusta siitä, mitä toiminnasta saa itselleen. Positiivisuus on Marjovuon (2014, 69-70) mukaan vapaaehtoistyön maailman tärkeä sisäinen tekijä, jossa kuvastuu mahdollisuus antaa ja saada. Sitoutumista tukevat vapaaehtoisen omat positiiviset kokemukset ja -tunteet vapaaehtoistoiminnasta. Positiivinen hyötykokemus itselle kannattelee myös haasteiden yli.

Sitoutumiseen vaikuttavia tekijöitä oli jokaisella vastaajalla useampia, mutta yleisin sitoutumiseen vaikuttanut tekijä oli Isosiskojen oma kokemus toiminnasta. Toiminnan koettiin olevan itselle tärkeää ja palkitsevaa sekä lisäävän Isosiskon hyvinvointia. Isosiskot kokivat Sisarussuhteen olevan molemmin puolin tärkeää ja tunneside Pikkusiskoon oli toiminnan myötä syntynyt. Oma kokemus toiminnan positiivista vaikutuksista oli merkittävä sitoutumisen vahvistaja. Oma kokemus toimintaan sitouttavana tekijänä voidaan rinnastaa tutkimuksen viitekehyksen subjektiiviseen sitoutumiseen (taulukko 4). Subjektiivinen sitoutuminen kuvataan henkilökohtaisena kokemuksena juuri tietyn vapaaehtoisuusmuodon merkityksellisyydestä ja tahdosta antaa oma panos juuri tähän tärkeäksi koettuun vapaaehtoistoimintaan (Marjovuon 2014, 92-93).

Tutkimushaastattelussa Isosiskoilta kysyttiin, millaisia vaikutuksia Isosiskotoiminnalla on ollut Isosiskolle itselleen ja mitä he kokevat saaneensa toiminnasta. Merkittävää oli

havaita, että useat Isosiskojen kokemat toiminnan positiiviset vaikutukset omaan elämään voitiin rinnastaa toiminnan sitoutumiseen vaikuttaviin tekijöihin. Tämä havainto tukee sitoutumistekijöiden analyysissä merkittävimmäksi sitoutumiseen vaikuttavaksi tekijäksi nostettua vapaaehtoisen omaa, positiivista ja subjektiivista kokemusta toiminnasta. Positiivisen palautteen vaikutus on suuri, josta syntyy myös merkityksellisyyden tunne, joka osaltaan lisää halua ja varmuutta sitoutumiseen.

Subjektiivisen sitoutumisen viitekehukseen voidaan rinnastaa myös tutkimuksen sitoutumisaineistosta nousseet kategoriat oma historia sekä uuden oppiminen ja ammatillinen kehittyminen (taulukko 4). Sitoutumista lisäsi oman lapsuuden ja nuoruuden kautta mielen painuneiden tärkeiden aikuisten merkitys omassa kasvussa ja kehityksessä. Isosiskot halusivat jakaa sitä hyvää, mitä olivat itse saaneet lapsena, eteenpäin Isosiskotoiminnan kautta Pikkusiskolle. Toisaalta tärkeiden aikuisten puuttuminen ja niiden kaipaaminen omassa lapsuudessa lisäsivät halua pysyä Pikkusiskon elämässä turvallisena aikuisena. Omat subjektiiviset kokemukset omassa historiassa lisäsivät Isosiskojen halua kantaa vastuuta Sisarussuhteesta.

Halu oppia uutta, uusien kokemusten saaminen sekä ammatillisen kehittymisen lisääminen ovat yksilöstä itsestään lähteviä, henkilökohtaisia sitoutumisen tekijöitä. Tarjoamalla koulutusta ja panostamalla mahdollisuuksiin itsensä kehittämisen ja haastamisen organisaation voi vahvistaa vapaaehtoisen sitoutumista organisaatioon sekä vapaaehtoistointaan. Onnistumisen uusien asioiden edessä koettiin Isosiskojen kesken merkittäväksi varmuutta lisääväksi asiaksi. Saadessaan henkilökohtaisille sitoutumista lisääville teemoille vastinetta, yksilö kokee saavansa toiminnasta itselleen, jolloin myös sitoutuminen toimintaan lisääntyy.

Pikkusiskon merkitys sitoutumista vahvistavana tekijänä voidaan katsoa olevan yhteneväinen teoreettisen viitekehksen asiakkaaseen sitoutumisen kanssa (taulukko 4). Sitoutumisessa asiakkaaseen vaikuttaa tunnesiteen muodostuminen Sisarusparrin välille. Tunnesiteen voidaan katsoa olevan ystävyyttä, joka oli Isosiskoille merkittävä sitoutumiseen vaikuttava asia. Ystävyyttä syvensi onnistunut Sisarusparrin yhteensovittamisen onnistuminen. Yhdessä Pikkusiskon kanssa vietetty aika antoi Isosiskoille hyvää mieltä, itsenä merkittäväksi ja hyödyllisyyden kokemisen tunnetta sekä onnistumisen tunteen Sisarussuhteen kehittymisestä ja syventymisestä aidoksi ystävyudeksi.

Isosiskotoiminnassa Pikkusiskon saamisen edellytyksenä on Isosiskon sitoutuminen vuodeksi. Lupaus toimintaan sitoutumisesta oli Isosiskoille merkittävä sitoutumiseen vaikuttava tekijä. Lupauksen merkitys jakaantui Isosiskojen kesken kahteen ryhmään – osa koki olevansa vastuussa lupauksestaan organisaatiolle, kun taas osa Isosiskoista koki lupauksen olevan tärkeä henkilökohtaisen moraalin kautta. Sitoutumista tukeva lupauksen pitämisen tekijän voidaan tulosten mukaan jakaa teoreettisessa viitekehyksessä niin asiakkaaseen sitoutumiseen, että organisaatioon sitoutumiseen (taulukko 4).

Isosiskotoiminnan ohjaajien antama tuki vahvisti organisaatioon sitoutumista. Lahtisen (2003, 26-28) ja Yeungin (2005) mukaan organisaatioon sitoutuminen vahvistuu tuen, koulutuksen ja kannustuksen avulla. Vapaaehtoisen saama palaute, mahdollisuus koulutukseen, vapaaehtoisen tukeminen ja muu huomiointi vahvistaa kokemusta oman panostuksen merkittävydestä toiminnalle. Yhteisöön kuulumisen ja hyväksytyksi tulemisen kokemus yhteisössä ovat merkittäviä sitoutumiseen vaikuttavia tekijöitä Isosiskoille. Organisaatioon kuulumisen myötä uusien sosiaalisten suhteiden luominen on tutkimusten mukaan merkittävää sekä sitouttaa vapaaehtoisen toimintaan.

Tutkimuksen aineiston analyysissä nousi esiin löydös, jolle ei tutkimuksen teoreettisesta viitekehyksestä löydetty sitoutumisen kannalta suoranaista yhteistä tekijää. Tämä löydös oli vapaa-ajan tekeminen. Vapaa-ajan tekeminen, sen sisältö ja tekemisen helppous oli Isosiskojen mukaan toiminnassa pysymisen sitouttava tekijä. Karkeasti vapaa-ajan tekeminen voidaan rinnastaa subjektiivisen sitoutumisen kanssa, mutta suoraa yhteyttä ei löydetä. Merkittävää tämän sitoutumistekijän toteutumisessa on yksilön omat lähtökohdat siitä mitä vapaa-ajallaan haluaa tehdä. Tämän sitoutumistekijän voidaan todeta olevan yhtenäinen harrastusmotivaation kanssa.

Tutkimusaineistosta ei noussut esiin suoraa yhtenäisyyttä teoreettisen viitekehysten organisaation toiminnan ideologiaan sitoutumisen tekijäksi. Kuitenkin voidaan arvioida, että jo itse vapaaehtoistoimintaan sitoutuminen on ideologista ja itselle tärkeää, mutta suoraa yhteyttä organisaation ideologiaan ei tuloksista löytynyt (taulukko 4).

Johtopäätöksenä voidaan todeta, että merkittävin sitoutumiseen vaikuttava tekijä on vapaaehtoisen subjektiivinen ja positiivinen kokemus asioista. Organisaatioon sitoutuminen tapahtuu suunnitelmallisen ja hyvin johdetun vapaaehtoistoiminnan kautta. Positiivisen

palautteen ja yksilön huomioimisen merkitystä ei tule unohtaa sekä itse vapaaehtoistointia että vapaaehtoistoinnin johtamista ja organisointia kehittäessä.

Isosiskotoiminnan merkitys Isosiskoille = vapaaehtoistoinnin anti

Vapaaehtoistointi on aktiivista kansalaisuutta. Osallistumalla vapaaehtoistointiin vapaaehtoinen saa myös itseään vahvistavia elementtejä. (Harju 2005, 67-70) Kun toiminta vastaa vapaaehtoisen motivaatiotekijöihin vahvistuvat sitoutumiseen vaikuttavat tekijät. Vahvistumisten myötä vapaaehtoinen saa toiminnasta itseään vahvistavia kokemuksia, jotka voidaan nimetä vapaaehtoistoinnin anniksi. Vapaaehtoistoinnin anti vapaaehtoiselle on merkittävässä osassa, kun vapaaehtoinen arvioi vapaaehtoisuuden jatkamista. Isosiskotoiminnan merkitysten kartoittaminen tarkastelee vapaaehtoisuuden antia Isosiskolle.

Ihmisyuden ydin on yksilön identiteetissä (Harju 2005, 67-70). Isosiskojen kokemukset Isosiskotoiminnan merkityksestä itselle vahvistavat niin omaa arvomaailmaa kuin vapaaehtoisuutta. Positiivisten subjektiivisten kokemusten myötä identiteetti voimaantuu ja uskallus olla aktiivinen lisääntyy. Onnistumisen tunne rohkaisee oppimaan uutta ja kasvamaan ihmisenä.

Isosiskot osallistuvat ja vaikuttavat omaan ja Pikkusiskon arkeen sekä yhteisön toimintaan omalla panoksellaan vapaaehtoisuuden kentällä. Vapaaehtoisuus on tuonut Isosiskoille merkitystä omaan vapaa-aikaan. Aitoja kohtaamisia tapahtuu Sisarusuhteessa sekä vuorovaikutuksessa vertaisryhmän ja Isosiskotoiminnan ohjaajien kanssa. Tyttöjen Tuvan yhteisö ja Isosiskotoiminnan ohjaajat lisäsivät osaltaan Isosiskojen kokemuksia aidosta kohtaamisesta ja toi toimintaan turvallisuuden tunteen.

Merkittävä vapaaehtoisuuden anti Isosiskoille itselleen on aidon ystävyysuhteen muodostuminen. Jokainen uusi ihminen yksilön elämässä lisää yksilön kykyä välittää kanssaihmisistään, hyväksyä erilaisuutta ja vaikuttaa yhteisöön.

Isosiskotoiminta tuottaa toiminnan kautta positiivisia merkityksiä Isosiskoille sekä merkittävyyden kokemuksia. Toiminnassa mukana olemisen syventyessä sitoutumisen tasolle on tarkasteltava toiminnan merkitystä Isosiskolle ja luotava uusia mahdollisuuksia

kehittyä Isosiskotoiminnassa. Sitoutumisen syklisyys on otettava huomioon toimintaa kehittäessä, koska Isosiskotoiminnan merkitys Isosiskolle on arvokkaassa asemassa Isosiskon arvioidessa uudelleen toimintaan lähtemistä.

Isosiskotoiminnan nivelkohdat

Merkityksellistä on tietää motivaatioon ja sitoutumiseen vaikuttavien tekijöiden sekä vapaaehtoistyön annin lisäksi Isosiskon kokeman tuen tarve nivelkohdissa. Tässä tutkimuksessa toiminnan nivelkohdilla tarkoitetaan niitä toiminnan kohtia, jossa vapaaehtoistoiminnan syklisyyden prosessi syvenee. Nämä toiminnan nivelvaiheet voivat olla vaikuttamassa Isosiskon päätökseen jatkaako vai keskeyttääkö toiminnan. Merkittävää on, että Isosiskotoiminnassa tiedostetaan nivelkohdat ja toiminnan kehittämisessä huomioidaan nämä seikat.

Vapaaehtoistoiminnan syklisyyden prosessi lähtee Isosiskon päätöksestä lähtee toimintaan mukaan. Tässä toiminnan vaiheessa merkittävää on muun muassa saatu informaatio toiminnasta ja toiminnan kiinnostavuus. Jotta toimintaan saadaan mukaan uusia Isosiskoja, on toiminnan markkinointiin kiinnitettävä huomiota sekä luotava toimintaa vastaavia mielikuvia, jotka herättävät kiinnostusta. Myös viestintä on tärkeässä asemassa. Toiminnassa mukana olevat Isosiskot ovat parhaita asiantuntijoita ja positiivisen viestin viejiä; ”Hyvä kello kauas kuuluu”.

Prosessi etenee, kun Isosiskot on saatu mukaan toimintaan. Jokainen vapaaehtoinen tulee mukaan toimintaan omien motivaatiotekijöidensä ohjaamana. Tässä prosessin vaiheessa on merkittävää pyrkiä vastaamaan vapaaehtoista motivoiviin seikkoihin mahdollisimman kattavasti, mutta realistisesti. Organisaation toimintamuotojen moninaisuus mahdollistaa vastaamisen vapaaehtoisen mahdollisuuteen, kykyyn ja haluun toteuttaa motivaatiotaan toimia vapaaehtoisena.

Toiminnassa mukana olevan vapaaehtoisen motivaatiotekijöihin vastaaminen on edelleen tärkeää, mutta merkittävään rooliin nousee vapaaehtoisen subjektiivinen kokemus toiminnan annista. Tässä prosessin vaiheessa nousevat merkittävään osaan positiivinen palaute ja vapaaehtoisen merkityksellisyyden kokeminen. Vapaaehtoistoiminnan syklisen prosessin edetessä, toiminnan vastatessa vapaaehtoisen motivaatiotekijöihin, kokemus

vapaaehtoisuudesta syventyy sitoutumiseksi. Prosessin sitoutumisen vaiheessa korostuu toiminnasta saatu syvällisempi merkitys ja tunnekokemus itselle.

Prosessin seuraavassa vaiheessa korostuvat vapaaehtoisuuden anti vapaaehtoiselle. Toiminnan merkitys osallisuuden ja itsensä kehittämisen näkökulmasta laajenee. Vapaaehtoinen kokee olevansa merkittävä osa yhteisöä ja aktiivinen toimija. Onnistunut vapaaehtoistoiminnan syklisyyden prosessi on vahvistamassa halukkuutta jatkaa toimintaa tai aktivoimassa vapaaehtoistoimintaan osallistumiseen myös tulevaisuudessa.

Isosiskojen tuen tarpeet

Isosiskojen kokemia tuen tarpeita lähdettiin kartoittamaan syventymällä vastauksista nousseisiin haasteisiin. Haasteita katsottiin olevan rajojen asettamisessa ja aikataulullisissa asioissa. Haasteita toivat myös viime hetken suunnitelmien muutokset, joihin voidaan katsoa sisältyvän yhteydenpidon vaikeuteen liittyvät asiat. Pohdintaa aiheuttivat henkilökemioihin vaikuttavat seikat.

Epävarmuus omasta roolistaan ja toisaalta kokemattomuus toimia lasten kanssa oli tuomassa epäröintiä Pikkusiskon kanssa toimimiseen. Kokemukset omasta riittämättömyydestä ja ajatus siitä, että pitäisi Isosiskon roolissa kyetä paremmin vastaamaan Pikkusiskon haasteisiin nousivat vastauksista. Usein uusien ja haastavien asioiden ratkaisuissa Isosiskot pohtivat asioiden ratkaisuja oman itsensä kehittämisen näkökulmasta. He pohtivat tulisiko heidän muuttaa omaa ajattelutapaansa tai näkökulmaa asioihin. Tätä kautta usein ratkaisuja asioihin oli löytenyt. Lisäksi keskustelut Pikkusiskon vanhempien tai toisen vanhemman sekä Isosiskotoiminnan ohjaajien kanssa auttoi pääsemään, varsinkin käytännön asioissa, eteenpäin. Kokonaisuutta tarkastellessa, oli ohjaajilta saatavan tuen tai tietoisuus tuen mahdollisuudesta erittäin merkityksellinen. Usein kuitenkin mahdollisuus tukeen unohdettiin ja asioiden kanssa saatettiin painia itseksensä, kunnes asiasta muistuttaessa sen mahdollisuus palasi mieleen. Saatettiin myös ajatella, ettei asia ole sellainen, josta viitsisi kysyä.

Ajatukset omasta kasvusta, oman roolin vahvistumisesta ja uskaltautumisesta asettaa rajoja määrätietoisesti nähtiin merkityksellisinä. Koulutukset laaja-alaisin aihetoivein, liit-

tyen mm. lasten kasvuun ja kehitykseen sekä terveyteen, myös mahdollisiin elämän haasteisiin liittyvät aiheet nousivat vahvasti vastauksista. Marjovuon (2014, 89) mukaan vapaaehtoisten sitouttamisessa on erittäin tärkeää vapaaehtoisille tarjottu koulutus. Koulutus tuo turvallisuuden tunnetta ja varmuutta vapaaehtoistyön tekemiseen, myös tukee jakamista.

Ohjaajien tuki koettiin tärkeänä. Toiveita yhteistapaamisista, niin että sekä Isosisko että Pikkusisko olisivat läsnä, ohjaajan kanssa nousi esiin. Ohjaajan osallistuminen ja läsnäolo tapaamisessa tai keskustelussa olisi tuomassa Isosiskoille näkökulmaa asioiden sujumiseen, tuomassa uusia ideoita ja vahvistusta heidän toimiessaan, ehkä ensimmäistä kertaa elämässään, näin nuoren henkilön kanssa.

8 POHDINTA

Vapaaehtoistyöhön osallistuvien ihmisten määrä on viime vuosina pysynyt lähes samana, mutta lisää tekijöitä kaivataan. Haasteena on kuinka saada ihmiset osallistumaan aktiivisemmin sekä sitoutumaan pitkäkestoiseen vapaaehtoistyöhön. Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli tutkia vapaaehtoistyön motivoitumisen ja sitoutumisen prosessia Isosiskotoiminnan kautta. Lisäksi haluttiin kartoittaa millaista tukea Isosiskot kokevat tarvitsevansa. Tutkimuksesta saatuja tuloksia peilattiin teoreettiseen viitekehykseen ja muodostettiin näin kokonaiskuvaa motivoitumisen ja sitoutumisen prosessista. Tässä tutkimuksessa nostettiin esiin myös Isosiskoilta koottuja kehittämissuhteita koskien Isosiskotoiminnan sisältöä, virkistystoimintaa, koulutustarpeita sekä Isosiskotoiminnan viestintää.

Vapaaehtoistyönä tehtävän työn on katsottu olevan hyvinvointia lisäävää ja ennaltaehkäisemässä syrjäytymistä. Toimintamuotoja on kehitettävä ja ajanmukaistettavasti jatkuvasti sekä löydettävä uudenlaisia ratkaisuja, joiden avulla voidaan panostaa ennaltaehkäisvään työhön vielä paremmin. Ongelmien ehkäisy ja varhainen tuki vähentävät inhimillistä kärsimystä ja tällä tavoin osaltansa lisäävät ihmisten hyvinvointia ja ennaltaehkäisevät syrjäytymistä. Myös Isosiskotoiminta on osaltaan lisäämässä toimintaan osallistuvien Isosiskojen ja Pikkusiskojen hyvinvointia ja ehkäisemässä syrjäytymistä. Jatkotutkimuksen aiheena olisi mielenkiintoista päästä haastattelemaan vuosien varrella mukana olleita Pikkusiskoja ja heidän kokemuksiaan ja ajatuksiaan siitä, miten he ovat kokeneet tai millaisia vaikutuksia he ajattelevat Sisarussuhteella olleen omaan elämäänsä.

Oma oppiminen

Opinnäytetyö prosessina oli haastava, mutta erittäin mielenkiintoinen. Pääsimme tutustumaan vapaaehtoistoimintamuotoon, joka oli meille niin sosiaalialan ammattilaisina, opiskelijoina kuin tutkijoina ennestään vierasta. Alkuasetelma tutkimuksen käynnistämiseen oli otollinen, koska tutkijoina meillä ei ollut Isosiskotoiminnasta lainkaan ennakkokokemuksia tai -näkömukaisia. Isosiskotoimintaan perehtymisen rinnalla tutustuimme Ahjolan

Setlementtiin, kolmannen sektorin toimijana ja palvelun tuottajana. Tätä kautta tarkaste-
limme vapaaehtoistyön kenttää myös laajemmin yhteiskunnallisen merkityksen kautta
sekä tutustuimme kansainvälisesti laajaan vapaaehtoistyön tutkimukseen.

Vapaaehtoistoiminnan monikerroksinen merkitys, niin yksilön kuin yhteiskunnan kan-
nalta yllätti. Vapaaehtoisuuden ja vapaaehtoistoiminnan aiempiin tutkimuksiin sekä teo-
reettiseen taustaan perehtyminen osoittivat, että tietämyksemme tutkittavasta toiminta-
kentästä oli varsin pintapuoleinen. Vapaaehtoistoiminnan laaja-alaisen merkityksen jul-
kisen sektorin palveluita tukevana työnä sekä vapaaehtoistyön toimintakentän moninai-
suuden ymmärtäminen lisäsi mielenkiintoa entisestään tutustua aihealueeseen. Tutkijoina
halusimme lisää tietoa ja tästä syystä kirjalliseen materiaaliin perehtyminen vaati paljon
aikaa. Lisäksi molemmilla tekijöillä oli kulunut aikaa opinnäytetöiden tekemisestä, joten
paljon lukutunteja vaati myös tutkimuksen teoriaan perehtyminen.

Opinnäytetyöprosessin myötä pääsimme sukeltamaan vapaaehtoistyön maailmaan, mutta
silti tietämyksemme toimintakentästä jää sängen vähäiseksi verraten toimintakentän laa-
juuteen. Saimme kuitenkin teoreettisen perehtymisen ja Isosiskotoiminnan tapaustutki-
muksen kautta näkemystä siitä, millaisia vaikutuksia vapaaehtoistyön tekemisellä on va-
paaehtoiselle, sekä mikä motivoi lähtemään vapaaehtoiseksi ja millaiset tekijät ovat vai-
kuttamassa vapaaehtoisen sitoutumiseen.

Sosionomi YAMK-tutkinto ohjaa ammatillista tulevaisuuttamme kohti kehittämistyötä,
ihmisten johtamista ja vastuunkantamista. Tutkimuksemme tulokset painottavat toimin-
nasta saadun yksilön subjektiivisen kokemuksen merkitystä, positiivisen ilmapiirin vai-
kutusta yksilön ja yhteisön hyvinvointiin, sekä yksilön osallisuutta kehittämiseen – nämä
kaikki ovat teemoja, joita tulevissa Sosionomi YAMK vaatimustason työnkuvissa tu-
lemme hyödyntämään.

Opinnäytetyön prosessi

Tutkimusaineisto koostui runsaasta määrästä materiaalia. Aineistona käytettiin olemassa
olevia Isosiskotoiminnan dokumentteja sekä teemahaastattelun tuottamaa materiaalia.
Runsas materiaali on kaksiteräinen miekka; ilman rajaamista aineisto antaa mahdollisuu-

den jatkaa tutkimusta loputtomiin, kun toisaalta runsas aineisto tuo tutkimukselle luotettavuutta ja aineistosta löytyneiden toiston myötä saavutetaan saturaatiopiste. Tutkimusmateriaalista emme kuitenkaan lähteneet hakemaan saturaatiopistettä, vaan kävimme läpi kaiken saadun materiaalin, ajatuksella jokaisen vastauslomakkeen olevan samanarvoinen ja merkityksellinen tutkimuksen kannalta. Päädyimme materiaaliin perehtymisen jälkeen painottamaan vuoden 2018 aikana kerättyjä ohjauskeskustelulomakkeita (30 kpl). Tämä siitä syystä, että vuoden 2017 ohjauskeskustelu-koonnit (34 hlöä) olivat vastauksiltaan hyvin samankaltaisia. Päätimme, että vuoden 2017 ohjauskeskustelukoonteja käyttäisimme tukena ja lisäinformaation lähteinä, mikäli tuoreemmasta materiaalista jäisi jotain, mikä olisi vaatinut lisätietoa. Lisäksi saimme käyttöömme tilastoa Isosiskotoiminnassa keskeyttäneiden osalta vuosilta 2017 ja 2018 kesäkuulle saakka. Edellä mainittujen lisäksi loimme ohjauskeskustelulomakkeen muokkaamisen yhteydessä Isosiskotoiminnan käyttöön monivalintalomakkeen, joka otettiin pysyvästi käyttöön ohjauskeskusteluiden yhteydessä.

Ohjauskeskustelulomakkeen kysymysten asettelu olisi vaatinut enemmän tarkastelua. On luonnollista, että ohjaustilanteessa henkilö haluaa kertoa ensin mieltä painavat asiat, jonka jälkeen henkilö on usein valmis keskustelemaan muista asioista. Tutkimuksen kannalta merkittävät kysymykset olivat ohjauskeskustelulomakkeen lopussa, joka aiheutti tilanteen, että vastaaja joutui uudelleen miettimään esimerkiksi haasteita, vaikka oli ne jo kertaalleen saanut sanottua. Ohjaajien kertoman nauhurin aiheuttaman ”jäätymisen” lisäksi havaittiin, että ehkä jo aiemmin keskustelluista sisarussuhteen tuomista haasteista, ei uskallettu/haluttu enää nauhurin pyöriessä puhua tai Isosiskot eivät kokeneet enää tarpeelliseksi palata jo keskusteltuun asiaan.

Haastattelujen toteuttaminen ohjaajien toimesta oli onnistunut ratkaisu. Ohjaajien tekemät tukikysymykset toivat vastauksiin tarkennusta. Haastattelujen yhdenmukaisuuden varmentamiseksi olisi ollut tarkoituksenmukaista laatia tukikysymykset jo etukäteen, joka olisi osaltaan helpottanut myös ohjaajia haastattelijoina. Tulosten purkamisvaiheessa pohdimme olisiko aineisto ollut yhtä kattava vai olisiko aineistosta noussut toisenlaisia vastauksia, jos haastattelijoina olisivat olleet tutkijat itse. Olisiko tutkijoiden toiminnasta ulkopuolisin silmin ja korvin havaittu jotain uutta tai olisivatko Isosiskot painottaneet vastauksissaan toisenlaisia asioita. Päädyimme kuitenkin pohdinnassamme siihen, ettei yhtä oikeaa vaihtoehtoa tutkimuksen toteuttamisessa ollut.

Monivalintakysymyslomaketta purettaessa havaittiin lomakkeen ohjeistuksen vaillinaisuus. Vastajat olivat vastanneet eritavoin: Osa vastaajista oli arvioinut toiminnon tärkeyttä, vaikka ei ollut osallistunut toimintoon, kun taas osa vastaajista ei ollut arvioinut tärkeyttä, koska ei ollut toimintoon osallistunut. Kaikkia vastauksia päädyttiin kuitenkin hyödyntämään tutkimuksessa, koska keskimääräinen tieto oli tutkimuksen kannalta riittävä.

Tutkimustulosten pohdinta ja kehittäminen

Tulevat muutokset sosiaali- ja terveystalveissa vaikuttavat myös vapaaehtoistyön kentällä tapahtuvaan toimintaan. Tämä haastaa vapaaehtoistoimintaa järjestävät organisaatiot vastaamaan muutokseen panostamalla ja kehittämällä uudenlaisia vapaaehtoistoiminnan muotoja ja tapoja. Keskeistä kehittämistyössä on pohtia, miten toimintaan saadaan mukaan uusia vapaaehtoisia. Miten vastata vapaaehtoisia motivoiviin tekijöihin? Miten saada heidät sitoutumaan toimintaan? Miten saada oman organisaation toimintatavat vastaamaan vapaaehtoisten valmiutta sitoutua niin lyhyen aikaa kuin pitkäkestoisesti?

Lapset tarvitsevat pysyviä ja turvallisia aikuiskontakteja eli Isosiskoja. Luottamuksen ja ystävyyssuhteen syntymistä ei edistä Isosiskojen vaihtuvuus. Kuitenkin on huomioitava, että vuosi on pitkä aika sitoutua. Isosiskotoiminnan kehittämistyössä on hyvä jatkossakin paneutua toiminnan monimuotoisuuden kehittämiseen, jotta toiminta pystyy vastaamaan mahdollisimman moninaisiin motivaatiotekijöihin. Merkittävää on Isosiskojen osallistaminen ja asiantuntijuuden hyödyntäminen toiminnan kehittämisessä. Vapaaehtoistoiminnan syklisyyden ja nivelvaiheiden tuen tarpeiden tunnistamisessa on Isosiskojen asiantuntijuus tärkeässä roolissa.

Vapaaehtoistyötä tekeväille tulee syntyä tunne oman osaamisen ja taitojen riittävyydestä vapaaehtoisena toimimiseen. Isosiskotoiminnassa tulisi mielestämme entisestään korostaa Isosiskona toimivan vapaaehtoisen roolia lapsen aikuiskaverina. Isosiskon kanssa Pikusisko pääsee harrastamaan, tekemään kivoja juttuja tai vaan olemaan. Aikuiskaverin ei tarvitse olla ammattilainen ja tätä tulisi korostaa, jotta vapaaehtoisten huoli omasta osaamisesta ja riittävyydestä helpottuisi.

Aikuiskaverin roolin painottaminen voisi osaltaan vieläkin madaltaa Isosiskojen kynnystä ottaa yhteyttä Isosiskotoiminnan ohjaajiin mieltä painavissa asioissa. Tutkimustuloksena kävi ilmi, että Isosiskot kokevat Isosiskotoiminnan ohjaajien tuen erittäin tärkeänä, mutta kuitenkin yhteydenoton mahdollisuus unohtuu verrattain usealla vastaajalla. Pohdimme miten painottaa Isosiskoille herkkyyttä ottaa yhteyttä. Olisiko vaihtoehtona Isosiskotoiminnan ohjaajien yhteydenotto vielä useammin tai Isosiskojen vertaisryhmän hyödyntäminen? Toimisiko paremmin Isosiskojen keskinäinen muistutus yhteydenoton mahdollisuudesta tai voisiko Isosiskotoimintaan luoda uusi Isosiskomentori-toimintamalli ohjaajien tueksi?

Isosiskomentori-toimintamalli hyödyntäisi Isosiskojen olemassa olevaa vertaisasiantuntijuutta. Isosiskomentori voisi olla mukana Isosiskokurssilla tuomassa vertaisasiantuntijuutta koulutuksen tueksi. Mahdollistaisiko Isosiskomentori-toiminta tiiviimmän Isosiskotoiminnan aloituksen Isosiskoille ja parantaisi vertaisryhmän ryhmäytymistä ja verkostoitumista. Innostuisiko tätä kautta Isosiskosuhteen päättävä jatkamaan ”valmentajana” uusille Isosiskoille?

Isosiskotoiminta ennaltaehkäisee lasten ja nuorten syrjäytymistä ja on samalla aktivoimassa Isosiskoja aktiiviseen kansalaisuuteen. Isosiskot antavat vapaaehtoisena toimiesaan oman panoksensa nuoren, ja myös oman itsensä, hyvinvointiin. Onnistuneet sisarusuhteet ovat positiivinen panos tulevaisuuteen. Positiivisen viestin ja omakohtaisen kokemuksen kertominen innostaa uusia Isosiskoja mukaan toimintaan myös tulevaisuudessa.

”Jos joku kuuntelee tai ojentaa kätensä tai kuiskaa ystävällisen rohkaisun sanan, suurtenmoisia asioita alkaa tapahtua”

- Loretta Girzatis-

LÄHTEET

Ahjolan settlementti ry. Luettu 22.7.2018. <https://www.ahjola.fi/palvelutoiminta>

Ajo, M. & Väliharju, T.(toim.) 1998. Silta – Silta ihmiseltä ihmiselle. Settlementtitoimintaa Suomessa vuodesta 1918. Tallinna.: SR-Kustannus Oy

Clary, E G., Snyder, M. & Stukas, A A. 2006. With service in Mind: Concepts and Models for Service-learning in Psychology. Luettu 13.8.2018. <http://elib.tamk.fi/login?url=http://search.ebscohost.com/login.aspx?direct=true&db=nlebk&AN=326890&site=ehost-live>

Eskola, J. & Suoranta, J. 1999. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Ervamaa, S., Haahkola, K., Illi, M., Markkola, A., Tukiainen, H. ja Suomalainen, K. 2015. Jotta yksikään lapsi tai nuori ei tipahda turvaverkon läpi. Lasten ja nuorten palvelut 2020. Sitran julkaisu. Helsinki: Erweko.

Euroopan parlamentti (2007/2149(INI)). Mietintö vapaaehtoistyön roolista taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistämiseksi (2007/2149(INI)) Aluekehitysvaliokunta Esittelijä: Marian Harkin. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//NONSGML+REPORT+A6-2008-0070+0+DOC+PDF+V0//FI>

Euroopan parlamentti (2013/2064(INI)). Vapaaehtoistyö ja vapaaehtoistoiminta Euroopassa. Euroopan parlamentin päätöslauselma 10. joulukuuta 2013 vapaaehtoistyöstä ja vapaaehtoistoiminnasta Euroopassa. <http://www.europarl.europa.eu/sides/getDoc.do?pubRef=-//EP//TEXT+REPORT+A7-2013-0348+0+DOC+XML+V0//FI>

Grönlund, H. 2014. Vapaaehtoistoiminnan tulevaisuusseminaari 12.11.2014: Hyvä elämä ja vapaaehtoistyön yhteiskunnallinen merkitys. Katsottu: 22.7.2018. <https://www.youtube.com/watch?v=vQDixXrXTNg>. Litteroitu tekstimuotoon 5.8.2018.

Harju, A. 2005. Kansalaisyhteiskunta vapaaehtoistoiminnan innoittajana. Teoksessa: Nylund, M. & Yeung, A. (toim.) 2005. Vapaaehtoistoiminta – Anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Heikkala, J. 2014. Vapaaehtoistoiminnan tulevaisuusseminaari 12.11.2014: Vapaaehtoistoiminnan historia ja tulevaisuus. Katsottu: 22.7.2018. <https://www.youtube.com/watch?v=tulnGQIK0Rw>. Litteroitu tekstimuotoon 5.8.2018.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2015. Tutki ja kirjoita. Porvoo: Bookwell Oy.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara P. 2013. Tutki ja kirjoita. 18.painos. Bookwell Oy. Porvoo.

Hyttinen, A., Santalainen, J., Seppälä, P., Virtasalo, M. 2017. Isosisaruskurssi-materiaali. Settlementtijulkaisuja 51. Vaasa: Fram

- Hämäläinen, J. & Kurki, L. 1997. Sosiaalipedagogiikka. WSOY-kirjapainoyksikkö. Porvoo.
- Kiviniemi, K. 2015. Laadullinen tutkimus prosessina. Teoksessa Valli R. & Aaltola J. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Juva: Bookwell Oy. 73-87
Kansalaisareena. Luettu 25.8.2018. <http://www.kansalaisareena.fi/>
- Konttinen E. 2015. Kansalaisyhteiskunnan tutkimusportaali. Luettu 28.8.2018. <http://kans.jyu.fi/sanasto/sanat-kansio/kolmas-sektori>
- Kurki, L. 2000. Sosiokulttuurinen innostaminen. Tampere: Tammer-Paino Oy.
- Kvalitatiivisen datatiedoston käsittely. Tenk.fi Hakupäivä 4.11.2018. <https://www.fsd.uta.fi/aineistonhallinta/fi/kvalitatiivisen-datan-kasittely.html>
- Lahtinen, P. 2003. Ihminen on tärkein instrumentti – Työnohjaus vapaaehtoisessa tukihenkilötyössä. Vantaa: Dark Oy.
- Laine, M., Bamberg, J. & Jokinen, P. (toim.). 2008. Tapaustutkimuksen taito. Helsinki. Yliopistopaino.
- Laki lasten kanssa toimivien vapaaehtoisten rikostaustan selvittämisestä 28.2.2014/148.
- Lehmusvuori, L. 2016. ”SITOUTUMINEN JA MOTIIVIT VAPAAEHTOISTYÖSSÄ” Vertaileva tutkimus Setlementti Naapuri Ry:n organisaatiossa. Tampereen Yliopisto Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Työn ja työhyvinvoinnin maisteriohjelma. Pro gradu- tutkielma
- Lehtinen, E., Kuusinen, J., Vauras, M. 2007. Kasvatuspsykologia. WSOY Oppimateriaalit Oy. Helsinki
- Mainos-Ahjola. Luettu 22.7.2018. <https://www.mainosahjola.fi/>
- Malmi, K. & Seppälä, P. Isosiskokurssi: kurssimateriaali. Suomen Setlementtiliitto ry. Setlementtijulkaisuja 27. Helsinki
- Marjovuori, A. 2014. Vapaaehtoistyön ytimessä - Järjestömuotoinen vapaaehtoistyö sosiaalisten representaatioiden näkökulmasta. Väitöskirja. Sosiaalitieteiden julkaisuja 2014:9. Sosiaalipsykologia. Unigrafia. Helsinki. https://helda.helsinki.fi/bitstream/handle/10138/44979/marjovuori_v%C3%A4it%C3%B6skirja.pdf
- Mulari, H., Eischer, H. 2012. Tyttötyön kansio. Setlementtijulkaisuja 30. Helsinki: Suomen Setlementtiliitto ry <https://www.setlementti.fi/sukupuolisensitiivisyys/materiaalipankki/tyttotyon-kansio/>
- Nylund, M. & Yeung, A. (toim.) 2005. Vapaaehtoistoiminta – Anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.
- Pessi, A & Oravasaari, T. 2010. Kansalaisjärjestötoiminnan ytimessä – Tutkimus RAY:n avustamien sosiaali- ja terveysjärjestöjen vapaaehtoistoiminnasta. Avustustoiminnan raportteja 23. Helsinki: Yliopistopaino. Luettu 23.9.2018. <http://www.kansalaisareena.fi/RAYraportti23.pdf>

Pessi, A. 2014. Vapaaehtoistoiminnan tulevaisuusseminaari 12.11.2014: Hyvä elämä ja vapaaehtoistyön yhteiskunnallinen merkitys. Katsottu: 26.7.2018. <https://www.youtube.com/watch?v=vQDixXrXTNg>. Litteroitu tekstimuotoon 5.8.2018.

Saaranen-Kauppinen, A. & Puusniekka, A. 2006. KvaliMOTV - Menetelmäopetuksen tietovaranto. Tampere: Yhteiskuntatieteellinen tietoarkisto. http://www.fsd.uta.fi/menetelmaopetus/kvali/L6_3.html Luettu 7.10.2018

Saarela-Kinnunen, M. & Eskola J. 2015. Tapaus ja tutkimus = tapaustutkimus? Teoksessa Valli R. & Aaltola J. (toim.) Ikkunoita tutkimusmetodeihin 1. Juva: Bookwell Oy. 180-190

Seppälä, P. 2017. Isosisarustoiminnan historiasta tähän päivään. Isosisko ja Isoveli-hankkeen loppuseminaari diasarja. Setlementtiliitto. Luettu 22.7.2018. <https://www.setlementti.fi/setlementtiliitto/setlementtiliitto/>

Stukas, A A., Snyder, M. & Clary, E G. 2016. Understanding and encouraging volunteerism and community involvement. Luettu 1.11.2018. <http://web.a.ebscohost.com.elib.tamk.fi/ehost/pdfviewer/pdfviewer?vid=1&sid=7622b51e-8f5e-4667-8561-487f5d5b4112%40sessionmgr4006>

Sukupuolisensitiivinen nuorisotyö - Setlementtiliitto. Luettu 24.7.2018 <https://www.setlementti.fi/sukupuolisensitiivisyys/>

Sukupuolen moninaisuus. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos – Sukupuolten tasa-arvo. Luettu 24.7.2018. <https://thl.fi/fi/web/sukupuolten-tasa-arvo/sukupuoli/sukupuolen-moninaisuus>

Syrjälä, L., Ahonen, S., Syrjäläinen, E. & Saari S. 1996. Laadullisen tutkimuksen työtapoja. Rauma: Kirjapaino Oy West Point.

Säljö, R. 2004. Oppimiskäytännöt – Sosiokulttuurinen näkökulma. WS Bookwell Oy. Juva

Tutkimuseettinen neuvottelukunta <http://www.tenk.fi/>

Toimintakertomus 2017 – Isosisko- ja tyttöjentupatoiminta. 2017.

Toimintakertomus ja tilipäätös. 2017. Ahjolan Setlementti ry.

Tuomi J. & Sarajärvi A. 2002. Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi, uudistettu laitos, 2018. Kustannusosakeyhtiö Tammi, Painettu EU:ssa

Tuomi J. & Sarajärvi A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Tyttöjen tupa. Luettu 22.7.2018. www.tyttojentupa.fi

Uusi-Rauva, S. 2000. Ahjola – tamperelainen setlementti vuodesta 1929. Setlementtijulkaisuja 8. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Valtanen, A. 2016. Naisten pankin vapaaehtoiset Motiiveja vapaaehtoistyötä kohtaan. Pro gradu -tutkielma. Sosiaalityö. Yhteiskuntatieteiden ja filosofian laitos Jyväskylän yliopisto.

Valtiovarainministeriön julkaisuja 39/2015. Vapaaehtoistyö, talkootyö, naapuriapu - kaikki käy. Vapaaehtoistoiminnan koordinaatiota ja toimintaedellytysten kehittämistä selvittävän työryhmän loppuraportti. Valtiovarainministeriö. Luettu 22.7.2018. <https://oikeusministerio.fi/documents/1410853/4735113/Vapaaehtoisty%C3%B6%2C+talkooty%C3%B6%2C+naapurity%C3%B6+-+kaikki+k%C3%A4y+%281%29.pdf/df24753d-3445-458b-8970-fc30de6bd3a3/Vapaaehtoisty%C3%B6%2C+talkooty%C3%B6%2C+naapurity%C3%B6+-+kaikki+k%C3%A4y+%281%29.pdf.pdf>

Valliluoto, S. 2014. Vapaaehtoistoiminnan mahdollisuuksista ja esteistä. Kilpailu- ja kuluttajavirasto. Helsinki: Kopio Niini Oy. http://www.kansalaisareena.fi/Vapaaehtoistoinnin_mahdollisuuksista_ja_esteista.pdf

Väestöbarometri 2018. Luettu 22.7.2018 <https://www.soste.fi/elinvoimaiset-jarjestot/jarjestojen-vapaaehtoistointa.html>

Yeung, A. 2004. Miksi vapaaehtoistoimintaan? Kansalaisyhteiskunta.fi. Luettu 29.8.2018 https://www.kansalaisyhteiskunta.fi/tietopalvelu/vapaaehtoistointa/aiemmat_artikkelit/miksi_vapaaehtoistointaan

Yeung, A. 2005. Vapaaehtoistoiminnan timantti. Teoksessa Nylund, M. & Yeung, A. (toim.). Vapaaehtoistointa: anti, arvot ja osallisuus. Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy.

Yeung, A. 2007. Innoittava vapaaehtoistointa – toimintaan sitoutuminen ja sen tukeminen. Teoksessa Harju, A. (toim.) Kansalaistoimintaan kätkeyty aarre. Espoo: Painotalo Casper.

LIITTEET

Liite 1. Informaatiokirje Isosiskokurssilaisille

Olemme Tampereen ammattikorkeakoulun ylemmän sosionomitutkinnon opiskelijoita ja teemme opinnäytetyön Ahjolan settlementin isosiskotoiminnasta. Opinnäytetyön tutkimuksen tavoitteena on kartoittaa isosiskokurssille osallistujien motivaatioita osallistua kurssille sekä puolen vuoden isosiskotoiminnan jälkeen tarkastella motivaatiotekijöitä uudelleen.

Toivomme isosiskokurssilaisilta vapaamuotoisen listauksen omista motivaatiotekijöistä osallistua isosiskotoimintaan. Isosiskon antaessa oman listauksen antaa listauksen antaja luvan käyttää listausta ja jatkossa mahdollisesti tapahtuvaa haastattelua tutkimuksen aineistona.

Tampereella 20.1.2018

Yhteistyöstä kiittäen,

Anu Ala-Marttila ja Kristiina Haapakoski

p. 0408215158 ja 0440556152

Liite 2. Isosiskotoiminnan ohjauskeskustelulomake

Isosiskotoiminnan 1. ohjaus

Kevät 2018

Ohjaajan nimi:

Isosiskon nimi:

Pikkusiskon nimi:

Pvm:

1. Mitä Isosiskotoimintaan ja Pikkusiskosuhteeseen kuuluu tällä hetkellä? Kuinka usein olette tavanneet ja mitä olette tehneet yhdessä?
2. Kuvaile omaa rooliasi Isosiskona ja suhdettanne sisarusparina.
3. Mikä sujuu tai toimii suhteessa Pikkusiskosi kanssa?
4. Mitä arvioit Pikkusiskosi saaneen toiminnasta? Millaisia vaikutuksia hänelle (ja perheelle) toiminnalla on ollut? (esim. yksinäisyyden väheneminen, turvallisuus, luottamus ja kuulluksi tuleminen, rohkeuden, itsevarmuuden ja myönteisen minäkuvan kehitys, itseilmaisu ja vuorovaikutustaidot, valintojen tekeminen ja omien toiveiden avulla vaikuttaminen, elämänhallinnan vahvistuminen)
5. **Onko Pikkusiskosuhteessa ollut haasteita? Millaisia haasteita sinulla/teillä on ollut? Mikä on auttanut haasteen yli ja tukenut jatkamaan sisarussuhdetta?**
6. **Millaista ohjausta ja tukea olet saanut? Onko se ollut auttanut sinua vapaaehtoisena toimimisessa? Mitä palautetta haluaisit antaa Isosiskotoiminnan ohjaajille? (Kehittämisehdotuksia Isosiskotoiminnan ohjaukseen)**
7. **Lue isosiskokurssilla kirjoittamasi toimintaan mukaan lähtemiseen vaikuttaneet motivaatiotekijät. Ovatko motivaatiotekijät edelleen samoja? Ovatko motivaatiotekijät muuttuneet toiminnan aikana? Onko toiminta tuonut uusia motivaatiotekijöitä?**
8. **Millaisia vaikutuksia Isosiskotoiminnalla on ollut sinulle? Mitä olet saanut toiminnasta? Mikä on ollut parasta?**
9. **Mikä saa sinut sitoutumaan Pikkusiskosuhteeseen?**
10. **Miten isosiskotoimintaa voisi kehittää? (Kehittämisehdotuksia koko Isosiskotoimintaan liittyen)**
11. Minkälaista jatkokoulutus- ja virkistystoimintaa toivoisit?
12. Mitä haluaisit vielä nostaa esille tai sanoa?

Liite 3. Monivalintalomake

Kuinka tärkeiksi koet isosiskotoiminnan toimintamuodot?

1 = ei lainkaan tärkeä

2 = jonkin verran tärkeä

3 = tärkeä

4 = erittäin tärkeä

	1	2	3	4	en ole osallistunut
Isosisaruskurssi					
Jatkokoulutusillat					
Vertaisillat					
Virkistysillat					
Siskokset retkipäivät					
Siskokset päivät tuvalla					
Ilmaisliput teatteriin					
Ilmaisliput konsertteihin					
Ilmaisliput liikuntapaikkoihin					
Isosiskojen Facebook-ryhmä					
Isosiskojen keskinäinen yhteydenpito					
Työntekijöiden kohtaaminen tuvalla					
Työntekijöiden yhteydenotto					
Ohjauskeskustelut					
Muu ohjausyhteydenpito esim. puhelimitse tai sähköpostilla					
"Pelkkä tieto tuen saatavilla olossa"					

Jokin muu, mikä?	
------------------	--